

XWiyfá yayf neainarif Jono eanfpirini.

Rfwamif rípi “Xwiyfá yayf neainipaxf Jono eanfpiyi” rinifpirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xewanifo nani niriri nearina yumfi “Wiepisarif Jisaso diff sixf uyinyof” niriri eanorini. O Jisaso rixa nipemana nwiapnimeami anfnami nani nipeymanana enana ami xwiogwi aga obaxf nipwemana enana rfwamif rípi eanftrini. Ama “Gorixo arire imoniforanif?” yaiwiarina Jisaso riri eri enfpimi dani nijfa imonifrxiniri niriri eanftrini. “Of Gorixo tfaminifif inifiyi Jisoranif?” niyaiwiro diff niwikwifrorifpimi dani diff niyimif imonifpif tgfayf eni imonifrxiniri niriri eanftrini.

Xwiyfayof rinifo ama imonifpif nanirinif.

¹ Iwamfo xwfa riri stni menana Xwiyfayof rinifo ina hweartrinif. O Gorixo tni nawini nihweari o tni xixeni imoniftrinif. ² Aga iwamfo dani Gorixo tni hweagfiorini. ³ O Gorixo nerifpimi dani amipi imonif nifini imoniftrinif. Pi pi imonifpif wi xegfpi mimonif xfo nerifpimi danini imoniftrinif. ⁴ O diff ama amipi sifif imonifna nani tfjorini. Diff o tnfifpif, ayf amayo Gorixo imonifpif nani wfa wokinfa nanirinif. ⁵ Wfa api sfa yinarife wfa onarina sfa pi wi sfa uyimixifmanif.

⁶ Ama wo —O wayf neamearif Jonoyf rinifjorini. Gorixoyá xwiyfá yanf wiowarifjorini. Omif Gorixo uowarenapaná ⁷ o ama nfini wfa api nani arfa nfiwiro diff ikwifropfiri nani awanf urimifniri nani bifniginif. ⁸ O amayo wfa wofiarifjomanif. Sa wfa wofiarifo nani awanf nearimifniri bifjorini.

⁹ Aga nepa wáa wókiaríño, ayí roríní. Xwáa tío nání nìbíríná Goríxo imóníñpí nání ðíñf moprí nání wáa wókímíxíñoríní. ¹⁰ O xwáa tío ñweañáná xwáarí tñí amípí tñí xfo neríñpimí ðání imóníñf aiwí oxí apíxí mí mívómíxíñfawíxíñí. ¹¹ O áamá xegí Judayí tñí e nání úagi aiwí mumímíñíñfawíxíñí. ¹² E nerí aiwí áamá omí numímíñíro ðíñf wíkwírófáyí niaíwí Goríxoyá oimóníñpoyíñrí sñwí wíñíñfíñí. ¹³ Ayí niaíwí áamá emeaaríñfá yapí imóníñfámantí. Apíxí xíraríñfá yapí imóníñfámantí. Ámáya ðíñfíyo ðání ení imóníñfámantí. Sa Goríxoyá ðíñfíyo ðání xegí niaíwíyí imóníñfáríní.

¹⁴ Xwíyíáoyí ríñíño aga áamá nimóníñí xwáa tío nene tñí ñweañáná nene seáyí e o imóníñpí aga xegí bí imóníñagi wíñíñwaníñí. O, Goríxoyá sñíñíñf émiaño xfo tñí xíxení seáyí e imóníñagi wíñíñwaníñí. Ámaéne wá ayá wí neawíñaríñagi wíñíñwaníñí. Goríxo imóníñpí nepa xíxení síwá neainaríñagi ení wíñíñwaníñí. ¹⁵ O nání wayí neameainí Jono áwaní níríñfá wá re ríñíñíñí, “O nioní re ríñíñíñí, ‘Ríwíyo bíñfo nioní síñí meñáná o xámí ñweañagi nání nioní seáyí e nimóníñí.’ ríñíñíñí.” ríñíñíñí. ¹⁶ Ayí ríñí nání “Ámaéne wá ayá wí neawíñaríñagi wíñíñane Goríxo imóníñpí nepa xíxení síwá neainaríñagi wíñíñane eñwaníñí.” raríñíñí. O wá níneawíñaríñfá bí onímíapí míneawíñf xwapí ayá wí níneawíñf arírá ámí ámí neainíñíñí. ¹⁷ Ayí ríñí náníñíñí. Moseso Goríxoyá ðíñf tñí ñwí ikaxí níríñf ríwamíñf eañf eñagi aiwí ayí Jisasi Kíraiso neaíwapíñfímí ðání Goríxo wá neawíñaríñpí nání níñfá imóníñane nepa xfo imóníñpí nání níñfá imóníñane eñwáríñí. ¹⁸ Wainá aiwí Goríxomí áamá go sñwí wíñíñfíñí? E nerí aí ñwá sñíñíñf émiaño —O

íníná xanoyá sáfyo ηweaηoriní. Nene “Xano imóniηfpí apírřani?” yaiwiani wřá neaókímixiηřřiní.

Wayř neameaiηř Jono xewaniηo nání ríηfpí nánirřiní.

¹⁹ Judayř wí Jerusaremí dání re niyaiwiro, “Wayř umeaiaríηř Jono ámá Gorixoyá dīηř tñní yeáyř neayimixemeanřa nání arřowayá xwřá piaxřyo dání iwiaronřoyř raríηwáorřani? Worřani?” niyaiwiro apaxřpáníηř imónigřá wa tñní ámá Ripaiyi riniηřyř wa tñní —Ripaiowa aηř Gorixo nání ridiyowá yarigřiwámí mewegřáwamí sanř uráparigřáwariní. Awa tñní nuro Jonomí “Goxirřiní?” urřpoyinirři uowáráná ²⁰ awa nuro omí niwímearo yaríηř “Goxirřiní?” wíáná o yumří bi mřwí waropářř niniři “Aga nepa seararíηiní.” nurirři “Nioní ámá yeáyř seayimixemeanřa nání Gorixoyá dīηř tñní arřowayá xwřá piaxřyo dání iwiaronřoyř rarigřonímaní. Kiraisoyř rarigřonímaní.” urřagř ²¹ awa yaríηř re wigřawixiní, “Joxi ayř o meňánáyř, goxirřiní? Joxi wřá rókiamoagř Erajaoxirani?” urřagřa o “Ayř nionímaní.” urřagř awa “Joxi wřá rókiamoagř Isřrerene xwayř nanirři ηweaηwáoxirani?” urřagřa o “Oweoi.” urřagř ²² awa “Joxi ‘Gonirřiní.’ simónarřiní? Ámá none nearowárenapřáyo áwanř uranirři raríηwini. Jiwaníjoxi piói rinaríηiní?” urřagřa ²³ o re uríηiniginí, “Nioní wřá rókiamoagř Aisaiao ríηřpi tñní xixeni ámá dīηř meaje dání rřaiwá re raríηáonirřiní, ‘Óř Ámináo nání píraníηř wimoípoyř.’ raríηáonirřiní.” urřagř ²⁴ awa —Parisiowa uowářřáwariní. ²⁵ Awa yaríηř re wigřawixiní, “Joxi ámá yeáyř neayimixemearřa nání arřowayá xwřá piaxřyo dání iwiaronřoyř raríηwáoxi mimónřpa eri wřá rókiamoagř Irajaoxi mimónřpa eri wřá rókiamoagř nene xwayř nanirři ηweaηwáoxi

mimón+pa eri enánáyf, pí nán+í á máyo wayf numeaiia war+ñ+n+?” urfagfa ²⁶ Jono re ur+ñ+nig+ñ+n+í, “Nion+í á máyo wayf numeair+ñ+ná ini+g+í tñ+n+ñ+n+í umeaiar+ñ+náon+r+r+ñ+n+í. E ner+í aí sey+ñ+né tñ+n+í áw+ñ+nimi roñf wo soy+ñ+né siñw+í mí móm+x+for+ñ+n+í. ²⁷ Á má nion+iyá r+f+w+íyo bin+fo nán+í rar+ñ+n+ñ+n+í. Á má nion+í nán+í ‘Wé rón+ñ+nor+ñ+n+í.’ niaiwiar+ñ+nag+fa aí o aga seáy+í e nimón+ñ+nag+í nán+í oyá s+kw+í s+ú gw+í wikweaipaxon+man+í.” ur+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í. ²⁸ Jono ini+g+í Jodan+í rapáyo j+far+ñ+nám+ñ+n+í an+f yo+f Betani tñ+n+í e wayf umeaiar+ñ+ná n+íw+ímearo yar+ñ+n+f ap+í wig+fa+wix+ñ+n+í.

Jisaso sip+isip+í r+id+iyowá nán+ñ+n+ñ+n+í imón+ñ+n+í enag+í nán+r+r+ñ+n+í.

²⁹ Wayf neameañ+f Jono, sá weño Jisaso x+fo tñ+n+í e nán+í bar+ñ+nag+í n+íw+ñ+n+r+í re r+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í, “Sip+isip+í miá r+id+iyowán+ñ+n+í á má n+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í uy+ñ+n+í yar+ñ+n+wáp+í yokwar+ñ+n+m+í neaiin+fa nán+í Gor+ix+o neaiap+ñ+n+o iwor+ñ+n+í. ³⁰ O re r+ñ+n+áor+ñ+n+í, ‘Á má nion+iyá r+f+w+íyo bin+fo nion+í s+ñ+n+í men+áná o ñ+nweaag+í enag+í nán+í nion+í seáy+í e nimón+ñ+nor+ñ+n+í.’ r+ñ+n+áor+ñ+n+í. ³¹ Xám+í nion+í en+í á má n+ñ+n+ñ+n+í yeáy+f neayim+x+emean+f+w+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í xway+f nan+r+í ñ+nweañ+wáom+í mí m+íwóm+x+ípa ner+í aiw+í o nán+í g+í Is+rer+íyo wayf numeaiar+ñ+n+ñ+n+pim+í dán+í w+fa urókiamóm+ñ+n+ñ+n+í b+ñ+n+ár+ñ+n+í.” r+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í. ³² Wayf neameañ+f Jono Gor+ix+om+í xewaxo w+ímear+ñ+n+í nán+í m+íko nimón+r+í áwan+f re near+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í, “Nion+í kw+íyf Gor+ix+oyáp+í an+f+nami dán+í xawiów+f yap+í n+íweap+r+í om+í xejweáag+í w+ñ+n+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í.” n+ínear+r+í ³³ re near+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í, “Xám+í nion+í en+í á má n+ñ+n+ñ+n+í yeáy+f neayim+x+emean+f+w+ñ+n+ñ+n+ñ+n+í xway+f nan+r+í ñ+nweañ+wáom+í mí m+íwóm+x+ípa ner+í aiw+í ini+g+í tñ+n+í wayf numeaiia oun+r+í n+írowárénap+ñ+n+o re n+r+ñ+n+ñ+nig+ñ+n+í, ‘Á má jox+í kw+íyf n+íweap+r+í w+ímear+ñ+n+í w+ñ+n+ñ+n+fo nán+í d+ñ+n+í re yaiw+í+r+í+x+ñ+n+í, ‘Á máyo wayf numeair+ñ+ná kw+íyf tñ+n+í numeair+í s+ix+í

umímonfo, ayf orfani?” yaiwírrixini.’ nírriñiniginí.
³⁴ Gorixo nírriñfpi tñni xixeni niwanñjoni omi sñwí
 niwíniri nání nímeanfpi nání mfkoni ‘O niaíwí
 Gorixoyáorini.’ searariñini.” neariñiniginí.

*Wiep*sariñf waú waú awami niwirimeáa uñf
 nánirini.

³⁵ Wayf neameañf Jono, sá weño wáfpi tñni xegf
 wiep>sariñf waú tñni nawíni éf nírorná ³⁶ wenñf
 étyf winñiniginí. Jisaso añf warñjagi niwíniri re
 riñiniginí, “Sipisipf miá ridtyowá nání Gorixo nea-
 iapñño iworini.” rñagi ³⁷ wiep>sariñowá Jono e rñagi
 arfá niwiri Jisasomi númi warfná ³⁸ o nikinimóniri
 winñiniginí. Awaú númi barñjagi niwíniri re
 urñiniginí, “Pí yaniri númi niбарñji?” urñagi
 awaú re urígfisixini, “Rabai —Negf agapné nírrifná
 ‘Nearéwapñyariñnoxirini.’ rariñwápirini. Rabai, joxi
 añf giwámi wearñfiri?” urñagi ³⁹ o re urñiniginí,
 “Awagwí nibiri sñwí winñiyi.” urñagi awaú tñni
 nuro añf xfo wearñiwá sñwí niwíniri rixa sfápi
 tñni 4:00 p.m. imónñjagi nání sfá ayi o tñni e sá
 wegíawixini. ⁴⁰ Wayf neameañf Jono Jisaso nání rñagi
 arfá niwiri númi úfiwá wfo Adiruorini. O Saimoni
 Pitaomi xexirimeáorini. ⁴¹ O xámi nuri xexirimeáo
 Saimono nání pfa nerí re urémeanñiniginí, “Yawawi
 áma negf Xibiruyf pfné tñni Mesaiaoyf rariñwáo —O
 áma yeáyf uyimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxtyo
 dání iwiaronfoyf rariñforini. Kiraisoyf eni rññjorini.
 Omí rixa sñwí winimeáwií.” nurimí ⁴² niwirimeámi
 Jisaso tññf e nání nuri wimeáána Jisaso omi sñwí agwí
 niwíniri re urñiniginí, “Joxi Jonomi xewaxoxi Sai-
 monoxirini. Ríná dání yof Sipasoxi —Yof api Girikiyf

píne níríríná Pitaoyí rarígápiríní. (Yoí mfkápi sñjáí ríníní.) Yoí Sipasoxí rírípíráoí.” uríñínigíní.

Piripo t́níní Nataniero t́níní náníríní.

⁴³⁻⁴⁴ Jisaso, sá weño ẃápi t́níní Gariri píropenístyo nání umínírí neríná áamá womí —O Piripoyí ríníñoríní. Anj́ yoí Betísaida dánjoríní. Anj́ apí ayí Adíruo t́níní Pitaó t́níní ení anj́ apimí dánjowaúríní. Jisaso Piripoyí ríníñomí nítwímeari “Joxí nítxídei.” uríagí ⁴⁵ Piripo nuri xegí áamá womí —O xegí yoí Natanieroyí ríníñoríní. Omí nítwímeari re uríñínigíní, “Áamá Moseso eníná nírírí ŕwamíñj́ earí ẃá rókiamoaǵáwa níríro ŕwamíñj́ earo eǵo ríxa síñẃ wínímeáwíní. O Nasaretí dánj́ Josepomí xewaxo Jisasoríní.” uríagí ⁴⁶ Nataniero áamá Goríxo Isíreriyo yeáyí uyimíxemeanfa nání uowárenapínfo nání re uríñínigíní, “Joxí re ríyaiwiaríñíní, ‘Nasaretí dání nene ayá śẃf nearopax́f imóníñj́f bí imónítax́f ríní.’ ríyaiwiaríñíní?” uríagí Piripo re uríñínigíní, “Joxí nítbírí síñẃf wínetí.” nurímí nuri Jisaso t́ñj́f e baríná ⁴⁷ o Nataniero baríñagí nítwínírí o nání re ríñínigíní, “Isíreriýf wo áamáyo yapí bí mítwíwapíyaríño iworíní.” ríagí ⁴⁸ Nataniero ududf nítwínírí re uríñínigíní, “Aríge neri joxí nioní nání nítj́fá imóníñíní?” uríagí Jisaso re uríñínigíní, “Piripo síní ŕaiwá mírírípa éfmí joxí íḱfá piḱfnamí íkwapíñíyo ñweanáná síñẃf ranfanigíní.” uríagí ⁴⁹ Nataniero re uríñínigíní, “Nearéwapíyaríñojoxíní, joxí niaíẃf Goríxoyáoxíríní. Isírerene negí mítx́f in-áyoxíríní.” uríagí ⁵⁰ Jisaso re uríñínigíní, “Nioní ‘Joxí íḱfá piḱfnamí íkwapíñíyo ñweanáná síñẃf ranfanigíní.’ ríríagí nání joxí ‘Goríxomí xewaxorfání?’ nítaiwirí dínj́f ríníkwíroaríñíní? Nioní apimí seáyí e imóníñj́f bí yaríñagí síñẃf nanítfáríní.” nurírí ⁵¹ omí re

urijinigini, “Aga nepa seararijini. Anjanami dani of inana Gorixoya anjanajf ama imonijani tinf e nani yiri weapiri yarijnagfa sinwf winipirfarini.” urijinigini.

2

Aga iniigf iniigf wainf oimoini imixinjf nanirini.

¹ Sfa wiyau pweana Gariri piropenistyoyo anf bi xegf yof Kena rinijipimi ama wo apixf mearijnagf nani aiwa api nimixiro yarina Jisasomi xinai anf ayo nweanana ² omi tni xegf wiepjarinowami tni urepearfa enagi nani awa enti nibiro nweanana re eniginini.

³ Ama aiwa api nani awi eanfayf iniigf wainf nni nowarana Jisasomi xinai re urijinigini, “Iwe, wainf nni rixa nowaraoi. Bi sini miwenini.” urfagi

⁴ Jisaso re urijinigini, “Ineyi, jixi nioni pi oeniri njarini? Nionya anf eanjf sinani imoninyf rinaman.” urfagi ⁵ xinai ama aiwa nixero yanf wiarigfawami re urijinigini, “O pi pi searifyf xixeni xidfoyi.” urfagi

⁶ Jisaso sija tni xwarta sixf imixinjf we wumi danf wo —Api wani wani iwajfa nerina 100 ritai iwajfa epaxpirini. Judayf wigf yarigfapi tni xixeni nerina Gorixoya sinwfyoyo dani amipi we ronigfa imonanro igwfa wimoarigfapa yaniri yarigfapirini.

Jisaso sixf we wumi danf wo api wenagi niwiniri ⁷ ama aiwa yanf wiarigfawami re urijinigini, “Iniigf niwiro iwajfa nerina magwf epoyi.” urfagi

awa aga iniigf iwajfa nerona magwf imimf yarana ⁸ o awami re urijinigini, “Xwarta sixf tfyoyo dani niwiro nimeami nuro seayf wiarigfoyfne seayf e seaimonijomi mini wipoyi.” urfagi

awa nimeami nuro mini wiana ⁹ seayf wiarigfawami bostf umiearino aga iniigf rixa wainf imonifpi gfgf neri —O awa iwife nani majfa neri

aiwi aiwá yanf wiariǵfáwa niǵfáriní. O ǵǵf neri apixf meariǵomi “Eini.” nuriri ¹⁰ re uriǵiniginí, “Ámá nfini iniǵf wainf yanf niwia nuróna re yariǵfáriní. Xámí awiaxǵpi yanf niwia nútsáná ámá wainf api rixa ninimáná enáná nanf onimiápi imóniǵfpi yanf niwia wariǵfáriní. E yariǵfá enagi aiwi joxi e méini. Joxi xámí wainf nanf imóniǵfpi yanf nineiapiiri aiwi wainf aga awiaxǵpi yómiǵf nimeri agwini neiapariǵini.” uriǵiniginí. ¹¹ Jisaso Gariri piropenisfyo anf Kenayo niǵwearfna emimf api iwamfó niwíwapiyiriǵfipimi dáni enf eániǵf xfo imóniǵfpi síwá winarfna xegf wiepǵsarǵowa síǵw níwiniro diǵf wikwǵrogfawixini.

¹² E nemo anf xegf yof Kapaneami rinǵfipimi nání niweri xegf xinái tfini xexirfmeáowa tfini xegf wiepǵsarǵowa tfini eni nawini níwero e sfá ártnf wí wegǵawixini.

Jisaso anf rǵdiyowá yariǵfiwámí nípáwiri enǵpi nánirini.

¹³ Jisaso sfá Anfnajo Neamúroagoi rinǵfyi anwi e imóniǵáná Jerusaremi nání niyoari ¹⁴ anf rǵdiyowá yariǵfiwámí ákǵáyo nípáwiri weniǵf éfyf winǵiniginí. Niǵw níwá wa burimákau bf ero sipisipf bf ero xawiówf bf ero yariǵǵfá níwiniiri niǵwf senisf wariǵfáwa eni éf niǵwearo yariǵǵfá níwiniiri re eniniginí. ¹⁵ Sámí nimeari síkwfá niyirearfna sipisipf tfini burimákau tfini mixf xfdowáiri xiáwowami eni mixf xfdowáiri niǵwf senisf yariǵfáwayá niǵwǵpi nimeari emi noyaximori wigf íkwianwf eni mǵwiárori nemána ¹⁶ xawiówf bf yariǵfáwami mixf re uriǵiniginí, “Nimeámí úpoyi. Anf ǵf ápoyá riwá makerfá aniwániǵf pí nání imixariǵoi?” urǵagi ¹⁷ xegf wiepǵsarǵowa Bǵkwfyo rfwamiǵf re niriiri

eáníjǫpǫ nánǫ díjǫ winíjǫnigǫnǫ, “Ápoxǫnǫyá anǫwámǫ píránǫjǫ éfǫrǫxǫnǫrǫ sǫmǫ níxeadǫpénǫrǫjǫpǫmǫ dánǫ mǫyǫfǫyo urǫkwǫnarǫjǫnǫ. nimónarǫnǫ.” nǫrǫnǫrǫ eáníjǫpǫ nánǫ díjǫ winíjǫnigǫnǫ. ¹⁸ Judayǫ ámináowa Jisaso éǫpǫ síjǫwǫ níwǫnǫro mǫxǫ re urǫgǫfawixǫnǫ, “Nene ‘E epaxorǫfanǫ?’ síaiwianǫ nánǫ emǫmǫ bí rǫxa rǫneafawǫpǫyarǫjǫnǫ?” urǫagǫta ¹⁹ Jisaso re urǫjǫnigǫnǫ, “Soyǫné anǫ rǫwá pǫneápoyǫ. E nerǫnáyǫ, nionǫ ámǫ sǫfá wǫyau wǫyimǫ mǫrǫmǫfáranǫ.” urǫagǫ ²⁰ Judayǫ ámináowa re urǫgǫfawixǫnǫ, “None anǫ rǫwá mǫrarǫnǫ xwiogwǫ 46 neamúronǫwáranǫ. Joxǫ ananǫ sǫfá wǫyau wǫyimǫ mǫrǫpaxoxǫranǫ?” urǫagǫta aiwǫ ²¹ o e nurǫrǫnǫ ewayǫ ikaxǫ xewanǫjǫ nánǫ nǫrǫrǫ e urǫjǫnigǫnǫ. ²² Ayǫnánǫ rǫwéná Jisaso Gorǫxoyá díjǫyǫ dánǫ pǫyǫ weje dánǫ níwiáǫpǫnǫimeámáná enǫnǫ wǫepǫsarǫjǫnowa ewayǫ ikaxǫ xǫfǫ anǫwá nánǫ urǫnǫjǫpǫ nánǫ díjǫ níwǫnǫrǫ “Bǫkwǫyǫ xǫfǫ nánǫ nǫrǫnǫrǫ eáníjǫpǫ tǫnǫ xwǫyǫfá xǫfǫ rǫnǫjǫpǫ tǫnǫ neparǫnǫ.” níyaiwǫro díjǫ wǫkwǫrogǫfawixǫnǫ.

Jisaso ámá nǫnǫ xwioxǫyǫ dánǫ yaiwǫarǫgǫfáǫpǫ nánǫ níjǫfá imónǫjǫ nánǫrǫnǫ.

²³ Sǫfá Anǫfnajo Neamúroagoǫ rǫnǫjǫyǫ nánǫ aiwá imǫxarǫgǫfǫnǫ Jisaso sínǫ Jerusaremǫ níjǫwearǫnǫ emǫmǫ yarǫjǫagǫ ámá obaxǫ e jǫweagǫfáyǫ síjǫwǫ níwǫnǫro omǫ díjǫ níwǫkwǫrǫro apaxǫ mé “Orǫfanǫ?” yaiwǫarǫjǫagǫta aiwǫ ²⁴ xewanǫjǫ nepaxǫjǫ nimónǫrǫ síjǫnǫ “Onǫrǫnǫ.” nǫrǫrǫ áwanǫ mǫrowǫarǫnǫjǫnigǫnǫ. O ámá nǫnǫ yarǫgǫfáǫpǫ nánǫ níjǫfá imónǫjǫ enagǫ nánǫ áwanǫ mǫrowǫarǫnǫjǫnigǫnǫ. ²⁵ Ámá wigǫ yaiwǫarǫgǫfáǫpǫ xwioxǫyǫ adadǫ níwǫrǫ níjǫfá imónǫjǫ enagǫ nánǫ wǫfá amá níbǫro apǫ nánǫ áwanǫ urǫpaxomanǫ.

3

Jisaso tñni Nikodimaso tñni xwíyá riniḡfí nánirini.

¹ Ámá wo —O xegf yoŋ Nikodimasoyi riniḡorini. Gwí móniḡfá yoŋ Parisiyi riniḡiyi worini. Axo Judayí meba worini. ² O sía wiyimi árwiyimi nuri Jisasomi niwimeari re uriniḡini, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyariniḡ Gorixo rirowárenapiḡoxi imóniḡini.’ neaimónarini. Gorixo diḡf mukikayoḡaná ámá wo emimf joxi yariniḡpi epaxf mimóniḡagi nán rariḡini.” urfagi ³ Jisaso re uriniḡini, “Aga nepa rirariḡini. Ámá ḡiyí ḡiyí seáyiḡi dáni meweapa nerfnáyí, Gorixoyá xwioxíyo wí ḡweapfíá menini.” urfagi ⁴ Nikodimaso re uriniḡini, “Ámá go go rixa xwé niwiarómána arige nerí ámi eweaniḡoi? ‘Ámi xináyá agwíyo páwíána omi ámi siḡf xináí xiripaxfíni.’ niriḡ rirariḡini?” urfagi ⁵ Jisaso re uriniḡini, “Aga nepa rirariḡini. Ámá iniḡíyo dáni eweari Gorixoyá kwíyíyo dáni eweari mepa nerfnáyí, wí Gorixoyá xwioxíyo niḡawiriḡ weapaxf menini. ⁶ Xaniyaúmi dáni xirariḡfápi, ayf warápirini. Kwíyíyo dáni imónariḡpi, ayf diḡf siḡf imónariḡpirini. ⁷ Nioni re rirfápi náni, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ḡweáimigini.” nisimónirfná wí seáyiḡi dáni ewearfípi niḡuropaxfmani.’ rirfápi náni ududf miḡinipani. ⁸ Imiḡf yariniḡpi nán diḡf mo. Imiḡf xegf wimónariḡimani yarfná joxi iwí rariḡagi arfá niwiri aiwi ḡimi dáni bípirani, ḡimi náni úpirani, joxi niḡfá imónariḡmani. Niḡfá mimónipa nerí aiwi ‘Imiḡf menini.’ riripaxfmani. Kwíyí eni axfpi imónini. Ámá siḡf ewearfná siḡwf winipaxf mimóniḡagi aiwi ‘Siḡf meweáfíni.’ riripaxf menini.” urfagi ⁹ Nikodimaso re uriniḡini, “Joxi rirariḡpi arige

neri imónipaxírini?” urfagi ¹⁰ Jisaso re uriñiniginí, “Joxi áminá negí Isirerene nearéwapiyaríñí woxi enagi aí nioni ríraríñápi nání majtá rimóníñini? ¹¹ Aga nepa ríraríñini. None nijtá imóníñwáyí nání rírane síñwí wíñíñwáyí nání áwaní rírane yaríñagwí aiwí pfné none raríñwáyí soyfné arikwíkwí yaríñoi. ¹² Amípi xwtá rírímí imóníñyí nání áwaní searána soyfné ‘Neparíni.’ nýaiwiro dñí míkwtropa yaríñagta nání amípi añfnamí imóníñpí áwaní nisearífnáyí, arige nero ‘Neparíni.’ nýaiwiro dñí ikwtropíráoi? ¹³ Ámá imóníño —O añfnamí dání weapíñorini. O ámá nýoni aiwí oni añfnamí nání yíñorini. ¹⁴ Enína negí aríowa ámá dñí meaje nemeróná ámá weaxtá sidíñí óyí síñí upfíra nání Moseso ainíxí tñí weaxfáníñí nimíxírí íktáyo niñwirárimáná seáyí e mteyoátpí síñwí nýwíníñpímí dání síñí ugíawixini. Ainíxí weaxfáníñí imíxíníñpí niñwiráiro mteyoagfápa ámá imóníñomi axípi numteyoapfírárini. ¹⁵ Ámá omí dñí wíkwírófá gíyí gíyí dñí nýimíñí tígíáyí imóníñpí nání omí numteyoapfírárini. ¹⁶ Ayí rípi nání rini. Goríxo ámá nýoni dñí síxí xwapí ayá wí nuyirí nání xegí niaíwí síñíñíñí émiaorjo nene nání wírenapíñiniginí. Ámá xewaxomí dñí wíkwírófá gíyí gíyí manfípa nero dñí nýimíñí imóníñpí tígíáyí imóníñpí nání wírenapíñiniginí. ¹⁷ Ayí rípi éwíníñiní Goríxo xegí xewaxomí xwtá rírímí nání uowárenapíñiniginí. O ámáyo xwíyí umeárfwíníñiní muowárenapíñiniginí. Yeáyí uyimíxemeanfíwíníñiní uowárenapíñiniginí. ¹⁸ Xewaxomí dñí wíkwírófá gíyí gíyí Goríxo xwíyí umeáripaxí mimóníñoi. E neri aiwí xewaxomí dñí míwíkwírófá gíyí gíyí Goríxoyá síñíñíñí

émiaonjomi dñj mīwīkwīroarīgá enagi nánī rīxa xwīyá umeárīpaxí imónījoi. ¹⁹ Sa mīkfí tīyo dání Gorīxo ‘Xwīyá tījoxīnī.’ urīrī ‘Xwīyá mayoxīnī.’ urīrī enárīnī. O xwīárīmī ηweagíayí e éfīrīxīnīrī wimónarījīpī wánījī wókīagi aiwī ámá wigí yarīgíapī sīpīnī imónījī enagi nánī wá ókījīpī nánī mīwimónīpa nerī sá yīnījīpī nánī wimónarījīrīnī. ²⁰ Ayí rīpī nánī ámá sīpīnī yarīgíayí nīnī wá ókījīpī nánī aga mīwimónī sá yīnījīpī nánī wimónarījīrīnī. Wigí yarīgíapī wá ókīmīxīnanīgīnīrī wá ókīje nánī barīgíamanī. ²¹ E nerī aiwī ámá yadīmījī yarīgíayí gīyí gīyí Gorīxo wimónarījīpī oemīnīrī ará nīwīrī yarījīpī sījānī oimónīrī wá ókīje nánī ananī barīgíarīnī.” urījīnīgīnī.

Wayí umeaijī Jono Jisaso nánī rījīpī nánīrīnī.

²² E nemánā Jisaso tīnī wiepīsarījowa tīnī Judia pīropenīsfīyo nánī nuro wí e awa tīnī nawīnī nījwearónā ámáyo wayí numeaia warfnā ²³ wayí neameaijī Jono añj yof Inonīyī rīnījīpīmī — Añj apī Serīmī dání añwī erīnī. Jono añj apīmī nījwearfnā e iniīgí obaxí wearīje enagi nánī o enī ámá bīmīarīgíayō wayí numeaia warfnā ²⁴ —Ínā Jono sīnī gwí añtīyo mījwīrārīnījīnārīnī. ²⁵ Ínā Jono xfo xegí wiepīsarījowa re egíawīxīnī. Nīwīapīnīmearo wigí Judayí wo tīnī xwīyá nīrīnīrónā Gorīxoyá sījwīyo dání nanj imónanīro nánī iniīgíyo igíá eánarīgíapī nánī xwīyá xīmīxīmī nīnīro ²⁶ e nemowa wayí neameaijī Jono tījī e nánī nuro re urīgíawīxīnī, “Nearéwapīyarījoxīnī, ámá joxī tīnī iniīgí Jodanī rapáyo jfarīwámīnī ηweagíō —O joxī áwanjī nearījorīnī. O re yarīnī. Ámáyo wayí numeaia

warini. E yarfná oxí apixí niaíwí níní o tñí e nání warinoti.” urtagta²⁷ wayí neameainí Jono re uriniginini, “Ámá wigí dñíyo dání seáyí e imónarigfámaní. Anínamí ñweaño ‘Ámá o e nerí seáyí e oimónini.’ mñiyaiwipa nerfnáyí, wí e nerí seáyí e imónipaxfmaní.²⁸ Xámí nioní áwaní re seararínagi arfá nigfáriní, ‘Nioní Kiraisoní, ámá yeáyí seayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxíyo dání iwiaronfoyi rarigfónimantí. Omí xámí umeáwiniginirí nrowárenapinonirini.’ seararínagi ríxa arfá nigfáriní.” nurirí²⁹ ewayí xwíyfa bí rípi uriniginini, “Apixí ñwirárfoyí ayí apixí oyáiriní. Apí waf wiñoyáímaní. E nerí aiwí o damí dání éf nrorí apixí meáo yayí yarínagi arfá níwirfná xfo ení yayí seáyimí dání yarínfrini. Ayínání dñí nífa nininirí bí onímiápi mininarinini.³⁰ Nioní ríxa yfwí nimóga warfná xewaninjo niwiarorí aga nepa néra nuninoti.” nurirí³¹ ámí re uriniginini, “Ámá eramí dño ámá niyoní seáyí e wimóninorini. Ámá xwfa rírimí dñoní aga ámá imónirí amípi xwfa tñyo dñí nání rirí yarínáonirini. E neríní aiwí anínamí dño aga niyoní seáyí e wimónini.³² Xewaninjo anínamí dání stñwí winirí arfá wirí eníyí nání amáyo áwaní nura warínagi aiwí wí o áwaní rarínfpi mumíminarínoti.³³ E seararínagi aiwí ámá áwaní o rarínfpi arfá níwirí ‘Neparini.’ yaiwífa gíyí gíyí réniní rarínoti, ‘Neparini. Goríxo xfo rarínfpi tñí xixeni yarínorini.’ rarínoti.³⁴ Ayí rípi nánirini. Ámá Goríxo urowárenapinomi xewaninjoyá kwíyí ayíkwí mñwiní enagi nání xfoyá xwíyfa nira warínorini.³⁵ Xano xewaxomí dñí síxí nuyirí amípi níní fániní wiepfxniasinfrini.³⁶ Ámá xewaxomí dñí wíkwíroarigfá gíyí gíyí dñí niyímíní imóninípi tígáyfrini. E nerí aiwí xewaxomí

aríkwíkwí wiarígíáyo díńt níyíminjť imónińtńpĩ wímeanťá menini. Wikť Gorixo ámá ayo wónarińtńpĩ anińt wikťmonťárinĩ.” urĩńinigińt.

4

Jisaso tńni Samariayť apixť wí tńni xwiyťá rinigťí nánĩrinĩ.

¹⁻³ Parisiowa arťá re wigťawixĩnĩ, “Jisaso wiepťsarińtńyť imixĩri wayť umeairĩ yarťná oyáyť wayť umeaiarińtń Jonoyá wiepťsarińtńyo rĩxa wiárť múroarĩńoi.” arťá e wíagťa aiwĩ Jisaso xewanĩńo ámáyo wayť umeaiarińtagĩ marťáĩ, sa xegť wiepťsarińńowa wayť umeaiarińtagťa nánĩ Parisiowa arťá e wigťawixĩnĩ. Áminá Jisaso Parisiowa arťá e wíťa eńagi nánĩ nińťá nimónĩri ámĩ Gariri pĩropeniťsťyo nánĩ umĩnĩri nánĩ Judia pĩropeniťsťyo pńnĩ nĩwiárĩmĩ nurĩ ⁴ “Aga Samariayť ańť tńńimani oumĩnĩ.” niyaiwimo imani nurťná ⁵ Samariayť ańť bi xegť yoť Saikai rinĩńtńpĩ —Ańť api xwťá eńĩná Jekopo xewaxo Josepomĩ wińťpĩ tńńť e ańwi erĩnĩ. ⁶ Mĩnińwť Jekopo inińgť iwĩnťa nánĩ rĩpĩńťwá erĩnĩ. Ańť api tťe nĩrémómáná sogwť áwĩnĩ e ħweańáná ańť éť nánĩ eńť samĩńť uwéagi inińgť nánĩ mĩnińwť rĩpĩnińťwá tńńť e sá nińweari ⁷⁻⁸ wiepťsarińńowa aiwá bť yanĩro nánĩ ańť apimĩ nánĩ rĩxa numáná eńáná Samariayť apixť wí inińgť iwimĩnĩri barĩńagi nĩwĩnĩri re urĩńinigińt, “Inińgť iwĩťpĩ bi onĩmĩnĩ.” urťagi ⁹ í re urĩńinigińt, “Arĩge simónťagi joxĩ ‘Inińgť bi niapeti.’ nĩrarińĩnĩ? Joxĩ Judayť woxĩrinĩ. Nĩnĩ Samariayť apixť wĩnĩ eńagi nánĩ rĩrarińĩnĩ.” —Judayť Samariayť tńni wí kumixĩnarińgťá meńagi nánĩ í e urťagi ¹⁰ Jisaso re urĩńinigińt, “Jĩxi Gorixo ámáyo anťá wiarĩńtńpĩ nánĩ nińťá imónĩri nionĩ ‘Inińgť bi niapeti.’ rĩrťáonĩ nánĩ nińťá

imóniri neri sñwiriŷí, jíxi yariñŷ níáná nioni iniŷŷ dñŷ sñŷ sieweapaxí imóniñŷ bí siapiŷimiri éáriní.” urŷagi ¹¹ í re urñiñigini, “Ámináoxini, iniŷŷ ayí ná mímí riwoní. Iniŷŷ iwiri nání ení mímáxiñagi nání iniŷŷ iwiri mimóniñini. Ayínáni joxí iniŷŷ dñŷ sñŷ eweapaxí imóniñŷŷ ge iwiriñini? ¹² Joxí ‘Negí arŷo Jekopomí —O mññwí riwá niriñiri iniŷŷ xewaniño niri xewaxowa niro xegí sipisipí burimákau amipí niro enjorini. Omí anani wiárf múronáonirini.’ riŷaiwinariñini?” urŷagi ¹³ Jisaso re urñiñigini, “Ámá iniŷŷ riwámí nŷá gŷŷ gŷŷ nŷní ámí iniŷŷ nání winayinŷáriní. ¹⁴ E neri aiwí ámá iniŷŷ nioni wiápi nŷá gŷŷ gŷŷ ámí iniŷŷ nání winayinŷá menini. Ayí riñi nánirini. Iniŷŷ nioni mñni wiápi ámá xwioxŷyo iniŷŷ sñmñŷ meariñe dání úrúrmí yariñŷpánñŷ nimóniri dñŷ niŷimñŷ imóniñŷŷ inína ñweapŷŷŷ nání wimixinŷáriní.” urŷagi ¹⁵ apixí re urñiñigini, “Ámináoxini, niñni ámí gwñŷ yeáyŷ mñnipa oeniri iniŷŷ joxí rariñŷŷ niapeti. Iniŷŷ iwimiriñi mñbipa emŷá nání ení niapeti.” urŷagi ¹⁶ o re urñiñigini, “Jíxi nuri dñŷ oxomí niwirimeámí re nání bípiŷí.” urŷagi ¹⁷ apixí re urñiñigini, “Oxí mayinirini.” urŷagi Jisaso re urñiñigini, “Jíxi ‘Oxí mayinirini.’ niriñŷŷ xixeni niriñini. ¹⁸ Ayí riñi nánirini. Jíxi oxí wé bí niriñi riŷeagŷixirini. Jíxi ámá agwi meániño dñŷ oxo menjagi nání xixeni nepa niriñini.” urŷagi ¹⁹ apixí re urñiñigini, “Ámináoxini, ‘Joxí e niriñagi nání wŷá rókiamoarigŷá woxirŷani?’ nimónarini.” nuriñi ²⁰ re urñiñigini, “Enína negí arŷowa Gorixomí yariñŷ wiro yayí wiro yaniro nání dŷwí riñimi nání bagŷáriní. E neri aiwí Judayŷné re rariñŷáriní, ‘Wí e marŷáŷ, sa Jerusalemí dáníñi yayí niwiriná ayí apáni yariñoŷ.’ rariñŷáriní.”

urʼfagi ²¹ Jisaso re urɪŋɪnigɪnɪ, “Ineyɪ, píránɪŋɪ arʼfá niɪ. Sʼfá wɪyi dʼwʼf rɪpimi dánɪrani, Jerusalemɪ dánɪrani, ápo Gorɪxomi yayɪ mɪwipʼrʼfá nánɪ parɪmonʼfárɪnɪ. ²² Seyʼné yayɪ wiarɪgʼfo arɪgʼenɪŋɪ imónɪŋɪpɪ nánɪ majʼfá imónɪŋot. E nerɪ aiwɪ yayɪ wiarɪŋwáo arɪgʼenɪŋɪ imónɪŋɪpɪ nánɪ Judayene nɪjʼfárɪnɪ. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Gorɪxo ámayo yeáyɪ uyimɪxemeámɪnɪrɪ yarɪŋɪpɪ gwʼf Judayene imónɪŋwárɪmɪ dánɪ yarɪŋɪ enagi nánɪ o, yayɪ wiarɪŋwáo nene nɪjʼfárɪnɪ. ²³ E nɪrɪrɪrɪ aiwɪ sʼfá ámá e nero yayɪ nífrɪxɪnɪrɪ wimónarɪŋɪpɪ tʼnɪ xɪxenɪ wiarɪgʼfáyɪ ápo Gorɪxomi xegɪ kwíyʼfo dánɪ yayɪ wiro xɪxenɪ xʼfo imónɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ nɪmoro yayɪ wiro wipʼrʼfɪ rɪxa aŋwɪ e nerɪ rɪxa parɪmoŋot. Ayɪ rɪpɪ nánɪrɪnɪ. Ámá xʼfo nánɪ e nero yarɪgʼfáyɪ nionɪ gʼf yayɪ niarɪgʼfáyɪ imónʼfrɪxɪnɪrɪ wimónarɪŋɪ enagi nánɪ rarɪŋɪnɪ. ²⁴ Gorɪxo kwíyʼnɪ enorɪnɪ. Ayɪnánɪ omɪ yayɪ wiarɪgʼfáyɪ xegɪ bɪ epaxʼmani. Sa kwíyʼfo dánɪ yayɪ wiro xɪxenɪ xʼfo imónɪŋɪpɪ nánɪ nepa dɪŋɪ nɪmoro yayɪ wiro epaxʼrɪnɪ.” urʼfagi ²⁵ apɪxɪ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Mesaiáo —Ámá Gorɪxo yeáyɪ neayimɪxemeanʼfá nánɪ arʼfowayá xwʼfá piaxʼfo dánɪ iwiaronʼfoyɪ rarɪŋwáorɪnɪ. O ámá nimónɪrɪ bɪnʼfápɪ nánɪ niɪnɪ nɪjʼfárɪnɪ. O nɪbɪrɪná amɪpɪ nʼnɪ áwanɪ nearɪnʼfárɪnɪ.” urʼfagi ²⁶ Jisaso re urɪŋɪnigɪnɪ, “Oyɪ, jíxɪ tʼnɪ xwíyʼfá rɪnarɪgwʼfɪ ronɪrɪnɪ.” urɪŋɪnigɪnɪ. ²⁷ E urarɪná xegɪ wiepɪsarɪŋowa, aŋɪ jʼfapimi nánɪ úfáwa ámɪ nɪbɪro wenɪŋɪ éfáyɪ winɪgʼfawixɪnɪ. Apɪxɪ wɪ tʼnɪ xwíyʼfá rɪnarɪŋagʼɪ nɪwɪnɪro ududʼf nero aiwɪ wo nɪwiápʼnɪmearɪ xwíyʼfá bɪ re murɪŋɪnigɪnɪ, “Joxɪ pí urápʼmɪnɪrɪ urarɪŋɪnɪ? Pí nánɪ í tʼnɪ xwíyʼfá rɪnarɪŋɪ?” murɪpa éáná ²⁸ apɪxɪ xwárʼfá sɪxɪ e nɪtɪmɪ aŋɪ jʼfapimi nánɪ nurɪ ámayo re urɪŋɪnigɪnɪ, ²⁹ “Ámá niɪnɪ enɪná dánɪ néra bɪŋápɪ

n̄ip̄in̄i n̄án̄i áwan̄f̄ n̄irar̄iŋom̄i nurane s̄iŋw̄f̄ ow̄inaneŋȳi. O Kiraiso, áamá yeáȳf̄ neayim̄ixemean̄fa n̄án̄i ar̄fowayá xw̄f̄a piax̄f̄yo dán̄i iwiaron̄f̄oȳf̄ rar̄iŋw̄áo men̄tran̄i?" urémeááná ³⁰ aȳf̄ aŋ̄f̄pimi p̄f̄n̄i n̄iwiár̄im̄i Jisasom̄i s̄iŋw̄f̄ w̄in̄f̄e n̄án̄i uḡfawix̄in̄i.

³¹ Wiep̄isar̄iŋowa ap̄ix̄i áamáyo wir̄imeám̄in̄ir̄i úáná "Nearéwap̄iyar̄iŋox̄in̄i, aiwá b̄i nei." urar̄iŋaḡfa aí ³² o re ur̄iŋin̄iḡin̄i, "Aiwá n̄im̄i n̄án̄i soȳfné maj̄f̄ap̄i t̄f̄ŋáon̄ir̄in̄i." ur̄f̄aḡi ³³ wiep̄isar̄iŋowa nepa aiwá n̄án̄i nearar̄in̄ir̄i re r̄in̄iḡfawix̄in̄i, "None j̄fam̄i úáná áamá wo n̄ib̄ir̄i aiwá n̄in̄i n̄án̄i m̄in̄i r̄fa wiŋoi?" r̄inar̄fná ³⁴ Jisaso re ur̄iŋin̄iḡin̄i, "Nion̄i n̄irowár̄enap̄iŋo e éw̄in̄iḡin̄ir̄i wimónar̄iŋf̄pi eri x̄fo 'Joxi e éir̄ix̄in̄i.' n̄ir̄iŋf̄pi x̄ixeni yár̄ir̄i ner̄fnáȳf̄, aȳf̄ ḡf̄ aiwán̄iŋf̄ imón̄in̄i. ³⁵ Seȳfné ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a r̄ip̄i m̄ir̄ipa yar̄iḡf̄ar̄in̄i, 'Emá waú waú s̄in̄ir̄in̄i. R̄ixa múróáná aiwá mian̄f̄wár̄in̄i.' m̄ir̄ipa yar̄iḡf̄aran̄i? Seȳfné e n̄ir̄iro aiw̄i nion̄i re searar̄iŋin̄i, 'N̄iwiáp̄fn̄imearo om̄iŋf̄yo m̄in̄i m̄in̄i wen̄iŋf̄ emi-amópoȳf̄. Aiwá r̄ixa yóf̄ ner̄f̄ mipax̄f̄ imón̄in̄i. ³⁶ Agw̄i aiwá miar̄iŋf̄ go go om̄iŋf̄ ner̄fná xeḡf̄ éf̄pi n̄án̄i n̄igw̄f̄ n̄imeari aȳf̄ diŋf̄ n̄iȳm̄iŋf̄ imón̄ip̄r̄fa n̄án̄i r̄ixa yar̄in̄i. Aiwá iwf̄a urar̄iŋo t̄f̄n̄i miar̄iŋo t̄f̄n̄i naw̄in̄i n̄iwaún̄i yaȳf̄ ep̄isi n̄án̄i e yar̄in̄i. ³⁷ Xw̄iȳf̄a seȳfné re rar̄iḡf̄ap̄i, 'Wo iwf̄a ur̄ir̄i wo mir̄i yar̄iḡf̄ar̄in̄i.' rar̄iḡf̄ap̄i, aȳf̄ nion̄i r̄ir̄f̄ap̄i t̄f̄n̄i x̄ixeni r̄in̄in̄i. ³⁸ Nion̄i ḡf̄ seaiep̄isar̄iŋáoȳfné, aiwá soȳfné iwf̄a mur̄iḡf̄ap̄i mip̄r̄i n̄án̄i searowár̄iŋar̄in̄i. Soȳfné aiwá wa iwf̄a ur̄iḡf̄ap̄i n̄imiróná awa an̄iŋf̄ min̄f̄ eḡf̄ap̄i miar̄iŋoi.'" ur̄iŋin̄iḡin̄i.

³⁹ Samariaȳf̄, aŋf̄ j̄f̄apimi dán̄f̄ȳf̄ ap̄ix̄i áwan̄f̄ re ur̄f̄aḡi "Ámáo niín̄i en̄j̄n̄a dán̄i néra b̄iŋap̄i n̄ip̄in̄i n̄án̄i áwan̄f̄ n̄ir̄iŋoi." ur̄f̄f̄ en̄j̄aḡi n̄án̄i obax̄f̄ o n̄án̄i

dijí n̄wíkwíro nání ⁴⁰ n̄b̄iro n̄wímeoróná nene t̄n̄í oḡweaneyin̄ro yar̄ijí wíaḡta o s̄fá wiyáú e weḡin̄iḡn̄í. ⁴¹ Ámá obax̄t̄ wín̄t̄ wín̄t̄ en̄t̄ xwiȳfá o rar̄ij̄t̄p̄t̄ ar̄fá n̄wiro nání dijí n̄wíkwíro ⁴² ap̄ix̄m̄t̄ re nura uḡfawix̄n̄t̄, “Jíx̄t̄ near̄f̄t̄p̄t̄ ar̄fá n̄wirane nán̄n̄t̄ om̄t̄ d̄ij̄t̄ m̄iwíkwíroar̄ij̄w̄n̄t̄. Newan̄ij̄ene en̄t̄ o xwiȳfá rar̄ij̄aḡt̄ ar̄fá n̄wirane r̄ixa n̄ij̄fá nimón̄t̄t̄ re yaiwiar̄ij̄w̄n̄t̄, ‘Ámá n̄iyon̄t̄ yeáȳt̄ uyim̄ixemeám̄fán̄t̄t̄ b̄ij̄or̄fán̄t̄?’ yaiwiar̄ij̄w̄n̄t̄.” ur̄iḡfawix̄n̄t̄.

Gap̄iman̄t̄ woyá niaíwom̄t̄ nan̄j̄t̄ im̄ix̄ij̄t̄ nán̄t̄t̄n̄t̄.

⁴³ S̄fá wiyáú weḡo an̄j̄t̄ ap̄im̄t̄ p̄f̄n̄t̄ n̄wiár̄t̄m̄t̄ Gariri p̄t̄ropen̄s̄f̄yo nán̄t̄ uḡin̄iḡn̄t̄. ⁴⁴ Jisaso xewan̄ij̄o re r̄ij̄o en̄aḡt̄ nán̄t̄, “W̄fá rókiamoar̄ij̄t̄ gom̄t̄ ámá xeḡt̄ an̄j̄t̄ e d̄án̄j̄ȳt̄ wé íkwian̄j̄w̄ȳo uḡw̄t̄r̄ár̄iḡf̄ar̄an̄t̄? Oweōt̄.” r̄ij̄o en̄aḡt̄ nán̄t̄ ám̄t̄ Gariri p̄t̄ropen̄s̄f̄yo nán̄t̄ uḡin̄iḡn̄t̄. ⁴⁵ Aȳn̄án̄t̄ Gariri p̄t̄ropen̄s̄f̄yo rémóáná Gariri ḡweáȳt̄ en̄t̄ aiwá s̄fá An̄j̄n̄ajo Múroaḡȳi nán̄t̄ Jerusarem̄t̄yo nán̄t̄ n̄iyiro n̄ij̄wearóná am̄t̄p̄í x̄t̄o yar̄ij̄t̄p̄t̄ w̄n̄iḡfá en̄aḡt̄ nán̄t̄ wiḡt̄ an̄j̄t̄yo rémóáná um̄im̄in̄iḡfawix̄n̄t̄.

⁴⁶ Jisaso Gariri p̄t̄ropen̄s̄f̄yo an̄j̄t̄ Kenat̄ r̄in̄t̄je —E xám̄t̄ aga iniiḡt̄ aí wain̄t̄ im̄ix̄ij̄t̄ er̄n̄t̄. E n̄rémor̄t̄ ḡwean̄áná gap̄iman̄t̄ wo xeḡt̄ íwo sim̄ix̄t̄ ner̄t̄ an̄j̄t̄ yōf̄ Kapaneam̄t̄yo ḡwean̄áná ⁴⁷ xano ar̄fá re win̄in̄iḡn̄t̄, “Jisaso Judia p̄t̄ropen̄s̄f̄yo p̄f̄n̄t̄ n̄wiár̄t̄m̄t̄ n̄b̄t̄t̄ Gariri p̄t̄ropen̄s̄f̄ t̄iyóm̄n̄t̄ rémónap̄t̄j̄ōt̄.” rar̄ij̄aḡfá ar̄fá e n̄wiri Jisaso t̄t̄ij̄t̄ e nán̄t̄ n̄iyap̄t̄t̄ xeḡt̄ niaíwo r̄ixa n̄pém̄n̄t̄t̄ an̄j̄w̄t̄ ayo en̄aḡt̄ nán̄t̄ o n̄weap̄t̄t̄ ḡf̄ íwom̄t̄ nan̄j̄t̄ oim̄ix̄n̄t̄t̄ yar̄ij̄t̄ wíaḡt̄ ⁴⁸ Jisaso re ur̄ij̄in̄iḡn̄t̄, “Seȳné nion̄t̄ em̄t̄m̄t̄ mepa er̄t̄ am̄t̄p̄í ayá r̄wamón̄pax̄t̄ mepa er̄t̄ yar̄ij̄aḡt̄ n̄nan̄t̄r̄f̄n̄áȳt̄, wí dijí n̄ikwírop̄t̄r̄m̄eó̄t̄.” ur̄faḡt̄ ⁴⁹ gap̄imano re ur̄ij̄in̄iḡn̄t̄, “Ám̄ináox̄n̄t̄, ḡf̄

íwo penigini joxi anini wepeti.” urfagi ⁵⁰ Jisaso re uriniginini, “Dixi ani ui. Dixi íwo sinji uninjoi.” urfagi o xwiyá Jisaso urifpí “Neparini.” niyaiwiri dñji níkwírori xegí ani e nani nuri nuri ⁵¹ óf e sá wejo wíapi tñi siní ótyo warína xegí xináiwáninjí nimóniro ominjí wiarigíáwa óf e órórí niniro re urigíawixini, “Dixi íwo ríxa sinji úniginini.” urfagía ⁵² o yarinji re winiginini, “Gína nanji imóniniginini?” urfagi awa re urigíawixini, “Agína 1:00 p.m. imónaná wará ríá pirí pñi wiariniginini.” urfagía ⁵³ xano re yaiwiniginini, “Agína Jisaso ‘Dixi íwo sinji uninjoi.’ níríná simixí pñi wiaríárfani?” niyaiwiri xfomi dñji níwíkwírori xegí íwixé eni dñji wíkwírogíawixini. ⁵⁴ Jisaso Judia pítropenisíyo pñi níwiarimi ámi Gariri pítropenisíyo nemeína emimí ámi bí api eniginini.

5

Síkwí ikí ení womi nanji imixinjí nánirini.

¹ Jisaso e nemo ninjweanísaná Judayí wigí yariigíápa Goríxo nani dñji moanro aiwá Jerusaremíyo imíxaríná o e nani niyoari níremómáná ² —Jerusaremíyo ákíjá íwí wíyi Sipísipíyí rininjíyí tñji e ipí wá Xibiruyí pñé tñi xegí yoí Betesaidá rininjíwá e ríwoñíwáriní. Midimidáni ríwíyí nani ani wíamíto wé wú míriniherini. ³ Ani wíamíto wé bí api mírinihe ámá simixí yariigíáyí tñi sinjwí supárigíáyí tñi síkwí ikí egíáyí tñi síkwí wé kírinji egíáyí tñi ayí obaxí e ninjwearo [iniigí yaromí éfpi sinjwí owinaneyiniri njwearigíferini. ⁴ Wainí wainá anínají Goríxoyá wo níweri ipíwami yaromí méaná ámá simixí tígíáyí go go xami páwíaná xegí wará nanji imónarinji enagi nani njwearigíferini.] ⁵ Jisaso e níremori ámá e njwearigíáyí

wo —O xegf simixfpi yarfná xwiogwǎ 38 múroņorini. ⁶ O e weņagi sņwǎ nřwiniři “Simixf eņiná dání néra biņorřani?” niyaiwiri niřfá e nimóniriř nání re uriniginini, “Joxi ‘Nařf oimónimini.’ řisimónariřni?” urřagi ⁷ simixoxe re uriniginini, “Ámá roxiřni, ipiwá yaromí éaná ámá ipiyo nřnřmeariř nřwariřpřiř nání mayoniřni. Niřwanřoniř nřwiapřniřmeámi nuriř páwiminiři yarfná ámá wa xámiř páwiarřgřariřni.” urřagi ⁸ Jisaso re uriniginini, “Niřwiapřniřmeariř dıxř řkwiaņwǎ niřxoperiř nřmeámi ui.” uráná re eņiniginini. ⁹ Nařf nimóniriř xegf řkwiaņwǎ nřmeámi aņř uřiniginini.

Sřá ayi Sabarřá ayimiriřni. ¹⁰ Ayinániř Judayř ámináowa nařf imónřomiř re urřgřawixiniř, “Sabarřáyimiř eņagiř nání dıxř řkwiaņwǎ xe nřmeámi ouniriř sņwǎ ranřpaxř mimóniņwiniř. ņwřariřni.” urřagřa aí ¹¹ o re uriniginini, “Ámá nioniř nařf nimixřo, o ‘Dıxř řkwiaņwǎ nřmeámi ui.’ niřřagiř nřmeámi warininiř.” urřagiř ¹² awa yariņřf re wigřawixiniř, “‘Dıxř řkwiaņwǎ nřmeámi ui.’ go řiriņoiř?” yariņřf e wıagřa aí ¹³ ámá o xřomiř nařf wimixřo nání niřfá mimóniřpa neriř nání áwaņř urřpaxř mimóniņiniginini. Ayř řipiř nánířniř. Jisaso ámá e eřřoyř eğřáyo áwiniřmiř dakwıagiř nánířniř.

¹⁴ E nemáná eņáná Jisaso ámá o aņř řidiyowá yariřřiwámiř roņagiř nřwiniřiř re uriniginini, “Arřá niř. Simixf joxi yariņřpřiř řıxa nařf imónřiniginini. ‘Xámiř řıřpimiř ámiř biř wiářf múroniņřpřiř sinřginiřiř nání řwřf ámiř mepa éiriřiniř.’ řiriřariřniř.” uráná ¹⁵ o nuriř Judayř ámináowamiř Jisaso nání re uriniginini, “Nařf nimixřo, ayř oriřniř.” urřagiř náníř ¹⁶ Jisaso Sabarřáyo omiř nařf wimixřřf eņagiř náníř awa “Řiriřiniřf wikářřwanřginiřniř.” niřyaiwiro iwamřó e wianřro eğřawixiniř. ¹⁷ E wianřro éagřa aiwiř Jisaso re uriniginini, “Amiřpiř gřf ápo biř přniř

míwíarí aníḡf mínf néra bíḡḡpí nioní ení axíḡpí e nerí áamáyo arírá wíaríḡḡníní.” uríagí nání ¹⁸ Judayí ámináowa ríxa mekaxí níméro “Omí píkiwáníḡḡníní.” ríníḡḡfawíxíní. O “Sabarfáyo ḡwíáríní.” ríníḡḡḡpí níwíáḡkírí étyí náníní maríáí, xewaníḡo Goríxo nání “Gí áporíní.” níríríná ayí réníḡḡf rííyí, “Nioní Goríxo tíní xíxeni imóníḡḡníní.” éníḡḡf rííyí nání ení e ríníḡḡfawíxíní.

“Ápo amípí fáníḡḡf níepíxíniásiḡḡríní.” uríḡḡf náníríní.

¹⁹ Ayínání Jísaḡo níwíáḡḡnimearí “Xamíḡoní bí osearímíní.” nurírí xewaníḡo nání re uríḡḡníníḡḡníní, “Ága nepa seararíḡḡníní. Xewaxo xegí díḡḡyo dání amípí wí epaxí meníní. Xano yaríḡḡḡpímí síḡwí níwínírí apíní yaríḡḡríní. Pí pí xano yaríḡḡḡpí xewaxo ení axíḡpí e yaríḡḡríní. ²⁰ Ayí rípí nání seararíḡḡníní. Xano xewaxomí díḡḡf síxí nuyírí amípí xífo yaríḡḡḡpí síwá wíaríḡḡríní. Soyíné ududí epírfá nání emímí xewaxo agwí yaríḡḡḡpímí seáyí e imóníḡḡf bí éwíníḡḡníní wíepísiníáríní. ²¹ Xano áamá píyíyo ámí síḡḡf nímixírí díḡḡf síxí umímoaríḡḡḡḡpa xewaxo ení xífo xegí díḡḡyo dání áamá xífo wímónaríḡḡyo ananí díḡḡf síxí umímoaríḡḡríní. ²² Rípí ení xano áamá womí xwíyífá umeararíḡḡḡḡmání. Xewaxo áamá níyoní xwíyífá mearíwíníḡḡníní wíḡḡf enagí nání oní xwíyífá meararíḡḡríní. ²³ Áamá níní xanomí wé íkwíawíyíyo uḡwíráraríḡḡfápa xewaxomí ení axíḡpí e éríxínírí áamá níyoní xwíyífá mearíwíníḡḡníní míní wíḡḡríní. Áamá xewaxomí wé íkwíawíyíyo muḡwírárípa yaríḡḡfáyí xano, urowárenapíḡomí ení wé íkwíawíyíyo muḡwíráraríḡḡríní.” nurírí ²⁴ re uríḡḡníníḡḡníní, “Ága nepa seararíḡḡníní. Áamá xwíyífá

niont rariŋápi arfá nirowárenapiŋomi dŋt wíkwíroro éfá giyť giyť rixa dŋt niyimiŋť imóniŋťpi tfgťáyťrini. Wí xwiyťá meáriniťrťá nánť mimóniŋoť. Sini óť pearigťáyimiťni miwarŋoť. Dŋť niyimiŋť imóniŋť ininá ŋweapťrťáyimiťni warŋoť.” nurťi ²⁵ re urŋinigiťni, “Aga nepa searariŋini. Sfá ámá piyťniŋť imónigťáyť maŋť Gorixomi xewaxoyá arfá niwiro xťdipťrťyi rixa aŋwi e nerť rixa pariŋoť. Ámá arfá niwiro xixeni éfáyť dŋť niyimiŋť imóniŋťpi ininá ŋweapťrťá nánť meapťráoť. ²⁶ Ayť riťpi nánťrini. Xano dŋť niyimiŋť imóniŋťpi mťkť tŋo nimóniriť ámá xťo wimónariťŋyo wiarŋťpa xewaxo enť dŋť niyimiŋť imóniŋťpi mťkť tŋo oimóniriť wiŋťrini. ²⁷ Riťpi enť xewaxo ámá imóniŋo eŋagiť nánť ananiť ámá niyoniť mí ómómiximť winťa nánť enť imónťwiniginiťiť íanŋť wiepťxťniasŋťrini. ²⁸ Nionť searťápiť nánť dŋť ududť miťseainťpanť. Ayť riťpi nánť searariŋini. Sfá ámá xwárťpáyo wegťá nťniyť xewaxoyá maŋť ráná arfá niwiro wiápťniťmeapťrťáyí aŋwi e nimóga barŋagiť nánť searariŋini. ²⁹ Arfá niwiro xwárťpáyo dánť niwiápťniťmearóná maŋť yarigťáyť dŋť niyimiŋť imóniŋťpi ininá píranŋť ŋweapťrťá nánť mearo siťpi yarigťáyť xwiyťá meáriniťro epťrťárini. ³⁰ Niťwanŋoniť gť dŋťŋyo dánť amiťpi wí epaxť mimóniŋini. Ápomiť arfá wiarŋápiť tňniť xixeniť ámáyo xwiyťá umearariŋáriniť. Nionť gť nimónariťŋpiť miťxťdipa nerť nirowárenapiŋo wimónariťŋpiť niťxťdiriť nánť ámáyo xwiyťá numeariťrťná xixeniť ayo umearariŋáriniť.” urŋinigiťni.

Jisaso nánť áwanť rigťá nánťrini.

³¹ Ámiť re urŋinigiťni, “Soyťné dŋť re niawiarŋagťa aiwť, ‘Xewanŋo nánť áwanť nearána “Nepariniť.”

wiaiwipaxf menini.’ naiwiariŋagfa aiwi ³² ami wo nioni nani awanjf searariŋfrini. Nioni nani nisearirfná ‘Ayf neparini.’ yaiwipaxfrini.” nuriri ³³ re uriŋinigiŋi, “Xami segf wami wayf neameaiŋf Jono tŋimŋi urowaráná o nioni nani awanjf nisearirfná nepaxiŋf imóniŋfpi tŋi xixeni seariŋinigiŋi. ³⁴ Soyfné re riseaimónarini, ‘Xewaniŋo nani awanjf rinariniŋfpi aga amá wí rarigfápimi dani sopiŋf ononiri rariŋi.’ riseaimónarini? Oweoi, seyfné Gorixoyeáyf seayimixemeanfa nani wayf neameaiŋf Jono nioni nani seariŋfpi miŋf nirori searariŋini. ³⁵ O uyfwf ápiáwf weariniŋfpaniŋf neri amáyo wfá okimixarfná soyfné xegf xwiyfá uyfwf wfániŋf imóniŋáná yayf axinani egfawixini. ³⁶ O nioni nani awanjf nisearitagf aiwi nioni nani awanjfniŋf searipaxf imóniŋf bi omi seáyf e wimónini. Emimf amipígf ápo e epaxf imóniŋwinigiŋiniri niapiŋfpi nani rariŋini. Nioni emimf niseairfná api nioni nani awanjf reniŋf searariŋfrini, ‘Xegf xano urowárenapiŋorini.’ éniŋf searariŋfrini. ³⁷ Gf ápo, nioni nrowárenapiŋo eni nioni nani rixa awanjf seariŋfrini. Omi soyfné arfá bi wiro xfo imóniŋfpi siŋwf bi winiro megfárinini. ³⁸ Xwiyfá xfo seariŋfyf segf xwioxfo miwenini. Ayfnani amá o nrowárenapiŋoni diŋf minikwifronoi. ³⁹ Soyfné diŋf niyiminiŋf imóniŋfpi meáwaniginiŋo Gorixoyá Bikwíyo fá roro pariro yarigfárinini. Rfwaminiŋf ayo niriŋiri éaniŋfpi nioni nani awanjf riniŋagf ai ⁴⁰ soyfné diŋf niyiminiŋf imóniŋfpi tfgfáyf imóniŋfrfá nani nioni tŋamini miŋipaxf seaimónarini.” nuriri ⁴¹ re uriŋinigiŋi, “Nioni amá weyf niméfrixiniri biŋáoni meŋagf aiwi ⁴² nioni soyfné nani niŋfárinini. Soyfné Gorixomi diŋf sixf uyarigfoyfnemani. ⁴³ Nioni gf diŋfyo dani

bijáonimani. Gf ápo ninirípearí nítowárenapíjoní aiwí soyíné minímimínaríjoi. Ámá wo xfo xegf díñfyo dání bánáyf, ananí numímínipaxoyfneríní.
⁴⁴ Soyíné ámá weyf oneamépoyínirí ero Goríxo — Oní ñwáfá imóníjoríní. O weyf oneamenirí xfo wimónaríñfpi míxífdípa ero yarígfóyíné, soyíné síní e neróná aríge nero díñf níkwíropfráfóí? Oweoí!” nurírí
⁴⁵ re uríñínigíní, “Nioní nání re miníaiwípa époyí, ‘Xanoyá síñwáfyo dání nene xwíyáfá neaxekwímonfáríní.’ miníaiwípa époyí. Ámá seyíné seaxekwímonfo, ayf Mosesoríní. Soyíné omí díñf níwikwímóá nuro re yaiwíarígfáríní, ‘O arírá neainfáríní.’ yaiwíarígfáríní.
⁴⁶ Amípí Moseso nírírí eañfpi díñf níkwíroro síñwíríyí, nioní nání nírírí eañf eñagí nání nioní ení díñf níkwíroaníro egfáríní. ⁴⁷ E nerí aí xfo nírírí eañfpi nání díñf níkwíropa yarígfóyíné, soyíné aríge nero xwíyáfá nioníyápi ení díñf níkwíropfráfóí? Oweoí wí e epaxf meníní.” uríñínigíní.

6

Jisaso oxí 5,000 awí eánígfáyo aiwá miní wíñf náníríní.

¹ Jisaso e nurárímo neméísáná ipí Gariri ríníñfwámí —Ípí awá xegf yof ámí bí Taibiriasíyí ríníñfwaríní. Awámí jfáríwámí dání nání nurí ñweañáná ² ámá obaxf emímí xfo símíxí yarígfáyo wíaríñfpi síñwí níwíga nuro nání epíroyf nero omí númí uxídarfáná ³⁻⁴ sfá Judayf aiwá Aníñajo Neamúroagoí ríníñfyí nání imíxíprí ríxa añwí e imóníñáná Jisaso dfwíyó nání níyirí xegf wíepísaríñowa tfní e éf níñwearo ⁵⁻⁶ Jisaso síñwí anífyf wíníñínigíní. Ámá aga ayá wí epíroyf nero xfo tfámíní bímíaríñagfa níwínírí xfo enípi nání

nijfá nimónirí aiwí re yaiwiñinigini, “Gf wiep̄sar̄iñá Piripo nepa eñf neánirí diñf rfa ñikw̄ironi? Iwamfó owiwap̄iyim̄ini.” ñyaiwirí re ur̄iñinigini, “Ámá t̄iyf aiwá ñip̄r̄i nání ge bf nerí wianf̄winí?” ur̄fagi⁷ Piripo re ur̄iñinigini, “None aiwá óf in̄iñf 200 t̄fni bf nerane yañf ñiwiranénáyf, ámá re ep̄royf eḡáyf aga obaxf imóniñaḡfa nání woní woní b̄ on̄imiápi aí meapaxf imónin̄imen̄iñoi.” ur̄fagi⁸ wiep̄sar̄iñiyf wo —O Saimoní Pitaomi xogwáo Ad̄ruoyf r̄in̄iñor̄ini. O re ur̄iñinigini,⁹ “Íwf woyá bisfkerfá p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñf wé wú t̄fni peyf orá biaú t̄fni neñagf aiwí ámá obaxf ep̄royf eḡfá t̄fyo yañf wipaxf rimónini? Oweoi!” ur̄fagi¹⁰ Jisaso ará xwapf eñe nání wiep̄sar̄iñowami re ur̄iñinigini, “Ámá ñfni éf on̄weápoyn̄iri ur̄fpoyi.” ur̄fagi wiep̄sar̄iñowa Jisaso ur̄fpa éaná ox̄f ñfni éf ñweañána f̄a rófáyf 5,000 imóniñinigini.¹¹ Jisaso ámá ñfni éf ñweágfá ñwin̄iri bisfkerfá p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñfpi ñimeari Gor̄xomi yayf ñwimáná ámá e éf ñweaḡfáyo yañf ñimerí ñwía uñinigini. Peyf orápiáú ení ñimeari ax̄fpi nerf̄ná wigf onaneȳin̄iro wimónariñfpi t̄fni x̄ixeni ñwía uñinigini.¹² R̄ixa apáni ñin̄iro agwf ími uyfagi ñwin̄iri wiep̄sar̄iñowami re ur̄iñinigini, “Wí xw̄irfá mik̄ixepa oépoyn̄iri ñin̄iro t̄fapia awí eamépoyi.” ur̄fagi¹³ awa bisfkerfá p̄irawá barí t̄fni im̄ix̄in̄iñf wé wú api ámáyf ñin̄iro t̄fapia awí neaemero soxf f̄a xwé wé wúkaú s̄ikw̄f waúmi aumaúm̄f nero magwf miáriḡfawix̄ini.¹⁴ Ámáyf emim̄f Jisaso wíwap̄iyífpi s̄iñwf ñwin̄iro nání re r̄in̄iḡfawix̄ini, “Neparini. Wfá rókiamoarin̄iñf xw̄fá t̄fyo b̄in̄fo or̄ini.” r̄inar̄iñaḡfa¹⁵ Jisaso x̄fomi mixf ináyf im̄ix̄ip̄r̄i nání miwimónariñagi aí ayf “f̄a nuxerane mixf ináyo oim̄ixaneyi.” yaiwiar̄iñaḡfa diñf adadf

n̄iwir̄i n̄ij̄fá nimón̄ir̄i nán̄i ayo e n̄iwár̄imi xeḡt̄pi d̄w̄f̄
m̄iñ̄f̄yo nán̄i yin̄igin̄i.

Jisaso ipí Gaririyo xw̄ir̄iñw̄f̄ nosaxa uñ̄f̄ nán̄ir̄ini.

¹⁶ S̄f̄áp̄i t̄f̄ni xeḡt̄ wiep̄isar̄iñowa ipí iman̄f̄ e nán̄i
n̄iwero ¹⁷ ewéyo n̄ip̄ixemoán̄iro Kapaneami nán̄i
or̄iwám̄i dán̄i xemoan̄iro nán̄i n̄imeám̄i nuro r̄ixa
s̄f̄á yin̄iñáná Jisaso awam̄i s̄ni m̄iwímeátm̄i en̄jáná re
en̄igin̄i. ¹⁸ R̄f̄w̄ip̄i xwé eri ipí imeam̄tkw̄f̄ eri yar̄fná
¹⁹ wiep̄isar̄iñowa ewéyo n̄ireaxa nuro s̄ni ipíyo áw̄ini e
kiromita wé wúran̄i, wé w̄f̄úm̄i dán̄f̄ woran̄t̄, núf̄asáná
wen̄iñf̄ éf̄áyf̄ win̄iḡf̄awix̄ini. Jisaso ewé t̄f̄ám̄in̄i ipíyo
xw̄ir̄iñw̄f̄ nosaxa bar̄iñaḡi win̄iḡf̄awix̄ini. Siñw̄f̄ e
n̄iwiniro éf̄ yar̄iñaḡf̄a aí ²⁰ o re ur̄iñigin̄i, “Anan̄ire.
Nion̄ir̄ini. Wáyf̄ mepan̄t̄.” ur̄f̄aḡt̄ ²¹ awa om̄i r̄ixa
“Re xemónapei.” uran̄iro yar̄fná re en̄igin̄i. R̄ixa
ipíyo j̄f̄ar̄iwám̄in̄i añf̄ wiḡt̄ d̄iñf̄ n̄iyaiwiro war̄iḡf̄e
iwiék̄in̄imeaḡf̄awix̄ini.

Ámáyf̄ Jisaso nán̄i p̄f̄á eḡf̄á nán̄ir̄ini.

²² Ámá or̄iwám̄i dán̄i bis̄f̄ker̄f̄á n̄f̄e sá weḡf̄áyf̄ w̄f̄áp̄i
t̄f̄ni n̄iwíap̄n̄imearo re yaiwiḡf̄awix̄ini, “Agíná ewé ámi
wí re m̄iwé ná bán̄i wen̄aḡi win̄f̄waniḡini. Nene siñw̄f̄
win̄iñáná Jisaso xeḡt̄ wiep̄isar̄iñowa t̄f̄ni ewép̄ami
m̄ip̄ixemoán̄ar̄iñaḡf̄a n̄iwini rane wiep̄isar̄iñowan̄i
n̄ip̄ixemoán̄iro war̄iñaḡf̄a winowár̄f̄waniḡini.”
yaiwiar̄fná ²³ ewé wí añf̄ yof̄ Taibirias̄i dán̄i bis̄f̄ker̄f̄á
Ám̄ináo xeḡt̄ xanom̄i yayf̄ n̄iwir̄i wíagi n̄f̄e nán̄i báná
²⁴ ámá e ep̄f̄royf̄ eḡf̄áyf̄ Jisaso s̄ni wiḡt̄ t̄f̄e m̄iñweañaḡi
win̄iro wiep̄isar̄iñowa en̄t̄ m̄iñweañaḡf̄a win̄iro ner̄i
nán̄i ewé b̄f̄áyo n̄ip̄ixemoán̄iro Jisaso nán̄i Kapaneamiyo
p̄f̄á yan̄iro uḡf̄awix̄ini.

eni aga aiwá nepaxiñt̄pi aḡñnami dání seiapariño, ayť gť áporini. ³³ Aiwá nepaxiñť ápo Gorixo seiapariñt̄pi, ayť aiwá aḡñnami dání niweapiriť ámá xwťá t̄tyo ḡweagťá d̄iñť niyim̄iñť t̄gťáyť imónip̄tr̄fa nání sixť umímoariñoriñi.” urťagi ³⁴ ayť re urigťawixini, “Ámináoxini, aiwá joxi nearariñt̄pi ínina neiap̄fir̄ixini.” urťagťá ³⁵ Jisaso re uriñinigiñi, “Aiwá nepaxiñť d̄iñť niyim̄iñť imónip̄tr̄f̄api, ayť nioniriñi. Ámá nioni t̄f̄amiñi bťá giyť giyť ámi agwť wipaxť menini. Nioni d̄iñť ni kw̄tr̄of̄á giyť giyť ámi iniťgť nání bť gw̄nť yeáyť wipaxť mimónini. ³⁶ E ni seaririť aiwi nioni re searťanigiñi, ‘Seyťné emimť nioni eḡapi siḡwť ninan̄iro aiwi “Orťani?” n̄ni aiwiro d̄iñť min̄i kw̄tr̄oariñoi.’ searťanigiñi. ³⁷ E neri aí ámá ápo ‘D̄ixťriñi.’ n̄niriñi niap̄iñtyť n̄ni xixeni d̄iñť n̄ni kw̄tr̄oro nioni t̄f̄amiñi bip̄tr̄f̄ariñi. Nioni t̄f̄amiñi bťáyť mixť wí umáñimťámani. ³⁸ Nioni aḡñnami dání niweapir̄f̄na nioni gť nimónariñt̄pi emťaniťri weap̄iñáonimani. Nioni nirowár̄enapiño wimónariñt̄pi emťaniťri niweapiriť nání ámá xťoyá d̄iñť t̄ni nioni t̄f̄amiñi bťáyť mixť wí umáñimťámani. ³⁹ Nioni nirowár̄enapiño e éw̄inigiñiri wimónariñt̄pi, ayť ri p̄riñi. Nioni ámá xťo niap̄iñtyť wíyo miyorťri pa eri sťá yoparťyi imónaná ámi wiap̄ñim̄eap̄tr̄fa nání d̄iñť sixť umímori emťa nání wimónariñt̄riñi. ⁴⁰ ‘Gť ápo e éw̄inigiñiri wimónariñt̄pi, ayť ri p̄riñi.’ searariñi. O ámá xewaxoni siḡwť ninan̄iro d̄iñť ni kw̄tr̄of̄á giyť giyť d̄iñť niyim̄iñt̄pi t̄gťáyť imónip̄tr̄fa nání wimóniri nioni sťá yoparťyimiť ayť ámi wiap̄ñim̄eap̄tr̄fa nání d̄iñť sixť umímómťa nání wimóniri yar̄iñt̄riñi.” ur̄iñinigiñi.

⁴¹ Judayť xewaniño re rinťf̄pi nání, “Aiwá aḡñnami

dáni weapɨŋtɨpɨ, ayf nionɨrɨnɨ.” rɨnɨftɨpɨ nánɨ anɨŋúmɨ nɨrɨnɨro o nánɨ ⁴² re rɨnɨgɨfawɨxɨnɨ, “Jisaso ro Josepomɨ xewaxo menɨranɨ? Xanɨyaú nánɨ nene majɨfaranɨ? O arɨge nerɨ ‘Anɨnami dáni wepɨnɨŋáonɨrɨnɨ.’ rɨfa rarɨnɨ?” rɨnarɨŋagɨta ⁴³ Jisaso re urɨŋɨnɨgɨnɨ, “Pɨ nánɨ anɨŋúmɨ nɨrɨnɨro rɨnarɨŋoɨ? ⁴⁴ Ámá wo aí xewanɨŋoyá dɨŋɨyo dáni nionɨ tɨámɨnɨ bɨpaxɨ menɨnɨ. Ápo, nɨrowárɨnapɨŋo xe o tɨámɨnɨ ounɨrɨ dɨŋɨf ukɨkayonánánɨ nionɨ tɨámɨnɨ bɨpaxɨrɨnɨ. Ayf sɨfá yoparɨyɨmɨ wɨápɨnɨmeapɨrɨfá nánɨ nionɨ dɨŋɨf sɨxɨf umɨmómɨfárɨnɨ. ⁴⁵ Rɨfwamɨŋɨf wɨfá rókiamoagɨfáwa eagɨfáyo re rɨnɨnɨ, ‘Gorɨxo ámá nɨyonɨ wɨwapɨyɨnɨfárɨnɨ.’ rɨnɨnɨ. Ayɨnánɨ ámá ápo wɨwapɨyarɨná arɨfá wɨgɨfá gɨyɨf gɨyɨf nɨnɨ nionɨ tɨámɨnɨ barɨgɨfárɨnɨ. ⁴⁶ Gorɨxo wɨwapɨyɨŋɨf aɨwɨ ayf wɨ Gorɨxomɨ sɨŋwɨf wɨnɨgɨfá nánɨ mɨrarɨŋɨnɨ. Ná wonɨ Gorɨxo tɨŋɨf e dáni bɨŋáonɨ ápomɨ sɨŋwɨf wɨnɨŋárɨnɨ. ⁴⁷ Aga nepa seararɨŋɨnɨ. Nionɨ dɨŋɨf nɨkwɨrɨfá gɨyɨf gɨyɨf dɨŋɨf nɨyɨmɨŋɨf ínɨná ŋweapɨrɨfá nánɨ tɨgɨfáyɨrɨnɨ. ⁴⁸ Aɨwá nɨnɨrɨŋɨtɨpɨmɨ dáni dɨŋɨf nɨyɨmɨŋɨf imónɨpaxɨtɨpɨ, ayf nionɨrɨnɨ. ⁴⁹ Enɨná segɨf seárɨfawéyɨf ámá dɨŋɨf mearɨge nemeróná aɨwá manáɨ rɨnɨŋɨtɨpɨ nɨnɨro aɨwɨ nɨŋweagɨfasáná pegɨfawɨxɨnɨ. ⁵⁰ Aɨwá anɨnami dáni weapɨŋɨf rɨpɨ xegɨf bɨxɨnɨ. Ámá nɨnɨrɨnáyɨf, nɨpepɨrɨfámanɨ. ⁵¹ Aɨwá dɨŋɨf nɨyɨmɨŋɨf imónɨpɨrɨ nánɨ anɨnami dáni weapɨŋɨtɨpɨ, ayf nionɨrɨnɨ. Ámá gɨyɨf gɨyɨf aɨwá rɨpɨ nɨnɨrɨnáyɨf, anɨŋɨf ínɨná ŋweapɨrɨfárɨnɨ. Aɨwá ámá xwɨfá rɨrɨmɨ ŋweagɨfá nɨnɨ dɨŋɨf nɨyɨmɨŋɨf tɨgɨfáyɨf nɨmónɨro ínɨná ŋweapɨrɨfá nánɨ mɨnɨ wɨmɨfáptɨ, ayf gɨf warápɨrɨnɨ.” urɨŋɨnɨgɨnɨ.

⁵² Judayɨf wɨgɨfɨpɨ xwɨyɨfá xɨmɨxɨmɨf nɨnɨro re rɨnarɨŋagɨta, “Ámá ro arɨge nerɨ xɨoyá wará nanɨfáwá nánɨ neaɨpɨnɨfárɨfani?” rɨnarɨŋagɨta ⁵³ Jisaso re

urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga nepa seararɪŋɪnɪ. Seyɪné áamá imónɪŋáonɪyá warápi minɪpa ero ragɪpi minɪpa ero nerónáyɪ, dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪɪ imónɪŋɪpi tɪgɪáyɪné menɪnɪ. ⁵⁴ Gɪ wará nɪro gɪ ragɪ nɪro éfá gɪyɪ gɪyɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪŋɪpi tɪgɪáyɪ ɛŋagɪ náni sɪá yoparɪyimi owiápnɪmeápoynɪnɪrɪ dɪŋɪ sɪxɪ umímómɪárɪnɪ. ⁵⁵ Gɪ wará rɪpi aiwá nepaxɪŋɪ imónɪrɪ gɪ ragɪpi iniɪgɪ nepaxɪŋɪ imónɪrɪ ɛŋagɪ náni seararɪŋɪnɪ. ⁵⁶ Áamá gɪ wará nɪrɪ ragɪ nɪrɪ éf go go nionɪ tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪrai nawínɪ imónɪŋwiɪ. Nionɪ ɛnɪ xɪo tɪnɪ nɪkumɪxɪnɪrai nawínɪ imónɪŋwiɪ. ⁵⁷ Ápo, dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪpi mɪkɪ tɪŋo nɪrowárɛnapɪŋɪrɪnɪ. Ápo e ɛŋɪ ɛŋagɪ náni nionɪ ɛnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪpi mɪkɪ tɪŋáonɪ imónɪŋɪnɪ. Ayɪnánɪ go go nɪbɪrɪ nionɪ nɪnɪnɪrɪnáyɪ, nionɪ ɛnɪ dɪŋɪ mɪkɪ tɪŋáonɪ ɛŋagɪ náni xɪo ɛnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪɪ íníná ŋweanɪfá náni tɪŋɪ wo imónɪnɪárɪnɪ. ⁵⁸ Aiwá ɛŋɪnamɪ dánɪ weapɪŋɪ rɪpi náni seararɪŋɪnɪ. Rɪpi aiwá ɛŋɪná negɪ arɪfowa nɪnɪro nɪŋweagɪfásaná pegɪápi yapɪ mimónɪnɪ. Go go aiwá rɪpi nɪnɪrɪnáyɪ, dɪŋɪ íníná ŋweanɪfá náni tɪŋɪ wo imónɪnɪárɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. ⁵⁹ Jisaso rotú ɛŋɪ Kapaneamiyo mɪrɪnɪŋiwámɪ dánɪ nuréwapɪyirɪná e nura ŋɪnɪgɪnɪ.

Xwɪyɪfá dɪŋɪ ɪkwɪróáná dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪɪ imónɪpaxɪpi urɪŋɪ nániɪnɪ.

⁶⁰ Ayɪnánɪ xegɪ wiepɪsarɪŋɪyɪ obaxɪ amɪpɪ o nuréwapɪyirɪná nura úɪpi arɪfá nɪwiróná re rɪgɪfawixɪnɪ, “Xwɪyɪfá o rarɪŋɪpi ududɪ inɪŋɪpi rarɪnɪ. Áamá go xɪxɛnɪ arɪfá winɪrɪfɛnɪŋoɪ?” rarɪŋagɪfá aiwɪ ⁶¹ Jisaso xegɪ wiepɪsarɪŋɪyɪ obaxɪ o rɪɪpi náni anɪŋúmɪ irɪnarɪŋagɪ nɪjɪfá nimónɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Xwɪyɪfá ududɪ seainɪpaxɪ searɪápiimi dánɪ róreámioarɪŋoɪ?

Niont pfn̄t n̄n̄t̄wiár̄tm̄t up̄tr̄t r̄iseaimónar̄tn̄t? ⁶² Seȳné ámá imón̄t̄j̄áon̄t xewan̄t̄jon̄t weap̄t̄jaé nán̄t ám̄t peyar̄t̄j̄aḡt̄ n̄nan̄t̄r̄fn̄áȳt, pí wip̄tr̄t seaimón̄t̄n̄f̄ár̄fan̄t? S̄tn̄t pfn̄t n̄n̄t̄wiár̄tm̄t up̄tr̄t nán̄t seaimón̄t̄n̄f̄ár̄fan̄t?” nur̄tr̄t ⁶³ re ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t, “D̄t̄j̄t̄ n̄ȳt̄m̄t̄j̄t̄ ín̄íná̄ j̄weap̄tr̄f̄a nán̄t wiar̄t̄j̄p̄t, aȳt kw̄ȳt Gor̄xoyápir̄tn̄t. Ámáȳt wiḡt̄ en̄t̄ eán̄iḡf̄á t̄fn̄t wí e imón̄t̄pax̄t̄ men̄tn̄t. Xw̄ȳf̄á nion̄t searf̄ap̄t̄ ámá d̄t̄j̄t̄ n̄tkw̄tr̄or̄t̄j̄p̄im̄t̄ d̄t̄j̄t̄ ín̄íná̄ j̄weap̄tr̄f̄a nán̄t kw̄ȳt ewear̄t̄j̄p̄tr̄tn̄t. ⁶⁴ E ner̄t̄ aí wiȳfné xw̄ȳf̄á nion̄t̄yá s̄tn̄t̄ d̄t̄j̄t̄ m̄tn̄tkw̄tr̄oar̄t̄j̄ot̄.” ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t. Jisaso iwam̄f̄ó d̄án̄t̄ ámá x̄f̄om̄t̄ d̄t̄j̄t̄ m̄t̄w̄kw̄tr̄óf̄áȳt̄ nán̄t n̄j̄f̄á imón̄t̄r̄t̄ x̄f̄o nán̄t m̄t̄ȳf̄ ur̄tn̄f̄o nán̄t en̄t̄ n̄j̄f̄á imón̄t̄r̄t̄ en̄t̄ en̄t̄j̄aḡt̄ nán̄t e nur̄tr̄t̄ ⁶⁵ re ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t, “Wiȳfné d̄t̄j̄t̄ m̄tn̄tkw̄tr̄oar̄t̄j̄aḡf̄a nán̄t re searf̄an̄iḡtn̄t, ‘Ápo ámá go go nion̄t̄ t̄t̄j̄t̄ e xe oun̄tr̄t̄ s̄t̄j̄w̄f̄ m̄t̄w̄n̄t̄pa ner̄fn̄áȳt, o nion̄t̄ t̄f̄ám̄tn̄t̄ wí b̄t̄pax̄t̄ men̄tn̄t.’ searf̄an̄iḡtn̄t.” ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t.

⁶⁶ Xw̄ȳf̄á ap̄t̄ nura úf̄ en̄t̄j̄aḡt̄ nán̄t xeḡt̄ wiep̄sar̄t̄j̄t̄ȳf̄ obax̄t̄ om̄t̄ pfn̄t̄ n̄t̄wiár̄tm̄t̄ nuro ám̄t̄ o t̄fn̄t̄ naw̄ín̄t̄ b̄t̄ an̄t̄ memeḡf̄awix̄tn̄t. ⁶⁷ Aȳtn̄án̄t̄ Jisaso xeḡt̄ wiep̄sar̄t̄j̄t̄ wé wúkaú s̄tkw̄f̄ waú awam̄t̄ re ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t, “Soȳfné en̄t̄ ‘R̄ix̄a pfn̄t̄ n̄t̄wiár̄tm̄t̄ owaneȳt.’ r̄iseaimónar̄tn̄t?” ur̄f̄aḡt̄ ⁶⁸ Saimon̄t̄ Pitao re ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t, “Ám̄tn̄áox̄tn̄t, none go t̄f̄ám̄tn̄t̄ wan̄f̄w̄n̄t̄? Xw̄ȳf̄á d̄t̄j̄t̄ n̄ȳt̄m̄t̄j̄t̄ t̄t̄j̄wáone imón̄an̄t̄ nán̄t imón̄t̄j̄p̄t̄ jox̄tn̄t̄ t̄t̄jox̄tr̄tn̄t. ⁶⁹ None r̄ix̄a d̄t̄j̄t̄ n̄tr̄tkw̄tr̄orane n̄j̄f̄á re imón̄t̄j̄w̄n̄t̄, ‘Jox̄t̄ s̄t̄yikw̄f̄ m̄tn̄t̄j̄t̄ Gor̄ix̄o r̄tr̄f̄pean̄ox̄tr̄fan̄t̄? Yeáȳt̄ neayim̄x̄emean̄f̄a nán̄t ar̄f̄owayá xw̄f̄á piax̄t̄yo d̄án̄t̄ iwiaron̄f̄oȳt̄ rar̄t̄j̄wáó, aȳt̄ jox̄tr̄tn̄t.’ n̄ȳaiwirane n̄j̄f̄á imón̄t̄j̄w̄n̄t̄.” ur̄f̄aḡt̄ ⁷⁰ Jisaso re ur̄t̄j̄n̄iḡtn̄t, “Nion̄t̄ ámá wé wúkaú s̄tkw̄f̄ waú soȳfné m̄t̄searf̄peapa rejan̄iḡtn̄t? E ner̄t̄ aí wox̄t̄ obox̄t̄n̄t̄j̄t̄ imón̄t̄j̄n̄t̄.”

urijiniginini. ⁷¹Isikarioti dani Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepisariji we wukaú sikwi waú awa worini. O xfo nani miyi urinfo enagi nani e urijiniginini.

7

Jisasomi xogwaowa xfomi dani miwikwifrogfa nanirini.

¹ Jiaso e niyari mo nesana Juday aminaowa xfomi pikianiro nani mekaxi mearijagfa nijfa nimoniri nani “Judia piropenisyo oememini.” miwimonif Gariri piropenisyo ane emearina ² aiwa Juday ane pakf pakf inijyo nijwearina imixayarigfapi —Aiwa api, ayf enina fiwifawe Moseso tfini nemonana senta aneyo nijweaxa wagfapi nani dani winini nani xwiogwi ayf ayo Juday wigf aniyf pfini niwifimimi nuro sfa we wifumi dani waú wo ane pakf pakf inijyo nijwearo aiwa imixarigfapirini. Aiwa api rixa anwi e imonijana ³ xogwaowa re urigfawixini, “Dixi wiepisariji winiyf enti emimf amipi joxi yarijipi sijwf winipiri nani ane re pfini niwifimimi Judia piropenisyo nani ui.

⁴ Ayf ripi nani rirarijwini. Ama wo ama nfini xfo nani nijfa oimontpoyiniri niwimonirinaiyf, xegf yarijipi inimi yarijifmani. Emimf joxi yarijipi nepa nerinaiyf, jiwanijoxi nuri ama niyifa sijwfyo dani sfa winirfini.” urigfawixini. ⁵ Awa xegf xogwaowa ai dani miwikwifropa nero nani e urigfawixini. ⁶ Jiaso re urijiniginini, “Soyfne upirina anani gini gina upirfa nani imonijagi aiwi nioni umfaina sini mimonini.

⁷ Ayf ripi nani seararijini. Ama xwfa tyo dani nfiniyf soyfne tfini smf tfini inipaxi mimonijoi. E neri aiwi nioni wigf yarijigfapi nani ‘Sipirini.’ nuriri waroparf wiararijagi nani smf tfini niarijoi. ⁸ Segfpi aiwa

nene xwiogwí o omí imíxayaríjwápi nání yoápoi. Nioní gí umíáiná sını mimóníjagi nání wí umíméini.”
⁹ nurárimí Gariri píropenisíyo jweañiniginí.

Jisaso aiwá ayt pákt pákt iníjtyo niñwearóná imíxarígíápi nání yoañ nánirini.

¹⁰ Jisaso, xexírímeáowa ríxa aiwá api nání yoáfámi eñáná xfo ení ámayá síjwíyo dání mtyoá yumí ínimí niyiri Jerusaremí nírémorí jweañáná ¹¹ Judayí aiwá imíxarígíe xfo nání pía néra nuro “O gerini?” níríga nuro ¹² áamá e epíroyí egíáyí ikeagígwí ayá wí níríga nuro wí “Áamá nañorini.” ríro wí “Oweoi, nañomani. Áamá niyoní dñj nukinimixiri xejwími nipemeami waríñorini.” ríro nero aiwí ¹³ Judayí ámináowa nání wáyí nero nání áamá wí o nání áamá símímanj e dání mirinígíawixini.

¹⁴ Jisaso sfá aiwá imíxarígíáyí ríxa áwini e imóníjána ayt rídíyowá yarígíiwámi nání nuri nípawiri ámayo uréwapíyarína ¹⁵ Judayí ámináowa dñj ududí niwiníro re rígfawixini, “Aríre nerí nijfá o raríñjpi nimóniri rfa rarini? Síkurfá menjoyoi.” raríñagía ¹⁶ Jisaso re uríñiniginí, “Xwíyí nioní searéwapíyaríñapi nioní gípmani. Nioní nirowárenapiñoyápirini. ¹⁷ ‘O wimónariñjpi oemini.’ wimónariñj gíyí gíyí nioní searéwapíyaríñapi nání nijfá nimóniri re yaiwipaxíriní, ‘Goríxoyá dñjtyo dání rfa nearéwapíyarini? Xfo xegí dñjtyo dání rfa nearéwapíyarini?’ niyaiwiri nijfá imónipaxíriní. ¹⁸ Áamá go go xfo xegí dñjtyo dání nírírínáyí, áamá weyí onímépoiñiri yaríñíriní. E nerí aí áamá nñni áamá xfomi uowárenapiñomi weyí oumépoiñiri yaríño, o aga nepaxíñorini. Yadímiñj yaríñorini. ¹⁹ Eñiná

Moseso ηwáf ikaxf nírínirí eáníηfpí mīseaiapīpa renīnigíní? E nerí aí soyfnéyá wo aí ηwáf ikaxf eáníηfpí píráníηf xfdaríηfmaní. Pí nání soyfné nioní nīpíkianīro yaríηoi?” urfagi ²⁰ áamá e epfroyf egfáyf re uríηfawixíní, “Imfó xixéroaríηf roxíní, áamá gīyf rīpíkianīro yaríηagfa raríηíní?” urfagfa ²¹ Jisaso re uríηínigíní, “Nioní emímf ná biní éagi seyfné síní ududf ikárīnaríηoi. ²² Moseso ηwáf ikaxf ‘Segf nīáwfyo nīxírīmáná sfá wé wífumi dánf wáu wo múróáná sfá ayimí iyf sfmf sfó wákwiřfīxíní.’ rīηfříní. E nīsearīrī aīwí ayf Moseso marfái, negf arfowa sfwf apí érowiápínīgáfáríní. Ayínání seyfné segf nīáwfyf ηwáf ikaxf ríníηfpí nīxfdíríηfpīmí dání nanf oimónīpoyínirí Sabarfáyo aīwí iyf sfmf sfó wákwiarīgáfáríní. ²³ Seyfné ‘Nanf nerane ηwáf ikaxf Moseso nírīrī eanfpí pfrf mīwīaīkīpa oyaneyí.’ nīyaiwīro Sabarfáyo ení iyf sfmf sfó wákwiarīgáfáríní. Seyfné e yarīgfa enagi nání pí nání nioní áamá womí Sabarfáyo nanf wīmīxáfapí nání wīkf nónaríηoi? ²⁴ Sīηwf tīníní nīwīnaxfdīro mīřīpa époyí. Xfo yaríηagfpí ení mí nómīxīřfná rfrfīxíní.” uríηínigíní.

Jisaso nání “Kiraisorfáni? Worfáni?” rínīgfa nániríní.

²⁵ Áamá Jerusaremí ηweagfáyf wí re nīra ugáfawixíní, “Áamá ro áamá nīpíkianīro egfo menřraní? ²⁶ Sīηwf wīnfpoyí. Áamá nfní arfa egfe sfījaní nīrorí raríηagi aí mebá neamenηweagfáwa omí xwīyfá bī muraríηoi. Awa ‘Áamá ro Kiraiso, áamá yeáyf neayīmīxemeanfa nání arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaronfoyf raríηwáo, ayf orfáni?’ mīyaiwīpa rīyaríηoi? ²⁷ E nerí aí ‘Áamá o Kiraiso, áamá arfowayá xwfá piaxfyo dání iwiaronfoyf raríηwáorfáni?’ wīaiwīpaxf meníní. Ayf rīpí nániríní.

Nene xínái xfómi xiriŋe nání nijfá imóniŋwini. E nerí aiwí Kiraiso, áamá Gorixo yeáyí neayimixemeanfa nání uowárenapínfo imóninífányí áamá wo ‘E dánjorini.’ rípxáí menini. Ayínáni ‘O Kiraisoríani?’ wiai-wipaxáí mimóniŋwini.” raríŋagfa ²⁸ Jisaso anjé rídiyowá yarigfiwami dání nuréwapiyiríná enjé tfiní niriŋe re uríŋnigini, “Seyíne nepa nioní nání nijfá ero ‘O e dánjorini.’ rípxáí imóniro yarigfáyínerani? Nioní gí dñjé tfiní biŋamani. Nepaxiŋé imóniŋo —O soyíne majforini. O nioní nrowárenapíŋrini. ²⁹ O tñjé e dání biŋáoní enjagí nání o nioní nijfáŋrini. O nioní nrowárenapíŋrini.” uríagí nání ³⁰ omí fá xiranro nero aiwí fá xirípxáína siní mimóniŋagí nání fá bi mixeligfawixini. ³¹ E nerí aí áamá e epíroyí egfáyí obaxí wí dñjé niwíkwírore re nira ugíawixini, “Kiraiso, áamá yeáyí neayimixemeanfa nání aríowayá xwíá piáxyo dání iwiaronfoyi raríŋwáo nimóniríná emimí áamá ro yaríŋpimi nímúrori eníarani? Oweoi.” rigíawixini.

Jisasomi fá oxirípoyniri uowárigfá nánirini.

³² Parisiowa áamá e epíroyí egfáyí Jisaso nání ikeagígwí e raríŋagfa arfá niwiro nání awa tfiní apaxípaniŋé imónigfá xwéowa tfiní dñjé axípi nixiriŋo Jisasomi fá oxirípoyniri rídiyowá yarigfiwami awí mearoarigfá wami uowáragfa awa nuro o uréwapiyariŋe rémóagfa ³³ Jisaso re uríŋnigini, “Seyíne tfiní re bi onimiápi niŋweámoni gí nrowárenapíŋo tfe nání umfáŋrini. ³⁴ Ríxa úaná seyíne nioní nání pfa niniŋo aiwí wí siŋwí nanípírfámani. Seyíne nioní ŋweámfaé upaxí wí mimóniŋoi.” uríagí ³⁵ Judayí ámináowa re ríniŋfawixini, “O gimi nání uminiri rarini? Aga gimi nání úaná nene o nání pfa megínaníwáŋrini? Negí ámayí Girikiyí anjyo

ηweagfámi nání nuri é máyo uréwapiyimfániri rfa neararini? ³⁶ Xwiyfá o re ríípi, ‘Seyfne nioni nání pfa nniro aiwi wí sñwí nanípráfamani. Seyfne nioni ηweámfaé upaxí wí mimóniñoi.’ ríípi pí niyaiwiri rfa rñoi?” rñigfawixini.

Iniígf oyfá tñf nání urñf nánirini.

³⁷ Sfá aiwá api imíxarigfáyf yoparfyi —Ayi seáyf e imóniñyirini. Sfá ayi imóniñaná Jisaso éf nrori enf tñni re rñiñigini, “Ámá iniígf nání gwínf yeáyf wí gíyf gíyf nioni tfámini nñiro iniígf onípoi. ³⁸ Nioni dñf nkwírófá gíyf gíyf Bkwíyo niriñiri eániñf rípi tñni xixeni imónipráfai, ‘Wígf xwioxíyo ná inimi dání iniígf dñf niyimñf imíxarñfpi oyfá tñf pwenfáriní.’ niriñiri eániñfpi tñni xixeni imónipráfai.” urñiñigini. ³⁹ Jisaso e niriñiná kwíyf Gorixoyá xfomi dñf wíkwírófáyf meapfrafapi nání e urñiñigini. Iná Jisaso sñni añfnamí nipeyiri mikñipa éiná enagi nání Gorixo sñni xegf kwíyfpi á máyo síxf mumímopa yagínarini.

Jisaso nání dñf xixegñi tñni nepayoro rigfá nánirini.

⁴⁰ Ámá e epfroyf egfáyf o e rarñagi arfá nñiwo wí re nñra ugáfawixini, “Aga neparini. Ámá ro wfá rókiamoagf nene xwayf naniri ηweañwáorini.” nñra warfná ⁴¹ wí re nñra ugáfawixini, “ Ámá ro Gorixo yeáyf neayimíxemeanfa nání arfowayá xwfá piaxíyo dání iwiaronfoyi rarñwáo, Kiraisorini.’ neaimónarini.” nñra warfná wí re nñra ugáfawixini, “Gariri pñopenisíyo dñf wo Kiraiso, ámá arfowayá xwfá piaxíyo dání iwiaronfoyi rarñwáo imónipaxfñani? Oweoi, e dñf wo ámá arfowayá xwfá piaxíyo dání iwiaronfoyi rarñwáo

imónipaxí menini. ⁴² Bìkwíyo re mirinipa reni, ‘Kiraíso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyi rariñwáo negí aríó Depitoyá íwiárfawé wo imóniníáriní. Aní Betírexemi —Eníiná Depito xegí ñweaagerini. Omí e dání xiríníáriní.’ mirinipa reni?” nira nuro nání ⁴³ áamá e epíroyí egíáyí o nání díní xixegíni tñi nepayoro níríroná ⁴⁴ wí “Ríxa íá oxíraneyí.” níwimónirí aiwí omí íá bí míxirígíawixini.

Judayí mebaówa Jisasomí díní míwíkwírogíá nánirini.

⁴⁵ Rdíyowá yarígíiwámí awí mearoarígíáwa ámí nuro apaxípáníñí imónígíá xwéowamí tñi Parisiwamí tñi wímeáaná awa re urígíawixini, “Pí nání omí íá míxirí anípáoyné baríñoi?” uríagíá ⁴⁶ awí mearoarígíáwa re urígíawixini, “Eníiná aiwí áamá o nearéwapíyaríñípa wo mínearéwapíyagíriní.” uríagíá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuríro re urígíawixini, “Soyíné ení ríxa díní níseakínímíxirí xewími níseaipemeámi mupa reñoi?” nuríro ⁴⁸ re urígíawixini, “Seamerñweañwáone woraní, Parisione woraní, omí díní bí wíkwíróraní? Oweoi! ⁴⁹ E nerí aí áamá epíroyí egíá jíayí ñwí ikaxí nírínirí eáníñípi nání píráníñí níjía mímonípa nero nání Goríxoyá síñwíyo dání anínípríá nání ramíxáriníñíyíriní.” uríagíá ⁵⁰ Nikodimaso —O ení Parisi woriní. Xámí áríwíyímí nurí Jisasomí níwímearí yaríñí wíñoriní. O níwíápínímearí re uríñínigíní, ⁵¹ “Negí ñwí ikaxí nírínirí eáníñíyo bí rípi ríríniní, ‘Áamá womí xíó rínaríñípi aríá míwípa erí o yaríñípi píráníñí níjía mímonípa erí nemáná ananí xwíyíá umeáripaxíriní.’ ríríniní?” uríagi ⁵² awa ikayíwí re urígíawixini, “Joxí ení Gariri dání iwoxíríani? Bìkwíyo píráníñí íá rorí pía merí nerínáyí, joxí re níyáiwirí

nɨjʃá imónɨrɨfɨnɨ, ‘Wá rókiamoarɨɨ wo Gaririyo dánɨ imónarɨɨmanɨ.’ nɨyaiwirɨ nɨjʃá imónɨrɨfɨnɨ.” urɨgɨawixɨnɨ.

Apɨxɨ ɨwɨ inɨɨ wɨmɨ xwɨrɨxɨ umeagɨá nánɨrɨnɨ.

⁵³ Ámá nɨnɨ wigɨ arɨ xɨxegɨnɨyo umɨagɨá aiwɨ

8

¹ Jisaso dɨwɨ xegɨ yoɨ Oripiyo nánɨ nurɨ ² sá weɨo wá mónɨɨmɨ ámɨ nɨwiápɨnɨmeámɨ nɨbɨrɨ arɨ rɨdɨyowá yarɨgɨiwámɨ nɨpáwirɨ ámá nɨnɨ xɨo tɨámɨnɨ barɨɨagɨá nánɨ o éf nɨɨweámáná uréwapɨyarɨná re enɨnɨgɨnɨ. ³ ɨwɨ ikaxɨ eánɨɨpɨ mewegɨáwa tɨnɨ Parisiowa tɨnɨ awa apɨxɨ ámá wɨ ɨwɨ inarɨɨagɨ wɨnɨmeáɨá wɨmɨ nɨméra nɨbɨro áwɨnɨ e éf nurárarɨmáná ⁴ omɨ re urɨgɨawixɨnɨ, “Nearéwapɨyarɨɨoxɨnɨ, apɨxɨ rɨ ɨwɨ inarɨɨagɨ wɨnɨmeáɨɨrɨnɨ. ⁵ Apɨxɨ rɨnɨɨ imónɨɨɨfɨ nánɨ ɨwɨ ikaxɨ Moseso nɨrɨrɨ earɨpɨmɨ dánɨ re rɨnɨnɨ, ‘Sɨɨá tɨnɨ iwanɨ nearo pɨkɨrɨxɨnɨ.’ rɨnɨɨagɨ aí joxɨ pɨoɨ rɨrɨfɨnɨ?” urɨgɨawixɨnɨ. ⁶ Rɨwéná o Moseso rɨɨpɨ nɨwiaɨkɨrɨ xegɨ bɨ rɨpɨmɨ dánɨ xwɨyɨá uxekwɨmoaneyɨnɨro iwamɨó nɨwɨwapɨyiro e urɨagɨá aiwɨ o ípɨpá éf nɨɨweámáná xwɨáyo webɨá tɨnɨ rɨwamɨɨɨ nearɨ ⁷ awa arɨkɨ ámɨ ámɨ yarɨɨ wɨyarɨɨagɨá o ámɨ éf nɨrorɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Soyɨné woxɨ goxɨ ɨwɨ bɨ mɨyarɨɨoxɨ xámɨ ímɨ sɨɨá eaɨ.” nurɨmɨ ⁸ ámɨ ípɨpá éf nɨɨwearɨ xwɨáyo rɨwamɨɨɨ eaarɨná re enɨnɨgɨnɨ. ⁹ Awa Jisaso e urɨagɨ arɨá nɨwiro wonɨ wonɨ Jisaso tɨɨ e pɨnɨ nɨwiárɨmɨ nuróná ámɨnáoowa xámɨ numearo nɨnɨ rɨxa núáná apɨxɨnɨ xegɨ xewɨnɨ Jisasoyá sɨmɨ e éf ronagɨ nɨwɨnɨrɨ ¹⁰ ámɨ éf nɨrorɨ ímɨ re urɨɨnɨgɨnɨ, “Ineyɨ, ámayɨ gɨmɨnɨrɨnɨ? Ayɨ wo xwɨyɨá mɨrɨmearɨrɨnɨ?” urɨagɨ ¹¹ í re urɨɨnɨgɨnɨ, “Ámɨnáoɨnɨ, wo xwɨyɨá

minimearířrini.” urfagi Jisaso re uriniginini, “Nioni eni xwiýfá wí rimeariméini. Dixí ańf ui. Re dáni ámi fwf bi minipa éirixini.” uriniginini.

“*Nioni* áma nání uyfwíninif imóninjonirini.” urinif nánirini.

¹² Jisaso ámi re uriniginini, “Nioni áma xwfá tfo nweagfá nisoni uyfwf wfáninif wókimixarinionirini. Áma nioni nixdfáyf sfá yininimini ańf emepřfá menini. Wfá dinif niyimnif tfgáyf imixipaxf imóninif wókimixinfárinini.” urfagi nání ¹³ Parisiowa re urigfawixini, “Joxi e rřřpi jiwaniņoxi símeanf mřkoxinif nimóniri áwanf řinarinagi nání ‘Neparini.’ niyaiwirane arfá seaianiméwini.” urfagfa ¹⁴ Jisaso re uriniginini, “Nioni aí niwaninonini nání áwanf řinarinapi, ayf neparini. Ayf řipi nání searininini. Ge dáni řfa bñaniginiri gimini nání umfářfaniri imóninif nání niřfá nimóniri nání searininini. E neri aí soyfne nioni bñae nániranini, nioni umfáe nániranini, majfá nimóniro nání nřarininini. ¹⁵ Soyfne áma xwfá tfo dánif yariřfapa řinwf řninini niwinaxfđiro rarinagfa aí nioni áma womi aí řinwf řninini niwinaxfđiri xwiýfá mumearininini. ¹⁶ Nioni xwiýfá numeariri řinwřiyf, nioni gf dinif řni mepa neri ápo, nřowárenapinoyá dinif dáni neri nání nepa xixeni imóninif řni umearipaxřrini. ¹⁷ Segf řwf ikaxf éaninif aí re nřriniri éanini, ‘Áma waú xwiýfá áwanf nřřinina axřpini nřřininaýf, xwiýfá api nepa imónini.’ nřriniri éanini. ¹⁸ ‘Nioni niwaninonini nání áwanf seariniri ápo, nřowárenapinoneni nioni nání áwanf seariri yarinagi nání soyfne nioni searininapi nání ‘Neparini.’ yaiwipaxřrini.’” urfagi ¹⁹ awa re urigfawixini, “Dixf ápo ge nweani?” urfagfa o re uriniginini, “Soyfne nioni

nánì nìjǎ mimónìpa ero gǎ ápo nánì nìjǎ mimónìpa ero yarìṅoì. Soyǎné nionì nánì nìjǎ nimónìro sṅwírìyǎ, gǎ ápo nánì enì nìjǎ imónanìro éǎrìní.” urìṅìníḡìní.
²⁰ Anǎ rìdìyowá yarìḡǎwámì Gorìxo nánì nìḡwǎ tarìḡǎ tǎḡǎ e dání nuréwapìyirǎná xwìyǎ apì urarìṅagì aiwì omì ǎá xìrìpǎrǎíná sìnì mimónìṅagì nánì ǎá bì mìxìrìḡǎwìxìní.

“*Nionì* umǎáé nánì soyǎné wì upaxǎ menìní.” urìṅì nánìrìní.

²¹ O ámì re urìṅìníḡìní, “Nionì pǎnì nìseawìarìmì úáná soyǎné nionì nánì pǎá nìniro aǎ segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní. Nionì umǎáé soyǎné bìpaxǎ wì mimónìṅoì.” urǎḡì ²² Judayǎ ámìnáowa re nìra ugǎwìxìní, “O ‘Nionì umǎáé soyǎné bìpaxǎ mimónìṅoì.’ rǎḡì nánì xewanìḡo pìkìnímìnírì nánì mìnearìpa rìyarìní?” nìra warǎná ²³ o re urìṅìníḡìní, “Nionì eramì dánḡonìrìní. Soyǎné bìramì dánḡoyǎnérìní. Soyǎné xwǎá tǎyo dánḡoyǎnérìní. Nionì xwǎá tǎyo dánḡonìmani. ²⁴ Ayǎnánì re searǎíní, ‘Segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní.’ searǎíní. Ayǎ rìpì seararìṅìní. Soyǎné dṅḡ nìníkwǎroro ‘Ayǎ orìní.’ mìnìaiwìpa nerónáyǎ, segǎ ǎwǎ yarìḡǎpì sìnì yokwarìmǎ minìḡáná pepǎrǎrìní.” urarìṅagì ²⁵ awa re urìḡǎwìxìní, “Goxìrìní?” urǎḡǎ Jìsaso re urìṅìníḡìní, “Nionì iwamǎó dání searagáonì onìrìní. ²⁶ Soyǎné yarìḡǎpì nánì xwìyǎ searìmearìmì nánì xwìyǎ xwapǎ xìrìḡánòrìní. Soyǎné arǎá mìnìarìḡagǎ aiwì nionì nìrowarènapìḡo nepaxìḡorìní. Amìpì omì arǎá wìḡapì ámá nǎnì arǎá egǎe dání rarìḡárìní.” urǎḡì aiwì ²⁷ ayǎ majǎá nimónìro “Ápo Gorìxo nánì rǎa neararìní?” mìyìaiwìarìḡagǎ nánì ²⁸ Jìsaso re urìṅìníḡìní, “Soyǎné ámá imónìḡáonì ìkǎáyo nìyekwìroáripǎrì seáyì e

niniñm̄feyoarfná nijfá ‘Ayf orini.’ imóniptrfárini. Nioni ḡf diñf t̄fni amipí bi yarĩjãmani. Ápo ntréwapiyĩj̄p̄ini rarĩjãrini. ²⁹ Ínina nioni ntrówarénapĩño yayf winipaxf̄p̄ini yarĩjaḡi nãni nioni p̄fni nniñwiãrĩmi minú s̄ini diñf̄ n̄ik̄kayoni.” urĩj̄inigiñi. ³⁰ Xwiyfã ap̄i urarf̄nã ámã obaxf̄ diñf̄ w̄ikw̄f̄roḡf̄awix̄ini.

Ámã áxeñwarf̄ iniḡf̄áyf̄ nãni urĩj̄f̄ nãnir̄ini.

³¹ Jisaso Judayf̄ om̄i diñf̄ w̄ikw̄f̄róf̄ayo re urĩj̄inigiñi, “Seyf̄né ḡf xwiyfã rarĩjãp̄i diñf̄ fã n̄ix̄ir̄rónáyf̄, nioniyã ḡf seaiepsarĩjã nepaxĩj̄yf̄né imóniñot̄. ³² Xwiyfã nepaxĩj̄f̄ imóniñf̄p̄i nãni nijfã nimón̄tro e nemãná xwiyfã ap̄i diñf̄ fã n̄ix̄ir̄rĩj̄f̄p̄imi dãni áxeñwarf̄ miniḡf̄áyf̄né imóniptrfárini.” urf̄aḡi ³³ wa re uriḡf̄awix̄ini, “Negf̄ arfo Eb̄r̄f̄amoyã f̄wiãr̄f̄awener̄ini. Eñiná dãni ámã wayã x̄inãíwanéniñf̄ nimón̄trane om̄iñf̄ m̄iw̄iagwaéne, jox̄i ar̄ge ner̄i ‘Áxeñwarf̄ miniḡf̄áyf̄né imóniptrfárini.’ neararĩj̄ini?” urf̄aḡfã ³⁴ Jisaso re urĩj̄inigiñi, “Aga nepa seararĩj̄ini. Ámã f̄w̄f̄ yarĩj̄f̄ go go f̄w̄f̄ x̄fo yarĩj̄f̄piyã x̄inãíniñf̄ nimón̄tr̄i áxeñwarf̄ wini. ³⁵ Ámã x̄inãíwan̄iñf̄ nimón̄tro om̄iñf̄ w̄iariñf̄áyf̄f̄ an̄iñf̄ an̄iwãmi xiãwo t̄fni ñweaariḡf̄ãmani. E ner̄i aí xewaxo ínina an̄iñf̄ e ñweaarĩj̄r̄ini.” nur̄ir̄i ámã e rówapiḡf̄áyf̄f̄ re oyaiw̄ipoȳin̄ir̄i, “ ‘Seyf̄né x̄inãíwayf̄néniñf̄ nimón̄tro om̄iñf̄ w̄iariñf̄áyf̄né yap̄i imóniñot̄.’ r̄fã nearar̄ini?” oyaiw̄ipoȳin̄ir̄i ewayf̄ xwiyfã ap̄i nur̄ir̄i ³⁶ re urĩj̄inigiñi, “Ayinãni xewaxoni x̄inãíwayf̄néniñf̄ nimón̄tro om̄iñf̄ w̄iariñf̄áyf̄né áxeñwarf̄ seain̄iñf̄p̄i an̄ipã seaim̄ix̄iyãná aga áxeñwarf̄ miniḡf̄áyf̄niñf̄ imóniptrfárini.” nur̄ir̄i ³⁷ re urĩj̄inigiñi, “Nioni nijfãrini. Seyf̄né arfo Eb̄r̄f̄amoyã f̄wiãr̄f̄awéyf̄ner̄ini. E nimón̄tro aí seyf̄né ḡf xwiyfãp̄i

segí xwioxíyo aumaúmí miníí enagi nání nioní nípíkianíro nání yariñoí. ³⁸ Nioní ápo tñní niñwearítná sñwí wññápi nání raríñáriní. Seyíné ení amípi segí ápo raríñagi aríá wigíápi yariñáriní.” uríññiní.

“Segí ápo oboríni.” uríññiní.

³⁹ Awa re uríññawixíni, “Negí aríto Ebiríamoríni.” uríññá Jisaso re uríññiní, “Nepa Ebiríamoyá íwiáríawéyíné enánáyí, xíto yagípa epaxíriní. ⁴⁰ E nerí aí nioní xwiyíá nepáni Goríxomí aríá wiñápi seararíñáoní nínípíkianíro yariñoí. Soyíné nianíro yariñápa aríto Ebiríamo wí e menjíñiní. ⁴¹ Ayínání re searíñí, ‘Segí ápo yariñípi yariñoí.’ searíñí.” uríññí ayí re uríññawixíni, “Negí inókiwa íwí niníro neaxíñgíámaní. Negí ápo imóníño ná woní Goríxoríni.” uríññá ⁴² Jisaso re uríññiní, “Nioní gí dñí tñní bñámaní. Goríxo nírowarénapíagi o tññí e pñní níwiárími bñá enagi nání Goríxo nepa segí ápo enánáyí, soyíné nioní dñí síxí níyipaxíriní. ⁴³ Soyíné nioní xwiyíá rarítná aríá nero aí pí nání níñá mimónípa yariñoí? Ayí rípi náníriní. ‘Xwiyíá aríá owianeyí.’ míseaimónaríñagi nání níñá mimónípa yariñoí. ⁴⁴ Soyíné niaíwí segí ápo oboyáoyíné enagí nání xíto wimónaríñá niaíwíyíné ení ‘Axípi oyaneyí.’ seaimónaríñíriní. O ení dání ámáyo píxíwíró yagoríni. Nepa bí míripaxí imóníño enagi nání pí pí xwiyíá níñítná yapíni raríñoríni. O yapí raríño imóníni ámá yapí raríñá níyíyá xanóníñí imóníni enagi nání gíní gíná yapí níñítná sa míkí xíto imóníñípi tñní xixení raríñíriní. ⁴⁵ E nerí aí nioní nepaxíñí imóníñípi seararíñagi nání ‘Neparíni.’ níyaiwiro dñí mñníkwíroaríñoí. ⁴⁶ Soyíné goxí íwí nání xwiyíá nímeárípaxíriní? Oweoí, wí xwiyíá nímeárípaxímaní. E nerí aí nioní nepáni seararítná

pí nání ‘Neparíní.’ nìyáiwíro díńǵ mìníkǵwíroarínǵo? ⁴⁷ Ámá Goríxoyáyǵ xwíyǵá xǵoyáǵ arǵá wiaríǵǵáríní. Soyǵné Goríxoyáyǵné mimónínǵagǵa nání xwíyǵá oyáǵ arǵá míníarínǵo.” urínǵíníǵíní.

“Arǵo Ebírfamo síní meǵáná nioní ńweaagáríní.” urínǵíní náníríní.

⁴⁸ Judayǵ ámináowa omí ikayǵwǵ re uríǵǵawíxíní, “None joxí re níríríránéná, ‘Ámá sípí roxíyǵ Samariayǵ woxíríní. Imǵó xíxéroarínǵ roxíní.’ níríríránéná xíxení mírírípa réwíní?” urǵagǵa ⁴⁹ Jisaso re urínǵíníǵíní, “Nioní imǵó díńǵ mìníxíxéroaríníní. Gǵ ápomí wé íkwianǵwǵyo unǵwírárarínǵagǵí aí soyǵné wé íkwianǵwǵyo mìnínǵwírárarínǵo. ⁵⁰ Nioní gǵ díńǵ tǵnǵ seáyǵ e imónímǵánírí mǵyarínǵagǵí aiwí wo nioní nání ‘Seáyǵ e oimóníní.’ niaiwíoyǵ soyǵné tǵnǵ nioní tǵnǵ neapayonǵo ńweaní. ⁵¹ Aga nepa seararíníní. Ámá gǵyǵ gǵyǵ xwíyǵá nioníyáǵ nǵxǵdíńǵnáyǵ, wí nǵpepírǵámaní.” urǵagǵí ⁵² Judayǵ ámináowa re uríǵǵawíxíní, “Joxí e rarínǵagǵí nání ríxa nǵǵá re imónínǵwíní, ‘Joxí imǵó xíxéroarínǵ woxíní.’ nǵǵá e imónínǵwíní. Arǵo Ebírfamo tǵnǵ wǵá rókíamoagǵáwa tǵnǵ pegǵáríní. E éagǵa aí joxí re raríníní, ‘Ámá gǵyǵ gǵyǵ xwíyǵá nioníyáǵ nǵxǵdíńǵnáyǵ, wí nǵpepírǵámaní.’ raríníní. ⁵³ ‘Joxí negǵ arǵo Ebírfamo peǵomí seáyǵ e mǵwimónínǵoxíríní.’ neaimónaríní. Wǵá rókíamoagǵáwa ení pegǵáríní. Joxí goníríní yaiwínaríníní?” urǵagǵa ⁵⁴ Jisaso re urínǵíníǵíní, “Níwanínǵoní seáyǵ e nímǵeyoánírǵnáyǵ, surǵmá imónárípaxíríní. Seáyǵ e nímǵeyoarínǵo, ayǵ gǵ áporíní. O nání soyǵné ‘Negǵ ńwǵáoríní.’ raríǵǵáríní. ⁵⁵ E níríro aí xǵo nání nepa nǵǵá mimónínǵo. E nerínǵí aiwí nioní nǵǵáríní. ‘O nioní majǵáríní.’ nírírǵnáyǵ,

nioni soyfnéniñf yapf rariñáoni imónipaxíriñi. E nerí aí o nioni nepa nñfá nimóniri nání xwiyfá oyápi xfdariñárini. ⁵⁶ Segf arfo Ebirfamo sfá nioniyáyi nání ‘Sñwíf winimfárfani?’ niyaiwiri nání yayf winiñinigiñi. Oyi, o sñwíf ninaniri yayf seáyiñi dáni winiñinigiñi.” urfagi ⁵⁷ Judayf ámináowa re urígfawixini, “Joxi sini xweyañoxi meñyf ‘Arfo Ebirfamomi sñwíf winagáoniriñi.’ rirariñini?” urfagfa ⁵⁸ Jisaso re uriñinigiñi, “Aga nepa searariñini. Arfo Ebirfamo sini meñána nioni xámi ñweaagárfini.” urfagi ⁵⁹ awa “ ‘Gorixo tñi xixeni imóniñorñani?’ oniaiwípoyniri rfa nearariñi?” niyaiwiro omi sñjá eanro nání sñjá meáagfa aiwi xewanñjo re enñinigiñi. Yumfi nimóniri añf ridiyowá yarígfíwámi dáni peyeañinigiñi.

9

Sñwíf supáriñf womi nañf imixiñf nániriñi.

¹ E nemo niñpurfna wenñf éyf winiñinigiñi. Ámá wo xínái xirñje dáni sñwíf supáriñf néra uño ñweañagi winána ² xegf wiepñsarñjowa eni sñwíf niwiniro yariñf re wigfawixini, “Nearéwapñyarñjoxini, fwf go enñpimi dáni xinái sñwíf supáriñf ro xirñfiriñi? Xfo éagi nánirani, xaniyaú éagfi nánirani?” yariñf e wíagfa ³ Jisaso re uriñinigiñi, “Ámá ro fwf éagi marfái, xaniyaú eni fwf éagfi marfái, sa omi dáni emimf Gorixoyá siwániñf inñfa nání e enjo xirñfiriñi. ⁴ Agwi sini ikwáwiyná imóniñána emimf nirowárenañjo ‘E éwiniñi.’ yaiwariñipi éwanigiñi. Árfwiyná ámá wo emimf mepaxf imóniñiná rixa añwi e enagi nání rariñini.” uriñinigiñi. Diñf re oyaiwípoyniri,

“Xfomi pikíáná áríwiyíníjé imónínfáriní.” oyai-wípoyíníri e nuríri ⁵ ámi re uríjíniginí, “Nioní xwíá tíyo níjwearíná áamá níniyí nání wíá wókímíxíjíní.” nurárími ⁶ xwíáyo reawí núrímáná xwíá tíní reawí tíní yiyí nídirí áamáoyá síjwíyo xópé níwimáná ⁷ re uríjíniginí, “Joxí nurí ipí Siroamiyí ríníjéwámí nání —Yof mfkí ayí mewáríníjé náníriní. E ríníjéwámí nání nurí símímaníyo wayí rónéi.” uowáríagí o nurí símímaníyo wayí níronímáná re eníjíniginí. Ríxa síjwí aníjio bíjíniginí. ⁸ Ríxa síjwí aníjio baríjagí áamá aní xío tíjé e njweagíáyí síjwí e níwíníro síjwí supáriníjo enagí nání éf níjweámáná aiwá nání ríxíjé urago baríjagí síjwí níwíníro re níra ugíawixíní, “Áamá royí e níjweámáná aiwá nání ríxíjé neararíjio meníraní?” níra waríná ⁹ wí re níra ugíawixíní, “Ayí oríní.” níra waríná wí “Oweoi, ayí o yapí imóníjéyí woríní.” níra waríná xewaníjio aríki re uríjíniginí, “Nioní oníriní.” uraríjagí ¹⁰ ayí re urígíawixíní, “Joxí aríge nerí díxí síjwí oxoáíní?” uríagí ¹¹ o re uríjíniginí, “Áamá Jisasoyí rarígíto xwíá bimi reawí núríri yiyí nídirí gí síjwíyo xópé nínimáná re níriníjo, ‘Joxí ipí Siroamiwámí nání nurí wayí rónéi.’ níriníjo nioní nurí wayí níroníriní re éiní. Síjwí noxoarí aníriní.” uríagí ¹² ayí re urígíawixíní, “Áamá o ge njweaní?” uríagí o “Nioní majíáriní.” uríagí ¹³⁻¹⁴ áamá ayí sfá Jisaso xwíápimi reawí núríri yiyí nídirí omí síjwí naní wímíxíjéyi Sabaríáyi enagí nání áamá xámí síjwí supáragomí Parisiowa tíjé e nání níméra nuro wáraná ¹⁵ Parisiowa ení omí yaríjé re wigíawixíní, “Joxí aríge nerí síjwí oxoáíní?” uríagí o re uríjíniginí, “O xwíríjwí bí tíní gí síjwíyo xópé níáná nioní nurí wayí níroníriní síjwí oxoáíní.” uríagí ¹⁶ Parisiyí wíá re níra

ugfawixini, “Ámá o Sabarfá nani ηwf ikaxf riniηfpimi xopirarf niyayiri nani Gorixo tñf e dani bijomani.” nira warfná wfa re nira ugfawixini, “Ámá fwf yarinhfyf wo enánayf, arige neri emimf o yarinhfpiniηf imónihfpiepaxfrini?” nira nuróna dñf xixegfni tñf nepayoro nani ¹⁷ ámi sñwf supáragomi re urigfawixini, “O dixf sñwf roxaóf enagi nani pí amáoxini rariñini?” urfagfa o re urihinigini, “O Gorixoyá wfa rókiamoarñf wo menirani?” urihinigini.

¹⁸ O xegf sñwf oxoáfyf nani píranñf áwanf urarñagi aiwi xami sñwf supáragomi aiwi Judayf ámináowa arfá miwipa nero re yaiwigfawixini, “Nepa sñwf supárago ámi sñwf manñorini.” niyaiwiro “Ámá sñwf oxoáoyá xaniyaú obfpiyi.” niriro ayau rixa baná ¹⁹ yarñf niwiróna re urigfawixini, “Niaíwf ayagwíáorani? Ayagwí re rirarñi, ‘Xinái niñirina sñwf supáriño xirñfrini.’ rirarñi? E xirñf enánayf, arige neri agwi sñwf noxoari anarini?” urfagfa ²⁰ xaniyaú re urigfisixini, “Ayf yegf íwo enagi nani yayawi niñfáriní. Xinái niñirina sñwf supáriñf enfyf nani eni yayawi niñfáriní. ²¹ E neri aí agwi o sñwf oxoáfyf nani yayawi majfáriní. Sñwf supáriñfyf woxoáo nani eni yayawi majfáriní. Xewanñomi yarñf wípoyi. Sini onomani. Xewanño nani áwanf os-earini.” urigfisixini. ²² Xaniyaú Judayf ámináowa nani wáyf winfagi nani e urigfisixini. Ayf rñf nani. Judayf ámináowa re rñarigfá enagi nani, “Ámá giyf giyf Jisaso nani waroparf nero ‘ “O Kiraiso, amá yeáyf neayimixemeanfa nani arfowayá xwfa piaxtyo dani iwaronfoyf rariñwáorini.” neaimonarini.’ ránayf, rotú añtyo dani yof emi kwfrimoanfwáriní.” ²³ rñarigfá enagi nani xaniyaú re urigfisixini, “Ono-

mani. Xewanijomi yarinjí wípoyi.” urtagí ²⁴ Parisiowa ámi “Sijwí supárago obini.” niri ro o rixa báná re urigfawixini, “Joxí Gorixomini seáyí e numfeyoari waropárfí inei. Ámá ‘Nanjí nimixijoi.’ rarijio íwí yarinjíyí wo enagi nání none nijfáriní. Ayináni waropárfí inei.” urtagí ²⁵ o re urinjiginini, “O íwí yarinjorani? Nanjorani? Nioni majfáriní. E neri aí rípi nání nioni nijfáriní. Xámi sijwí supáragáoni aiwi agwi o níipimi dání sijwí noxoari anijini.” urtagí ²⁶ awa re urigfawixini, “O pí síriní? Arige neri dǎxí sijwí roxoátriní?” urtagí ²⁷ o re urinjiginini, “Nioni rixa áwanj searagi aí arfá miniarijoi. Arige nijaiwiro ‘Ámi arfá osianeyí.’ nirarijoi? Soyíne eni rixa xegí wiepisarinjíyíini imónaniro miripa riyarijoi?” urtagí ²⁸ awa ikayíwí numeariro re urigfawixini, “Xewanijoxini xegí wiepisarinjíyí woxiriní. None neaiepisagí Mosesoyáonerini. ²⁹ None Mosesomi xwiýfá Gorixo urinjípi nání nijfá imónijwini. E neri aí ámá oyí e dánjorfaniri none majfáriní.” urtagí ³⁰ ámá o re urinjiginini, “Soyíne rarigfápi ududí ninipaxí rarijoi. Soyíne o bije dání majfá enagí aiwi o gí sijwí noxaótriní. ³¹ Ámá íwí yarigfáyí Gorixomi rixinjí uráná arfá miwipa yarinjí enagi nání nene nijfáriní. E neri aí ámá go go Gorixomi wéyo numerí xfo wimónarinjípi nixtdirínáyí, Gorixo ámáomi arfá niwiri xfo rixinjí urarinjípi nání arirá wipaxtriní. ³² Aga enína dání aí nene arfá wí re miwinjwáriní, ‘Ámá wo niwiápnimeari xinái xirijne dání sijwí supárinjí womi sijwí oxoátiniginí.’ rarijagí arfá miwinjwáriní.” nuriri ³³ re urinjiginini, “Ámá o Gorixo tǎnjí e dání mǎbipa neri sijwiriyí, xfo yarinjípi bí epaxí imóniminiri éfmani.” urtagí ³⁴ awa mixí re

urígʼfawixíni, “Íwí niniṛiṅṅíṗimi dání rixiriṅjoxíni, joxi none rinearéwapiyaríṅṅíni?” nurimáná xegí yoí emi kwíriṁogíawixíni.

Síṅwí supáriṅṅíniṅṅí imónigíáyí nániriṅṅíni.

³⁵ Jisaso “Ámá síṅwí supáragoyá yoí kwíriṁooí.” raríṅagíá aríá e níwiri o nání píá nemerí níwímeámáná re uríṅṅinígíni, “Joxi ámá imóniṅomi díṅṅí ríwíkwíroníni?” uríagí ³⁶ o re uríṅṅinígíni, “Ámínáoxíni, ámá imóniṅo goríni. Nioni díṅṅí wíkwírómi nání áwaní níreí.” uríagí ³⁷ Jisaso re uríṅṅinígíni, “Omi joxi ríxa síṅwí wíniṅṅíriṅṅíni.” nuríri síṅání re uríṅṅinígíni, “Joxi tíni rínarígwí roni, ayí oníriṅṅíni.” uríagí ³⁸ o re uríṅṅinígíni, “Ámínáoxíni, nioni ríxa díṅṅí ríkwíroníni.” nurími xó tíṅṅí e xómíṅṅí níyíkwiri yayí wíṅṅinígíni.

³⁹ Jisaso re ríṅṅinígíni, “Ámá níyoní epayómíá nání xwíá tíyo nání bíṅáriṅṅíni. Ámá síṅwí supáriṅṅíáyíniṅṅí imóniṅṅíyí síṅwí aníṗíri imóniṅṅí síṅwí anígíáyíniṅṅí imóniṅṅíyí síṅwí supáriṗíri imóniṅṅí epíá nání bíṅáoníriṅṅíni.” ríagí ⁴⁰ Parisi xó tíni aṅwí e rówapígíáwa re urígʼfawixíni, “None nání ení ‘Síṅwí supáriṅṅíoyíneríni.’ rineararíṅṅíni?” uríagíá ⁴¹ Jisaso re uríṅṅinígíni, “Soyíné síṅwí supáriṅṅíoyíné síṅwíriyí, ríwí nímoarígíáṗi nání xwíyíá meáriníṗaxímani. E nerí aí soyíné ‘Síṅwí aníṅwáoneríni.’ níriṅṅí nání ríwí nímoarígíáṗi nání xwíyíá meáriníṗíráriṅṅíni.”

10

Ewayí ikaxí sipísipí awí mearoaríṅṅí nániriṅṅíni.

¹ “Aga nepa seararíṅṅíni. Go go sipísipí xwíná íwíyo míṗáwipa nerí wí e dání ogámí nerí

nɪpɪxemoánɪrɪnáyɪ, ɪwɪ mearɪŋɪ wo imónɪnɪ. 1 ɪwɪ xauráparɪŋɪ wo enɪ imónɪnɪ. 2 E nerɪ aí xwɪná ɪwɪyo páwɪarɪŋo, ayɪ sipɪsipɪ xiáworɪnɪ. Awɪ mearoarɪŋorɪnɪ. 3 O xwɪná rónɪŋe nánɪ báná ɪwɪ e íníná awɪ roŋo ówanɪ wɪkwɪláná xiáwo xegɪ sipɪsipɪ nánɪ yoɪ ráná xiáwoyá manɪ arɪá nɪwɪrɪ uxɪdáná nɪméra nɪpeyearɪ 4 rɪxa xɪoyá nɪnɪ bɪarɪwámɪnɪ enáná o xámɪ umearɪná sipɪsipɪyɪ xiáwoyá manɪ umɪŋɪnarɪŋɪ enagɪ nánɪ númɪ warɪgɪárɪnɪ. 5 Xerɪwɪ womɪ wɪ númɪ uxɪdɪpɪrɪméoɪ. Manɪ ámá xerɪwɪ woyá umɪŋɪnarɪŋagɪ nɪwɪnɪro nánɪ númɪ muxɪdɪpa nero éɪ upɪráoɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. 6 Jɪsaso ewayɪ xwɪyɪá apɪ urɪagɪ aɪwɪ xɪo apɪ nánɪ nɪjɪá oimónɪpoyɪnɪrɪ uréwapɪyɪmɪnɪrɪ yarɪŋɪpɪ nánɪ nɪjɪá mimónɪgɪawɪxɪnɪ.

“Sipɪsipɪ píránɪŋɪ awɪ mearoarɪŋáonɪ nionɪrɪnɪ.” urɪŋɪ nánɪrɪnɪ.

7 O ayɪ nɪjɪá mimónɪpa yarɪŋagɪa nánɪ ámɪ ewayɪ xwɪyɪá re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga nepa seararɪŋɪnɪ. Nionɪ sipɪsipɪ xwɪná ɪwɪnɪŋɪ imónɪŋáonɪrɪnɪ. 8 Nionɪ sɪnɪ mɪbɪpa enáná bɪgɪá gɪyɪ gɪyɪ ɪwɪ meaarɪgɪáyɪnɪŋɪ imónɪŋoɪ. ɪwɪ xauráparɪgɪáyɪnɪŋɪ enɪ imónɪŋoɪ. E nerɪ aí sipɪsipɪyɪ wigɪ manɪ arɪá mɪwigɪárɪnɪ. 9 Nionɪ nɪwanɪŋonɪ ɪwɪnɪŋɪ imónɪŋáonɪrɪnɪ. Gɪyɪ gɪyɪ nionɪyáyómɪnɪ ɪwɪapáná yeáyɪ uyɪmɪxemeámɪárɪnɪ. Ará wɪwákwinɪ epɪrɪá nánɪ ɪwɪapɪro peyearo nero epɪrɪárɪnɪ. 10 ɪwɪ meaarɪŋo sipɪsipɪyo pɪpɪ wimɪnɪrɪ barɪŋɪmanɪ. ɪwɪ xauráɪrɪ pɪpɪkɪmɪ erɪ xwɪrɪá ikɪxerɪ wimɪnɪrɪ barɪŋagɪ aɪwɪ xewanɪŋonɪ rɪpɪ wimɪnɪrɪ bɪŋárɪnɪ. Ewáránɪŋɪ éɪrɪxɪnɪrɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ imónɪŋɪpɪ sɪxɪ umímómɪnɪrɪ bɪŋáonɪrɪnɪ. 11 Sipɪsipɪ nánɪ píránɪŋɪ awɪ mearoarɪŋáonɪ, ayɪ nionɪrɪnɪ.

Sip̄sip̄ nán̄i awí pírán̄iḡ mearoar̄iḡáon̄i sip̄sip̄ ar̄irá wim̄in̄ri ner̄íná ‘Nion̄i n̄ip̄kíáná aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡár̄in̄i. ¹² N̄igw̄f meám̄in̄ri awí mearoar̄iḡ wo —O sip̄sip̄ xiáwo nimón̄in̄ri pírán̄iḡ awí mearoar̄iḡo mar̄át̄, o s̄wí saȳf sip̄sip̄ roan̄im̄in̄ri bar̄iḡagi n̄iw̄in̄r̄íná sip̄sip̄ p̄n̄i n̄iw̄iar̄im̄i éf úaná s̄wí saȳf r̄iróm̄f er̄i x̄f̄d̄x̄f̄dowár̄f er̄i yar̄iḡr̄in̄i. ¹³ O sa n̄igw̄f nán̄i meám̄in̄ri yar̄iḡo eḡagi nán̄i sip̄sip̄ nán̄i nepa d̄iḡf moar̄iḡfman̄i.” nur̄iri ¹⁴⁻¹⁵ re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Sip̄sip̄ pírán̄iḡ awí mearoar̄iḡáon̄i, aȳf nion̄ir̄in̄i. Ápo t̄fni nion̄i t̄fni x̄ixe mí óm̄ix̄inar̄iḡw̄fípa nion̄i t̄fni sip̄sip̄ nion̄iȳáȳf t̄fni en̄i x̄ixe mí óm̄ix̄inar̄iḡwár̄in̄i. ‘Nion̄i ḡf sip̄sip̄ imón̄iḡyo ar̄irá wim̄in̄ri nán̄i nupeir̄íná aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡáon̄ir̄in̄i.” nur̄iri ¹⁶ re ur̄iḡin̄iḡin̄i, “Nion̄i sip̄sip̄ ám̄i wí —Sip̄sip̄ xw̄íná t̄fyo d̄án̄f imón̄iḡȳf mar̄át̄, ám̄i wí en̄i t̄fḡáon̄ir̄in̄i. Aȳf wí an̄iḡf e xe ḡweá̄r̄ix̄in̄ri s̄iḡw̄f w̄in̄ipax̄f mimón̄iḡin̄i. Ayo en̄i w̄in̄iȳf t̄fḡf e awí neaár̄im̄iḡin̄i. Aȳf ḡf maḡf ar̄fá n̄in̄iro xw̄íná t̄fyo d̄án̄f̄ȳf t̄fni naw̄in̄i imón̄iro awí mearoar̄iḡf ná won̄i axon̄i t̄fḡf imón̄iro ep̄r̄fár̄in̄i. ¹⁷ Ám̄i s̄iḡf nimón̄in̄ri wiáp̄n̄imeám̄fa nán̄i sip̄sip̄yo ar̄irá wim̄in̄ri ner̄íná ‘Nion̄i n̄iper̄íná aȳf anan̄ir̄in̄i.’ yaiwiar̄iḡagi nán̄i ápo d̄iḡf six̄f n̄iȳin̄i. ¹⁸ Nion̄i ámá xe on̄ip̄kípoȳin̄ri s̄iḡw̄f m̄iw̄in̄ipa ner̄ínáȳf, wí n̄in̄ip̄kipax̄fman̄i. Xe on̄ip̄kípoȳin̄ri s̄iḡw̄f w̄inar̄iḡáȳf ḡiȳf mar̄át̄, niwan̄iḡon̄ir̄in̄i. Peri ám̄i wiáp̄n̄imear̄i em̄fa nán̄i eḡf six̄f eán̄iḡ̄ipi t̄fḡáon̄ir̄in̄i. ḡf ápo o e éw̄in̄iḡin̄ri sekax̄f n̄ir̄iḡf éagi nán̄i api e epaxon̄ir̄in̄i.” ur̄iḡin̄iḡin̄i.

¹⁹ Judaȳf ám̄ináowa Jisaso e rar̄iḡagi ar̄fá n̄iw̄iro nán̄i d̄iḡf x̄ixeḡin̄i t̄fni nepayoro b̄i b̄i n̄ir̄in̄iróná ²⁰ w̄fa obaxowa re n̄ira uḡfawix̄in̄i “Im̄fó d̄iḡf ux̄ixéroar̄iḡagi

nánì xóxwí nerì rarìní. Pí nánì aríá wiarìḡoi?” nira waríiná ²¹ wíá re nira ugíawixìní, “Xwíyíá o rarìḡpì imíó xixéoarìḡí wo yapì mírìnarìní. ‘Ámá imíó dḡḡ xixéoarìḡíyí ámá sḡwí supárìḡíáyo sḡwí woxoapaxí imónìḡoi.’ ríseaimónarìní? Oweot.” nira ugíawixìní.

Jisasomì ríwí umogíá nánìrìní.

²² Síá Judayí eníná émáyí wa aḡí rìdìyowá yarìḡíwámì xórórí nero xwíríá ikìxegíá enagì nánì ámì píráníḡí imìxáragíápi síá api nánì dḡḡ winìní nánì awí neánìro yayí yayarìḡíápi imónìḡáná ²³ —Ayí iniá earì imìḡí rìrì yarìḡínárìní. Íná Jisaso aḡí rìdìyowá yarìḡíwámì nìpáwiri aḡí wíámíó wigí enìḡaḡí mìxí ináyí Soromono nánì rìníḡípimì emearíá ²⁴ Judayí ámínáowa nìwímearo mìnì mìnì xapìxapí numero re urìḡíawixìní, “Gíná jìwanìḡoxì nánì xe nìjíá oimónìpoyìnírì nearìrìárìní? Anìḡí yumíí nearìrìárìní? Joxì Kiraisoxì, ámá yeáyí neayimìxemearíá nánì aríowayá xwíá piaxíyo dánì iwiaroníoyì rarìḡwáoxì enánáyí, sḡḡánì áwaní nearìnetì.” uríagíá ²⁵ Jisaso awamì re urìḡínìḡìní, “Nionì rìxa áwaní searíagì aiwì soyíné ‘Nepa neararìní.’ nìyaiwiro dḡḡ mìnìkwíroarìḡoi. Emìmí gí ápo e éwìḡínìrì nìrìḡí nionì yarìḡápi sḡḡánì áwaní ayí orìníḡí seararìḡagì aí ²⁶ soyíné gí sipìsipíyífnénìḡí mimónìpa nerì nánì nionì dḡḡ mìnìkwíroarìḡoi. ²⁷ Sipìsipí nionìyáyí gí maḡí aríá nìniro nìxídarìḡíárìní. Nionì ayo mí nìwómìxìrì ²⁸ dḡḡ anìḡí íníná ḡweapírá nánì mìnì wiarìḡagì nánì wí aníḡpírá menìní. Sipìsipí nionìyáyí nìníwéú tñní íá xirìḡagì nánì ámá gíyí nìrápìrìárìní? ²⁹ Gí ápo sipìsipíyí niapìḡírìní. O ámá nìyoni seáyí e wimónìḡagì nánì nionìyá gí imónìḡíyí ápo nìníwéí

tíni enti ía xiriñagi nání áma giyí urápiptírírini?
³⁰ Nioni tíni ápo tíni axowawirini.” urfagi ³¹ Judayí
 ámináowa xámi yaníro egíapa síña tíni Jisasomi
 opíkianeyiníro mearirñagí ³² Jiaso re urirñiginí,
 “Nioni emimí ápo e éwiniginirí niriñipi obaxí
 seaíwapiyíarini. Gímini gipi seaíwapiyíapi nání síña
 tíni nípikianíro yariñoi?” urfagi ³³ Judayí ámináowa
 re urigíawixini, “Amipí naní joxí yariñipi wí nání
 síña tíni rípiorianí miyarirñwini. Joxí aga ámaoxí
 enagi aiwí Ñwíáonirínirñí niriñirñipimi dání
 Gorixomi riperirí umearirñagi nání rípiorianí
 yariñwini.” urfagí ³⁴ Jiaso xíomí wikí wónarigíapi
 piyíá owépoiñirí re urirñiginí, “Segí ñwí ikaxí
 eánirñipimi Gorixo re rirñipi niriñirí meánipa rentí,
 ‘Ñwíáoní re rirñiginí, “Seyíné enti ñwíáeyíné
 imónirñoi.” rirñiginí.’ niriñirí meánipa rentí?
³⁵ Soyíné nijíarini. Xwiyíá Bíkwiyo eánirñipi wí
 surímá riniipaxí mimónini. Ayínáni Gorixo segí
 aríowami ‘Seyíné enti ñwíáeyíné imónirñoi.’ urirñí
 enagi nání ³⁶ soyíné pí nání ápo niriñirípearí xwíá
 tíyo nirowárenapiñoni re searána, ‘Nioni Gorixomi
 xewaxonirini.’ searána pí nání mixel niriñiríro ‘Joxí
 Gorixomi riperirí umearirñini.’ niriñiríro? ³⁷ Nioni
 emimí gí ápo e éwiniginirí niriñipi mepa nerínayí,
 dirñí niniñkwíro ‘Nepa orini.’ miniaiwiwa éfirixini. ³⁸ E
 nisearirí aiwí nioni emimí ápo e éwiniginirí niriñipi
 nepa nerínayí, soyíné xwiyíá nioni searirñapi aríá
 niniro dirñí minikwíropa nero aí emimí nioni yariñagi
 síñwí niniñiríro nání dirñí niniñkwíro ‘Ayí orini.’
 niaiwífirixini. ‘Ápo tíni nawini imónigíwaúriní.
 Axowaúriní.’ niniñiwiro nijíá imónirñirí nání emimí
 nioni yariñapi dirñí ikwírópoi.” urfagi ³⁹ xámi

yanıro egı́apa omı́ fá oxı́raneyınıro yarıná ananı́ éf múronı́nıgı́nı.

⁴⁰ Jisaso ámí nurı́ iniı́gı́ Jodanı́ rapáyo nı́xerı́ Jono xámí á máyo wayı́ umeaiı́e nánı́ nurı́ e ı́ıweanı́ána ⁴¹ á má obaxı́ xı́o tı́ıı́ e nánı́ nı́bı́ro re rınayı́gı́awı́xı́nı́, “Wayı́ neameaiı́ı́ Jono emı́mı́ wı́ mepa nerı́ aiwí amı́pı́ á má ro nánı́ rı́ı́ı́ı́ rı́xa xı́xenı́ imónı́nı́.” nı́rınayıróná ⁴² ámí obaxı́ wı́ dı́ı́ı́ wı́kwı́rogı́awı́xı́nı́.

11

Rasaraso peı́ı́ nánı́rını́.

¹⁻² Á má wo, Betanı́ danı́ı́ Rasarasoyı́ rını́ı́o sı́mı́xı́ yarıná —Anı́ ayı́ xı́o xegı́ xexı́rı́meáı́paú Mariaı́ tı́nı́ xınapı́ Mataı́ tı́nı́ ı́paúyá anı́ enı́ erını́. Mariaı́ ayı́ apı́xı́ rı́wı́yo Ámınáoyá sı́kwı́yo werı́xı́ nı́wiwayı́mómáná dı́á tı́nı́ kwı́rı́ı́rı́nı́. Ímı́ xexı́rı́meáo Rasaraso sı́mı́xı́ wı́arı́ı́agı́ nánı́ ³ xınapı́xanı́ı́paú Jisaso tı́ı́ı́ e nánı́ xwı́ı́á re urowarı́ı́sı́xı́nı́, “Ámınáoı́nı́, arı́á eı́. Á má joxı́ dı́ı́ı́ sı́xı́ uyarı́ı́oyı́ sı́mı́xı́ yarını́.” urowarı́ı́agı́ aı́ ⁴ Jisaso arı́á e nı́wirıná re rı́ı́nı́ı́nı́, “Sı́mı́xı́ o yarı́ı́pı́ nı́penı́ nánı́manı́. Á máı́ı́ enı́ sı́xı́ eanı́ı́ Gorı́xoyá sı́ı́wı́ wınanı́rı́ ero Gorı́xomı́ xewaxonı́ yayı́ seáyı́ e danı́ nı́meanrı́rı́ ero epı́rı́a nánı́ sı́mı́xı́ apı́ wı́meanrı́rı́nı́.” urı́ı́nı́ı́nı́. ⁵ Jisaso Mataı́mı́ tı́nı́ xınanı́ı́mı́ tı́nı́ ı́paúmı́ xexı́rı́meáo Rasarasomı́ tı́nı́ ayo dı́ı́ı́ sı́xı́ nuyırı́ aiwí ⁶ “Rasaraso sı́mı́xı́ yarını́.” urı́ı́agı́ arı́á nı́wirıná ámí sı́á wı́yaú xı́o ı́ıweanı́e ı́ıweanı́nı́ı́nı́. ⁷ E nı́ı́weanı́sáná xegı́ wı́epı́sarı́ı́owamı́ re urı́ı́nı́ı́nı́, “Ámı́ Judı́a pı́ropenı́sı́yo nánı́ owaneyı́.” urı́ı́agı́ ⁸ wı́epı́sarı́ı́owa re urı́ı́gı́awı́xı́nı́, “Nearéwapı́yarı́ı́oxı́nı́, ayı́ xámí sı́ı́á tı́nı́ rı́pı́kıanı́rı́ egı́e nánı́ ámí numı́nı́rı́ rı́neararı́ı́nı́?”

ur'agta xfo ikwawiyini'ni' imoni'nagi nani 9 eway' xwi'fa re uri'nigini, "Sogw' fwiap'e dani wee nani awa we wuka'u sikw' wa'u t'ni'ni. Ama ikwawiyina'ni' an' ner'na na e'arig'amani. Xwa' t'yo wa' oki'nagi nani si'gw' pira'nig'ni' ni'winax'ida nuro nani na e'arig'amani. 10 E ner' ai ama ar'wiyimi' an' ner'na na e'arig'fari'ni. Si'gw' ni'wiga up'ri wa' moki'nagi nani na e'arig'fari'ni." nur'ri ay' re oyai'wipoyini'ri "Gorixo wimonar'ig'ipi ni'x'di'rna ay' ikwawiyina'ni' an' nemi'nanig'ni' rfa imoni'ni?" oyai'wipoyini'ri 11 e nur'mana'ni' awami re uri'nigini, "Neg' ni'kumix'ini'ri emear'iwao Rasaraso simix' ner' sa wen'. E ner' ai nioni saiwi'ar' wimi'ni'ri war'ig'ni." ur'agi 12 wiepi'sari'gowa re ur'ig'awixini, "Ami'noxini, sa sani ni'wer'na anani nan' imoni'nigot." nur'ro 13 awa "Rasaraso sa sa wen'agi nani rfa nearar'ni?" niyai'wiro e ur'agta ai Rasaraso rixa pe' nani inimi' nur'ri nani 14 ami'ni'pikwini' si'gani' awa'ni' re uri'nigini, "Rasaraso rixa pi'yi'ni. 15 E ner' ai soy'ne' si'gw' wi'ni'p'ri'pi nani yay' ninar'ni. O simix' yar'na nioni xfo t'ni' m'igwe'a'a en'agi nani soy'ne' nioni em'ap' si'gw' ni'nan'rona' di'ni' ni'kw'rop'ri' nani yay' ninar'ni. O t'ni' e nani owaneyi." ur'agi 16 Tomaso —O xeg' yo' ami' bi Didimasoy' rar'ig'for'ni. O xfo t'ni' wiepi'sari'ni' wa'mi re uri'nigini, "O t'ni' nawini' pean'wa nani none eni owaneyi." uri'nigini.

17 Jisaso Rasarasoya' an' t'ni' e nani an'wi e ni'bir'na ar'fa re win'igini, "O rixa ni'peri' xwar'payo tig'am'ni' enana' sta' wiyau' wiyau' pwe'fari'ni." ar'fa e win'igini. 18 An' Rasarasoya' Betaniyi' rini'ge Jerusaremi' dani' ai'wimi'mani. Sa kiromita wa'u wo imoni'ner'ni. 19 Ayinani' Judia pi'ropeni's'yo dan'

obaxí wí xexírímeáo Rasaraso péf nání Mataími t́fni Mariaími t́fni ípaúmi oganj́ wianíro nání ńb́iro ípaú t́fni ɣweañána ²⁰ Mataí “Jisaso baríni.” ŕnaríɣaǵta arf́a ńwiri óf e wirímiaumíní nuri x́naníɣí Mariaí śni ɣɣyo ɣweañána ²¹ í Jisasomi re urémeanínigíni, “Ámínáoxíni, joxí re ńɣwearí śɣwíríyí, ǵf ńŕx́meáo ńpémíníni enj́maní. ²² E nerí aí níni re nípímónaríni, ‘Goríxomi pí pí nání yaríɣf wíyí agwi aí ananí x́xeni siiníɣoi.’ nípímónaríni.” urfagi ²³ Jisaso re uríɣínigíni, “Díxí ŕŕx́meáo ámi ńwiáṕnimeaníɣoi.” urfagi ²⁴ Mataí re uríɣínigíni, “O śfá yoparf́yi áma ńfni ńwiáṕnimearóna o ení wiáṕnimeanf́apí nání níni ńj́fáríni.” urfagi ²⁵ Jisaso re uríɣínigíni, “Áma píyí egf́áyí ámi ńwiáṕnimearo śɣf eṕŕi nání d́ɣf śx́f umímoaríɣáyí, ayí nioníríni. Nioní d́ɣf ńkẃrófá ǵyí ǵyí ńpero aí ámi śɣf uṕŕfáríni. ²⁶ Áma śɣf nero d́ɣf ńkẃrófá ǵyí ǵyí wí ańníṕŕfá meníni. Jíxí d́ɣf ńńkẃrorí ‘O nepa ŕfa ńraríni?’ ŕniaiwiaríɣíni?” urfagi ²⁷ í re uríɣínigíni, “Oyí, Ámínáoxíni, níni joxí d́ɣf ńŕkẃrorí re siaiwiaríɣíni, ‘Kiraísoxi, niaíwí Goríxoyáoxír_fani? Enína dání re rígfóxír_fani, ‘Arfówayá xẃfá piax́yo dání áma wo yeáyí neayimíxemeanf́a nání iwiaronf́aríni.’ rígfóxír_fani?’ siaiwiaríɣíni.” uríɣínigíni.

²⁸ E nurímí nuri x́naníɣí Mariaími “Eíni.” nurírí yumí re uríɣínigíni, “Nearéwapíyaríɣo ńrémónapírí jíxí nání ‘Obíni.’ raríni.” urfagi ²⁹ í arf́a e ńwirífná ɣɣfni ńwiáṕnimeámi Jisaso t́ɣf e nání uɣínigíni. ³⁰ Jisaso śni ɣɣf e ḿrémónapí śni Mataí t́fni órórí iníe ɣweañána ³¹ Judayí ɣɣyo Mariaí t́fni nawíni ńɣweámána oganj́ wiarígf́áyí í ɣɣfni ńwiáṕnimeámi peyeáagí ńwíníro xexírímeáo_yá xwárípáyo ámíx́fá

eminiiri nani wariniiri numi uagfa ³² Mariai Jisaso roje niremori niwiniirina xfoya sikwi tñj e nipfkinimeari re urinjigini, “Aminaoxini, joxi re niñweari siñwiriyi, gí nrixi meáo péminiiri enjmani.” uragi ³³ Jisaso í amixfa yarinjagi niwiniiri Judayí í tñi barigfayí eni amixfa yarinjagfa niwiniiri wá niwuniri xwioxfo dani dñj rfa uxearinjagi ³⁴ re urinjigini, “Seyne omi ge tigfawixini?” uragi re urigfawixini, “Aminaoxini, nibiri siñwi winei.” uragfa ³⁵ Jisaso eni ñwi eanjigini. ³⁶ Ñwi eáagi Judayí siñwi e niwiniro re rigfawixini, “Omi aga dñj six uyio enagi nani rfa eairini?” rarina ³⁷ wi re rigfawixini, “Áma roy siñwi suparinjomi siñwi m+woxoapa enjrani? Rasaraso sini siñj enjmi nibiri siñwiriyi, piyi mepa oeniri siñj imiximiniiri mepa epaxrfani?” rigfawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi siñj imixinj naniirini.

³⁸ Jisaso ami wá bi niwunirina oya xwaripa —Awá sñjá óyi enagi nani sñjá wo pfoarinjwariiri. Awá tñj e niremori ³⁹ re rinjigini, “Sñjá ro riwómopoyi.” urana penjomi xexirimeái Matai re urinjigini, “Aminaoxini, nene omi tiñwaé dani stá wiyau wiyau rixa orinj enagi nani rixa piyanj neaeanjoi.” uragi ⁴⁰ Jisaso re urinjigini, “Nioni re miriripa reanjigini, ‘Jixi dñj ninkwrorináyi, enj eanj Gori xoyapi siñwi winirini.’ miriripa reanjigini?” uragi ⁴¹ wa sñjá emi riwómóána Jisaso anjnami siñwi nananiri re rinjigini, “Ápoxini, Rasaraso nani rixinj wuriyapi arfa niagi nani yay siarinjini. ⁴² Nioni rixinj riranayi, joxi inina arfa niarinjagi nani nioni njfa aiwi ox api re rogfa tñ dñj ninkwroro ‘Gorixo uwarénapinjorani?’ oniai-wipoyiniiri rirarinjini.” nirimana re enjigini. ⁴³ Enj

tíni níriri ríaiwá re riñinigiñi, “Rasarase, íwiapeti.” ráná ⁴⁴ re enñinigiñi. Peño íwiapinñinigiñi. Peño íwiapáná íríkwí wí wéyo tíni síkwíyo tíni xopíxopí róniri rapirapí wú tíni miñíyo xopíxopí róniri enagi nání Jisaso re urinñinigiñi, “Xopíxopí róninñíyí íkwíkwéamí níwiro wárípoiyí.” urinñinigiñi.

Judayí ámináowa “Jisasomí opíkianeyí.” rinárigíá nániriñi.

⁴⁵ Judayí obaxí wí Mariaí tíñí e nání bíáyí Jisaso e éagi níwiniro omí diñí wíkwíróagíá aiwí ⁴⁶ wí Parisiowa tíñí e nání nuro Jisaso épi nání áwaní uríagíá nání ⁴⁷ Apaxípaninñí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisaso nání xwíyíá imíxanro nání Judayí mebaowamí awí neaáriro re níriaga ugíawixiní, “Ámá oyí emimí ayá wí yarinñagi nání aríre yaníwáriní?” níra nuríná ⁴⁸ re rinigíawixiní, “None o xegí yarinñipi xe aninñí néra ouniri síñwí níwínáriníyí, ámá níni omí diñí níwíkwíroro neróná Romí dáníyo — Ámá Romíyí rinigíáyí Judayí símanñíyoninñí ínimi wurínigíáyíriní. ‘Ámá ayo míxí oxídownaneyí.’ raríná ayí níbiri negí añí ridíyowá yarinñáiwá pípinamí ero negí ámáyo ení xwíríá ikíxero epíríxiniri nání arí yaníwáriní?” rináriná ⁴⁹ wigíyí wo, Kaiapasoyí rininño — O xwiogwí omí dání apaxípaninñí imónigíáwamí seáyí e wimóninñoriñi. O níwiápinímearí míxí nuriri re urinñinigiñi, “Soyíné aga níjía bí mimónigíoyínériní. ⁵⁰ Rípi nání ení diñí nerwípero mímoarinñoi, ‘Negí ámá níni pepíríxiniri ayí ríñinñí meaaniri éfápi nání ámá ná woní ríñinñí apí nímearí níperínáyí, negí diñíyo dání nanñiriñi.’ mímoarinñoi.” urinñinigiñi. ⁵¹ O rinñipi xegí diñíyo dání mirinñinigiñi. O xwiogwí omí dání apaxípaninñí imónigíáwamí seáyí e wimóninño enagi

náni wíá nírókiamori réniḡ rḡḡnigini, “Jisaso negí Judayo arírá nḡwiríná upeiniḡoi. ⁵² Negí Judayí nánini maríái, Goríxoyá niaíwí imónigíá ami ḡimi ḡweagíáyí eni áamá axíyíniḡ imónipírta náni upeiniḡoi.” éniḡ ríagí náni ⁵³ sía ayimi dáni xíomi pikianiro náni mekaxí nira ugíawixini.

⁵⁴ Jisaso xíomi pikianiro mekaxí nira warḡḡagíá náni Judayí tíḡ e ámi sḡḡániḡe memepa nerí áamá dḡḡí meari tíḡmíni omiḡ tíḡ e náni nuri aḡ onimiá bí Ipiremiḡ riniḡpimi xegí wiepísariḡowa tíni nawíni ḡweaḡána ⁵⁵ sía Aḡḡnajo Neamúroagoí riniḡíyi aḡwí e imóniḡagi náni áamá obaxí sía ayi sḡni mimónipa eḡána Judayí wigí yaríḡíápa Goríxo oneamímíniḡi igíá eánaniro náni wigí omiḡ tíḡmíni píni nḡwiárimi Jerusaremiyo náni nuro ⁵⁶ e dáni Jisaso náni pía nemo aḡ rídiyowá yaríḡíwáyá ákiḡáyo íniríwámíni éf níróméroná re níríga ugíawixini, “‘O aiwá rípi náni wí mibípa epaxíriḡni.’ ríseaimónariḡni?” níríga ugíawixini. ⁵⁷ Apaxípaniḡ imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisasomi íá oxíraneyiniróná re rinárigíá eḡagi náni “Jisaso ge ge ḡweaḡagi áamá go go nḡwiniḡíná nḡbro áwaḡí nearíírixini.” rinárigíá eḡagi náni e níríga ugíawixini.

12

Mariaí werixí naḡ bí Jisasomi síkwíyo iwayimongí nánirini.

¹ Jisaso sía Aḡḡnajo Neamúroagoí riniḡíyi imóninífa náni sía wé wíúmí dání wo sḡni eḡána o aḡ Betaniḡ riniḡe Rasaraso, ámi sḡḡí imíxḡo ḡweaḡípmi náni nuri ḡweaḡána ² áamá aḡ apimi dání wí aiwá Jisaso náni ría nḡyearo Mataí aiwá nixeri yaḡí nḡwia waríná

Rasaraso áamá Jisaso t́nńi aiwá narı́gǵáyı́ t́nńi nawı́nı́ nı́ŋweámáná aiwá narǵná re eŋı́nı́gı́nı́. ³ Mariaı́ werı́xı́ awıaxı́ nı́gıwı́ xwé roŋı́ wá —Sı́xı́ wı́xaú eŋáná xegı́ saŋı́ kiro wo imónı́paxı́wárı́nı́. Awá nı́mearı́ Jisasomı́ sı́kwı́ sosı́áyo niwayı́mómáná xegı́ dǵá t́nńi kwı́kwı́rımı́ yarǵná xegı́ sinadıŋı́ ámá aŋıwámı́ ŋweagı́áyo nı́yonı́ weaárǵagı́ aı́ ⁴ Isı́kariotı́ dǵı́ Judaso —O wiepı́sarı́ŋowa enı́ worı́nı́. Jisaso nánı́ mı́yı́ wurı́mǵánı́rı́ imónı́ŋo, ayı́ orı́nı́. O nı́wiápı́nı́mearı́ re rı́ŋı́nı́gı́nı́, ⁵ “Pı́ nánı́ werı́xı́ dı́ŋı́ naŋı́ eaarıŋı́ awá ámáyo K300.00 nánı́ bı́ nerane nı́gıwı́ meáwápi ámá uyı́peayı́yo arı́rá wıanı́ nánı́ mı́nı́ mı́wıpa réwı́nı́?” rı́ŋı́nı́gı́nı́. ⁶ O uyı́peayı́yo dı́ŋı́ sı́pı́ nı́wı́rı́ nánı́ e murı́ ı́wı́ meaarı́ŋorı́nı́. Ayı́nánı́ nı́gıwı́ wowı́yı́ o ǵá nı́xı́rı́rı́ nánı́ nı́gıwı́ wa tǵápi bı́ ı́wı́ meaarı́ŋo eŋagı́ nánı́ e rǵagı́ ⁷ Jisaso re rı́ŋı́nı́gı́nı́, “Í nı́arıŋı́pı́ xe owı́nı́rı́ sı́ŋwı́ wı́nı́poyı́. Sǵá nı́onı́ nı́tı́pı́rǵáyımı́ e nánı́ xe oxı́rı́nı́. ⁸ Ámá uyı́peayı́ sı́nı́ seyı́né t́nńi anı́ŋı́ ŋweapı́rǵá eŋagı́ nánı́ ayo gı́nı́ gı́ná ‘Arı́rá owı́aneyı́.’ nı́seaimónı́rı́náyı́, ananı́ arı́rá wı́paxı́rı́nı́. E nerı́ aıwı́ nı́onı́ seyı́né t́nńi nawı́nı́ anı́ŋı́ re ŋweámǵá meŋagı́ nánı́ seararıŋı́nı́.” urı́ŋı́nı́gı́nı́.

Apaxı́pánı́ŋı́ imónı́gǵá xwéowa “Rasarasomı́ enı́ pı́kı́wanı́gı́nı́.” rı́nı́gǵá nánı́rı́nı́.

⁹ Judayı́ obaxı́ “Jisaso aŋı́ apımı́ ŋweanı́.” rı́narı́ŋagǵá arǵá nı́wıro Jisasomı́nı́ sı́ŋwı́ wı́nanı́ro marǵáı́, Rasaraso, sı́ŋı́ imı́xı́ŋomı́ enı́ wı́nanı́ro bı́agǵá aıwı́ ¹⁰ *Apaxı́pánı́ŋı́* imónı́gǵá xwéowa xwı́yǵá nı́mı́xı́ro “Rasarasomı́ enı́ pı́kı́wanı́gı́nı́.” rı́nı́gǵawı́xı́nı́. ¹¹ Jisaso Rasaraso pı́yomı́ sı́ŋı́ imı́xı́ŋı́ eŋagı́ nánı́ Judayı́ obaxı́ wı́gı́ ámı́náowa tǵámı́nı́ pı́nı́ nı́wiárı́mı́ nuro Jisasomı́ dı́ŋı́ wı́kwı́roarı́ŋagǵá sı́ŋwı́ nı́wı́nı́ro nánı́ e nı́rı́nı́ro mekaxı́ meǵǵawı́xı́nı́.

*Jisaso Jerusarem*yo niremorina mixt inayt reomarigfapa remonj nanirini.

¹² Ámá obaxt aiwá stá Anjnajo Neamúroagoi rininjyi nani imixarigtapi nani Jerusaremio eptroyt egfayt sá wegfa wfapt tñni arfa re wigfawixini, “Jisaso Jerusaremio re nani barini.” arfa e niwiro ¹³ irimnjt eaarigtayt wi nidoro o tñni of e orort inanro nani nimeami nuróna apt re nira ugfawixini, “Gorixomi seayt e oumeaneyt. Ámá Gorixo urowárenapinj roy oyá dnjt tñni seayt e oimónini. O mixt inayt Isirerene negorini.” O tñni of e orort inanro apt e nira warina ¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bikwyo re niriniri eanjtpi tñni xixenti enjigini, “Saioni —Jerusarem nani dfw yo b Saionirini. Apimi nweaytne stjwft winfpoyt. Segt mixt inayo dogi stpiktyo njweámána iwo barinjagi nani amipi wi nani wayt mepanti.” niriniri eanjtpi tñni xixenti o dogi stpikt wo nimeari seayt e nixenjweari nimeami bjnjigini. E éagi aiwi ¹⁶ axináyt wiepsarinjowa xfo yarinjtpi nani “Ayf nani rfa yarini?” miyaiwi majta nera nútasána Jisaso rixa niktiriri niwiápnimeami anjnam nani nipeyimána enána xfo nani e niriniri eanjtpi nani dnjt winiri ámá ayf xfomi seayt e numero wigfapt nani ent dnjt winiri egfawixini.

¹⁷ Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo wenána “fwiapet.” nuriri stjft imixarina xfo tñni e njwearo stjwft winarogfayt o étpi nani repiyt niwiéra emearinjagfa nani ¹⁸ ámá eptroyt egfayt emimt xfo enj apt nani repiyt nera warinjagfa arfa wífa enjagi nani o tñni of e orort inanro nani ugfawixini.

¹⁹ Ayinani Parisiowa re rinigfawixini, “Stjwft winfpoyt. Ámá obaxt tñni barinjagfa nani none o

náni rínárfwápi arige yanfwini? Sijwí winfpoyí. Oxf apíxf sfwí niaíwí níní omí ríxa númí baríjoi.” rínigfawixini.

*Émá*yí wí Jisasomí sijwí winaníro egfá nánirini.

²⁰ Ámá sfá aiwá api imíxarigfápimí Goríxomí seáyí e umeaníro nání úfáyí wí ámá Gírikíyí ríníjfyfrini. ²¹ Ayí Piripomí —O wiepísaríjowa wo anj Betísaida ríníj Gárirí pítropenístíyo ikwíróníjfpimí dánjorini. Ayí omí nítwímearo ríxíj re urígfawixini, “Rároxini, ‘Jisasomí sijwí owínaneyí.’ neaimónarini.” urfagfa ²² Piripo nuri xexírfmeáo Adíruomí áwanj nurimí awaú nuri Jisasomí áwanj urfagfi ²³ Jisaso ámá ayo re uríníjínigini, “Ámá imóníjáoñí seáyí e nimónirí ikfínimfa nání ríxa anjwí ayorini.” nurínirí ²⁴ ewayí xwíyfa bí xfo penfápi nání re uríníjínigini, “Aga nepa seararínini. Wití siyf wo urf nerí xwíayo mípíeropa nerfnáyí, xegfpí ropaxfrini. Urf nerí xwíayo nípíerorfnyf, ná obaxf wepaxfrini. ²⁵ Ámá xewaníj nánini ayá rímíxíníff go go anfnímíxínínfáriní. Ámá xewaníj nánini ayá mírímíxíníf ámá wíyo nání ení ayá urímíxíníff go go manfnímíxíníf dñj nýymíj imóníjfpí tñj imónínfáriní. ²⁶ Ámá ‘Jisaso wimónaríjfpí éimígini.’ yaiwíaríj go go nioní níxfdfwínígini. Nioní amí gími jweáámí ‘Jisaso wimónaríjfpí éimígini.’ yaiwí go go xfo ení e jweanfáriní. Ámá nioní e éiríxínirí nimónaríjfpí yaríj gomí gomí ápo wé íkwíarjwíyo ujwírárínfáriní.

Jisaso xfomí píkíprfápi nání uríj nánirini.

²⁷ “Agwí ríná ríxa dñj rfá níxearíjagi ápomí píoi urímíni? ‘Ápoxini, xeaníj nioní nímeanfpí “Mítwímeapa oeni.” osimónini.’ urímíniréini? Oweoi,

ríná apí onímeanírí nání bñá enagi nání wí e urímíméini. ²⁸ ‘Ápoxini, dixí yoí seáyí e imixirí ení sixí eániní joxiyápi ámayo síwá wirí éirixini.’ rírariní.” ráná re eniginí. Anínamí dání xwiyá bí re rinénapiniginí, “Nioní emimí joxí níwíwapiyirínipimi dání gí yoí ríxa seáyí e nimixirí gí ení sixí eániní síwá níwirí aiwí ámí bí tñí síwá wimíini.” rinénapiniginí. ²⁹ Xwiyá e rinénapíagi ámá e epíroyí nero rówapígíyá aríá e níwiro nání wí “Sa akiríwí rarini.” raríná wí “Anínají wo xíomi urinói.” raríná ³⁰ Jisaso ayí e rinariníagi aríá níwirí re uriniginí, “Maní apá nioní nání mírínénapinói. Seyné díní mopírí nání rinénapinói. ³¹ Goríxo ámá xwíá tíyo dáníyo xwiyá umeárini ríxa anwí ayorini. Xwíá rírímí meñweño —O oborini. Omí xopírará wini ení anwí ayorini. ³² Níwaninoní xwíamí dání seáyí e nímfeyoáaná nioniyá díníyo dání ámá nñí nioní tífamini bipíríarini.” nurirí ³³ xewaninomi íkfáyo níyekwíroárírná peníapí nání díní omópoyinirí e uríagi ³⁴ ámá e epíroyí egíyá re urígíawixini, “Negí ñwí ikaxí eániníyo dání ‘Kí-raiso, ámá yeáyí neayimíxemeaní nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarínwáo, aniní íníná ñweanfáriní.’ rinínagi aríá wínwá enagi nání joxí aríge nerí ‘Ámá imóninomi nípíkíro íkfáyo níñwíríaríro seáyí e umíeyoapíríarini.’ nearariní? Ámá imóninoyí gorini?” uríagi ³⁵ Jisaso xewaninó wíániní enagi nání ewayí xwiyá bí nurirí re uriniginí, “Wíápí sfá áríní wíyo seyné tíñí e ónininói. Sfá seaóríniginirí siní wíá ónináná aní époyí. Ámá sfá yininími yarígíyá ‘Amí iyí ríwariní?’ míyaiwíarígíá enagi nání searariní. ³⁶ Wíápí siní seyné tñí níñwearí

seaóniḡáná wápiyá niaíwfyfnéniḡ wimóniḡrta náni wápiḡiḡ dḡḡ wíkwfropoyi.” urḡḡniḡiḡ.

O xwiyá apí nuráḡiḡiḡ pḡniḡ niwiáḡiḡiḡ nuriḡ pḡniḡ ḡweaḡniḡiḡ.

Judayí obaxí Jisasomiḡ dḡḡ mḡwíkwfrogfá nániriḡiḡ.

³⁷ Judayí Jisaso wigí sḡḡwí tḡḡ e dání emiḡiḡ ayá wí wíwapiyáḡiḡ aí sḡniḡ dḡḡ mḡwíkwfropo nero “Ayí orfaniḡ?” mḡyaiwigfawixiḡiḡ. ³⁸ Ayí rḡpiḡ náni e egfawixiḡiḡ. Xwiyá wá rókiamoagí Aisaiaoyi rḡniḡo xegí Judayí náni niriḡiḡ eaḡí rḡpiḡ, “Ámináoxiḡiḡ, negí repiyí wiarḡḡwápiḡ ḡiyí ‘Nepariniḡ.’ niyaiwiro dḡḡ neaíkwfrogfáriḡiḡ? Oweoi. Ámináoxiniyá eḡí sixí eániḡiḡpiḡ ḡiyo siwá wíáná mí nómiḡḡro niḡfá imóniḡfáriḡiḡ? Oweoi.” niriḡiḡ eaḡiḡpiḡ xixeniḡ imóniḡfá náni Judayí Jisasomiḡ dḡḡ mḡwíkwfrogfawixiḡiḡ.

³⁹⁻⁴⁰ Xwiyá ámiḡ biḡ Aisaiao niriḡiḡ eaḡí rḡpiḡ, “Ámá ayí píranḡḡ sḡḡwí winiḡro dḡḡ píranḡḡ moro neróná sanḡḡ niḡniḡro wigí íwí yarḡḡfápiḡ emiḡ niḡmamoro ámiḡ Gorixoxo táfámiḡiḡ upfiriḡiḡiḡiḡ sḡḡwí upfroriḡ dḡḡ sḡḡánḡḡ wimiḡiḡiḡ eḡfiriḡiḡ.” Aisaiao e niriḡiḡ eaḡiḡpiḡ xixeniḡ imóniḡfá náni Judayí Jisasomiḡ dḡḡ mḡwíkwfropaxí imóniḡfáriḡiḡ. ⁴¹ Aisaiao oriḡá niwiniḡiḡfá Gorixoxo uowárenapiḡniḡo níḡniḡiḡiḡ ḡweaḡḡiḡ niwiniḡiḡ náni o náni e rḡḡfiriḡiḡ. ⁴² Judayí nḡniḡ Jisasomiḡ dḡḡ mḡwíkwfroparḡḡḡfá aiwiḡ Judayí ámiḡná obaxí wí aí omiḡ dḡḡ mḡwíkwfropo aiwiḡ Parisiowa negí rotú aḡḡyo dání yoí emiḡ neakwiriḡmopfiriḡiḡiḡiḡ wáyí nero náni waropáḡí niḡniḡro “Jisasomiḡ xídarḡḡáoniḡiḡiḡ.” miriḡniḡfawixiḡiḡ. ⁴³ Weyí Gorixoxo umearḡḡpiḡ náni mḡwimóniḡpa neriḡ weyí ámá umearḡḡfápiḡ náni mḡwimóniḡiḡ náni waropáḡí niḡniḡro “Jisasomiḡ xídarḡḡáoniḡiḡiḡ.” miriḡniḡfawixiḡiḡ.

“*Nioni* rariñápmi dání áamá níní epayónipírfárini.”
urinjí nánirini.

⁴⁴ Jisaso enj tñí ríaiwá níriri re riñiniginí,
“*Nioni* diñj níkwíroarigá gíy gíy nionini diñj
miníkwíroaríjoí. Nírowárénapíjomí ení diñj
wíkwíroaríjoí. ⁴⁵ *Nioni* síñwí nanarigá gíy gíy
nírowárénapíjomí ení síñwí winaríjoí. ⁴⁶ Áamá
nioní diñj níkwírófáyí aníñj sfá yinñe miñweapa
éfríxinirí xwíá tño wíñaníñj wókímíximínirí bíñárini.
⁴⁷ *Nioni* áamá xwíá tño ñweagfáyo xwíyá umeáríminirí
míbí áamá ñiyoní yeáyí uyimíxemeámánirí bíñárini.
Ayínání áamá xwíyá nioní rariñápi arfá niníro aí
miníxídfá gíy gíyo nioní wí xwíyá umeáraríñámani.
⁴⁸ Áamá nioní ríwí nínimoro xwíyá nioní rariñápi peayí
níwianíro éfáyí woní woní xwíyá meárinípaxpí ríxa
wení. Xwíyá nioní uráná arfá minigfáyo dání sfá
yoparfíyimi xwíyá meárinípaxí enagí nání rariñini.
⁴⁹ *Nioni* gí diñjyo dání wí mtrí ápo, xewaníño
nírowárénapíño amípí nioní urímápi nání sekaxí
niríñj enagí nání gí diñjyo dání rariñámani. ⁵⁰ Ápo
sekaxí riñjpmi áamá diñj níkwíroríñjpmi dání diñj
niyíminíñj tígfá aníñj íníná ñweapírfá nání imónípaxí
enagí nání nioní níjfarini. Ayínání amípí nioní
seararíñápi, ápo niríñjpiní seararíñárini.” urinjíniginí.

13

Jisaso wiepísaríñowami síkwí sosfáyo igfá weanj
nánirini.

¹ Aiwá sfá Aníñajo Neamúroagoí riníñjyi nání siní
mimíxípa enáná Jisaso xwíá tño pñí níwiárimí xano
tfe nání yini añwi ayo enagí nání o níjfarini.
Áamá xfo xegí imónigfáyo diñj sixí nuya níbfísáná

xfo pene nani ai nuya uniginini. ² Sapi tni xfo tni wipisarijowa tni aiwa api naniro nani awi neanimana Obo re eniginini. Saimoni xewaxo Isikarioti daji Judaso nuri Jiaso nani miyfouriniri daji niwikwiromana enana ³ Jiaso xeg xano amipi nni fanij wipixniasinj enagi nani nijfa imoniri Gorixo tamin bijipi nani nijfa imoniri ami xfo tamin unapi nani eni nijfa imoniri neri nani ⁴ aiwa narigte dani niwiapnimeari xeg rapirap e panijiy nipirarimana roarix wu nimeari irijiyoni kikiyini mana ⁵ iniig piterix wnami niwayimori wipisarijowam sikwi sosaio igfa niweaa nuri roarix kikiyiniju tni nikwira nuri ⁶ rixa Saimoni Pitaomi wiminiri yarina re uriginini, "Amnaoxini, joxi gi sikwio igfa neaminiri riyarini?" uragi ⁷ Jiaso re uriginini, "Nioni simipi nani agwi joxi majfa nimoniri aiwi rwená 'E niwapiyiminiri rfa eniginini?' niyaiwiri nijfa imonirarinini." uragi ⁸ Pitao re uriginini, "Na rwiyo aiwi joxi gi sikwio wi igfa nearfa menini." uragi Jiaso re uriginini, "Nioni dix sikwio igfa mireapa nerfay, joxi nioni tni nawini kumixnipax mimonijini." uragi ⁹ Saimoni Pitao re uriginini, "Amnaoxini, sikwionni igfa mineapani. Gi weyo tni mijiyoni tni ai igfa neat." uragi ¹⁰ Jiaso re uriginini, "Igfá eanij go go kiy bi menjagi nani sa sikwionni igfa eanipax imonini. Soyne kiy bi menjagi aiwi noyneni marfa." uriginini. ¹¹ Xfo nani miy wurino nani nijfa nimoniri nani "Noyneni kiy mayofneman." uriginini.

¹² Rixa sikwio igfa niweaa nuisana xeg rapirap nimeari niyini aiwa narigte ami ef nijweari re uriginini, "Nioni seaipi nani daji 'Ay nani rfa

neaiarini?’ rimorjoi? ¹³ Soyíne ‘Nearéwapiyarijoxini níriro ‘Ámináoxini níriro yariǵfáriní. E imóniǵaoni enǵaǵi nání e níriro náná xixeni nírarǵfáriní. ¹⁴ Nioni Ámináoni imóniri searéwapiyariǵaoni imóniri enǵaǵi aiwi seǵi síkwí sosíayo ǵǵá seaeáini. Ayináni soyíne eni seǵi síkwíyo xixe ǵǵá eánírixiini. ¹⁵ Nioni ríxa síjwepǵi seáiwapiyáǵi nání nioni seáíapa soyíne eni axípi e niga úrixiini. ¹⁶ Aga nepa searariǵini. Ámá xináiniǵi nimóniri omiǵi wiariǵiyí go xegí bosomi seáyí e wimónariǵirini? Xwiyá yaǵi wiowáriǵo eni uowáriǵomi seáyí e wimónariǵirani?’ nuriri ¹⁷ re uriǵinigiini, “Soyíne nioni síjwepǵi seáiwapiyá api nání níǵá nimóniro xixeni nerínayí, yayí seainpaxí seáimeanfáriní. ¹⁸ Nioni noyínéni nání misearariǵini. Searípeáriǵaoyíne imónǵfápi nání nioni níǵá aiwi Bíkwiyo re níriiri eániǵi rípi, ‘Ámá nioni tni aiwá nawíni narǵwíio nioni xopírari nímini síkwí nímfeyoari sosíá neanfáriní.’ níriiri eániǵi xixeni imóníwiniǵini noyínéni searípeariǵini. ¹⁹ Soyíne amípi ríwíyo imóninípi imónariǵaǵi níwiniro náná ‘Ayí orfani?’ níaiwipíri nání agwi re dání amípi síni mimónipa éfmi áwanǵi searariǵini. ²⁰ Aga nepa searariǵini. Ámá nioni uowáriǵayo umíminípi ríǵi ǵiyí ǵiyí nioni eni nímíminariǵoi. Nioni nímíminípi ríǵi nírowárenapiǵomi eni umíminariǵoi.” uriǵinigiini.

“Miyí nurino Judasorini.” ínmi uriǵi nánirini.

²¹ Jisaso e nuríísaná diǵi ríǵi uxéǵi síǵáni áwanǵi nuriri re uriǵinigiini, “Aga nepa searariǵini. Soyíne woxi miyí nuriníoi.” uríǵi ²² xegí wiepísaríǵowa o ríio nání majíǵa enǵaǵa nání kíkími nimóniro síjwí

nainega nuróná ²³ wiep̄sar̄iṅowa wo —O Jisaso x̄fo d̄iṅf̄ six̄f̄ uyiṅor̄ini. O x̄fo t̄iṅf̄ e aṅwi e éf̄ ṅweaṅagi nán̄i ²⁴ Saimon̄i Pitao om̄i s̄m̄imaj̄f̄ó n̄iwir̄fná r̄en̄iṅf̄ ur̄iṅiṅiḡini, “Jox̄i yar̄iṅf̄ n̄iwiri ámá x̄fo r̄fo nán̄i áwan̄f̄ rei.” Éniṅf̄ ur̄f̄agi ²⁵ wiep̄sar̄iṅo x̄fo t̄f̄ám̄ini n̄ik̄in̄imónaumaná yar̄iṅf̄ re wiṅiṅiḡini ‘Ámin̄áox̄ini, jox̄i r̄fo, aȳf̄ gor̄ini?’ ur̄f̄agi ²⁶ Jisaso re ur̄iṅiṅiḡini, “Aiwápi m̄úyo neagwiri wimo, aȳf̄ or̄ini.” nur̄imáná aiwápi m̄úyo neagwiri Is̄ikarioti d̄án̄f̄ Saimonom̄i x̄ewaxo Judasom̄i m̄ni wiṅiṅiḡini. ²⁷ M̄ni wíáná Seteno Judasom̄i d̄iṅf̄ x̄ix̄er̄óagi Jisaso re ur̄iṅiṅiḡini, “Jox̄i er̄f̄pi aṅf̄ni ei.” ur̄f̄agi aí ²⁸ x̄fo t̄f̄ni aiwá nar̄iḡf̄áwa o Judaso e oen̄iri ur̄f̄f̄pi nán̄i maj̄f̄á nero ²⁹ wí d̄iṅf̄ re yaiwiḡf̄awix̄ini, “Judaso n̄igw̄f̄ wow̄f̄ x̄iriṅo eṅagi nán̄i re r̄f̄a ur̄iṅoi, ‘Aiwá Aṅf̄naj̄f̄ Neamúroaḡf̄ r̄f̄pi nán̄i nan̄f̄pi jox̄i b̄f̄ neai.’ r̄f̄a ur̄iṅoi? ‘Uyípeaȳfo ar̄ir̄á wim̄in̄iri nán̄i am̄ip̄i b̄i m̄ni wi.’ r̄f̄a ur̄iṅoi?’ yaiwiar̄fná ³⁰ Judaso, m̄úyo neagwiri wíf̄pi nur̄apan̄imo ár̄fw̄iyim̄i peyeaṅiṅiḡini.

Jisaso ṅw̄f̄ ikax̄f̄ siṅf̄pi ur̄iṅf̄ nán̄ir̄ini.

³¹ O r̄ixa peyeááná Jisaso re r̄iṅiṅiḡini, “Ámá imón̄iṅáoni r̄ixa seáyi e imón̄f̄agi ámáȳf̄ siṅw̄f̄ nan̄ip̄r̄iri r̄ixa r̄ínár̄ini. Nion̄i e éagi n̄inan̄ir̄fná Gor̄ixoyá eṅf̄ six̄f̄ eán̄iṅf̄pi nán̄i en̄i n̄ij̄f̄á imón̄ip̄f̄ráoi. ³² Nion̄i e nimón̄ir̄iṅf̄pim̄i d̄áni Gor̄ixoyá eṅf̄ eán̄iṅf̄ siṅán̄i nimón̄ir̄fnáȳf̄, nion̄i en̄i seáyi e n̄inim̄ix̄iri n̄iniṅiṅoi. ³³ Ḡf̄ n̄iaíwoȳfné, s̄ini soȳfné t̄f̄ni b̄i on̄imiápi ṅweám̄f̄ini. Soȳfné nion̄i nán̄i p̄f̄á nip̄f̄r̄f̄a eṅagi aiw̄i neḡf̄ Judayo re ur̄iṅápa, ‘Nion̄i um̄f̄ae soȳfné en̄i wí upax̄f̄ men̄ini.’ ur̄iṅápa agw̄i soȳfné en̄i ax̄f̄pi sear̄ariṅini.” nur̄iri ³⁴ re ur̄iṅiṅiḡini,

“Ámináoxini, joxi urfe nani none majfa nerane nani arige of urfayi nani nijfa imonijwini?” urfagi ⁶ Jisaso re uriniginini, “Áma ‘Gorixo tñf e nani útmiginini.’ wimónarinyo nani niwanijoni ótyinijf imonijáonirini. Amipí Gorixo nani nepa imonijfpí áma ayo síwá wiri dñf niyimijf imonijfpí síx umimorí yarinjáonirini. Áma wo of wiyimi dani ápo tñf e nani wimeapaxfmaní. Nionini of ápo tfe nanyinijf imonijáonirini. ⁷ Soyfné nioni nani ‘Orfani?’ niniaiwiro píranijf nijfa nimóniro síjwiriyf, gf ápo nani eni píranijf nijfa imónanro egfáriní. E niseariri aiwí agwí ríná dani soyfné o nani nijfa nimóniro síjwí wñtgfáriní.” urfagi ⁸ Piripo re uriniginini, “Ámináoxini, joxi ápo síwá neafána ‘Ayf apánirini.’ neaimónarini.” urfagi ⁹ Jisaso re uriniginini, “Piripe, nioni soyfné tñf enjína dani emenjáiwi joxi nioni nani síni píranijf nijfa mimónipa rejini? Áma nioni síjwí nanfa giyf giyf ápomi eni wñfáyf enjagi nani joxi pí nani ‘Ápo eni síwá neaii.’ nñrarinini? ¹⁰ Ápo xewaxoni tñf nawíni imónirai xewaxoni ápo tñf nawíni imónirai enjagwí nani joxi síni ‘O xano tñf axowaurfani?’ niniaiwirí dñf mñkwíroarijf rejini? Xwiyfá nioni searinjápi gf dñfyo dani searinjámani. Amipí nioni yarinjápi eni ápo, nioni tñf nawíni imonigwífoyá dñfyo dani yarinjáriní. ¹¹ Xwiyfá nioni re searfápi, ‘Ápo nioni tñf nawíni imónirai nioni ápo tñf nawíni imónirai enjwií.’ searfápi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dñf nñkwírópoyí. ‘E oyaneyí.’ mñseaimónipa nerfnáyf, emímf amipí nioni nñseáiwapiya barfná soyfné síjwí wñtgfápi nánini ‘Neparini.’ niyaiwiro dñf nñkwírópoyí. ¹² Aga nepa searinjini. Nioni dñf nñkwíroarigfá giyf giyf amipí nioni seáiwapiyarinjápi eni epfáriní. Oyi, nioni ápo

tfe umfá enagi nání amípi nioní seaíwapiyaríngápmí wiárí seáyí e imóníngápmí aí epírífaríní. ¹³ Xewaxoní ení eáníngá ápoyá ámayo síwá níwiríngápmí dání ‘Ápo seáyí e imóníngorfaní?’ wíawíríxíní sóyíné pí pí nání ápomí ríxíngá nuríríná xegí xewaxonímí dání nurírí ríxíngá uránáyí, nioní ananí xíxeni níseaiimfáríní. ¹⁴ Amípi ápomí ríxíngá nuríríná nionímí dání nurírí ríxíngá urfápmí nioní ananí níseaiimfáríní.

“*Nioní Kwíyí Goríxoyápmí urowárimfáríní.*” uríngá náníríní.

¹⁵ “Soyíné nioní díngá síxí níniyirínáyí, nioní sekaxí searíngápmí xíxeni xídíprífaríní. ¹⁶ Nioní ápomí ríxíngá uráná arírá seaipaxí imóníngá amí wo sóyíné tfiní nawíní aníngá íníná gweáwínígínírí segí táfámíní urowárenapínfáríní. ¹⁷ Kwíyí xfo nání nepa imóníngápmí seaíwapiyaríngápmí nání raríngíní. Ámá xfómí díngá míwíkwíroaríngápmí kwíyí xfoyápmí mí níwómíxíro níjfé mimónípaxí enagi nání arírá wímínírí enfápmí umímínípaxí meníní. E nerí aí kwíyípmí ríxa sóyíné tfiní nawíní imóníngápmí nání apí nání níjfé imóníngó. Idáná sóyíné ení níseaimearí xwioxíyo seanweanfáríní. ¹⁸ Nioní wimiáoyínéníngá segípmí níseawárimí umfámani. Ámí sóyíné tfiní e nání bímfáríní. ¹⁹ Ámá nioní díngá míníkwíroaríngápmí síngwí mínanípa epírí nání anwí ayoríní. E nerí aí sóyíné amí síngwí naníprífaríní. Nioní amí síngá emfa enagi nání sóyíné ení síngá epírífaríní. ²⁰ Síá sóyíné nioní amí síngá éáná naníprífáymí re níyaiwiro níjfé imóníprífaríní, ‘O xano tfiní imónírí enáná none xfo tfiní imónírane xfo none tfiní imónírí enagwí nání xfo tfiní axoneríní.’ níyaiwiro níjfé imóníprífaríní. ²¹ Ámá go go gí sekaxí raríngápmí fá níxírírí níxídírínáyí, nioní

dijí sixí niyarĩjorĩni. Nioni dijí sixí niyarĩjĩ gomi gomi gĩ ápo dijí sixí uyiri nioni uyiri neri niitwanĩjoni nání yumí bĩ mĩwĩ xixeni síwá winimfárinĩ.” urfagi ²² Judaso —Isikarioti dájĩ Judaso marfái, wiepi sarĩjowa Judasoyĩ rinĩjĩ worĩni. O re urĩjĩnigĩni, “Ámináoxini, pí éagi nání ámá nĩni xwíá tĩyo ŋweagfáyo síwá mĩwinĩpa neri newanĩjonenĩ síwá neainĩrfárinĩ?” urfagi ²³ Jisaso re urĩjĩnigĩni, “Ámá go go nioni dijí sixí ninĩyirĩnáyĩ, xwĩyíá nioni rarĩjápĩ xĩdinfárinĩ. Omi gĩ ápo dijí sixí nuyiri yawawi o tĩámĩni nĩbirai o tĩni nawĩni anĩjĩ ŋweanĩwárinĩ. ²⁴ Ámá nioni dijí sixí mĩniyarĩgĩyĩ nioni rarĩjápĩ xĩdarĩgĩámáni. Xwĩyíá nioni seararĩná soyĩné arfá niarĩgĩápĩ, ayĩ nioni gĩ dijí tĩni rarĩjápĩmáni. Ápo nirowárenapĩjoyá dijí tĩni rarĩjápĩrinĩ.” nuriri ²⁵ re urĩjĩnigĩni, “Nioni sĩni soyĩné tĩni niŋwearĩná amĩpĩ apĩ nání searĩni. ²⁶ E neri aĩ rfwéná arirá seainfo —O kwĩyĩ Gorĩxoyápirĩni. Xfo ámá nioni nĩxĩdarĩgĩáyo nání urowárenapĩnĩfápirĩni. Apĩ amĩpĩ nĩni nání seafwapiyĩáná nioni nĩseara warĩjá nĩpĩni nání dijí seainĩfárinĩ. ²⁷ Nioni soyĩné pĩni nĩseawiárimĩ nuri aiwi soyĩné nioniyá dijí tĩni niwayĩronĩro ŋweapĩrfárinĩ. Nioniyá dijí tĩni niwayĩronĩro ŋweapĩrfápi nání nĩrĩrĩná ámá xwíá tĩyo dájĩ wigĩ dijí tĩni yarĩgĩápĩ nání mĩrarĩjĩni. Nioniyá dijí tĩni aga niwayĩronĩro ŋweapĩrfá nání imónĩpĩrfárinĩ. Ayinání dijí rfá nĩseaxeri wáyĩ bĩ minĩpa éfĩxĩni. ²⁸ Xwĩyíá nioni searfá rĩpĩ, ‘Nioni pĩni nĩseawiárimĩ nuri ámĩ seyĩné tĩjĩ e nání bĩmfárinĩ.’ searfápi soyĩné rĩxa arfá nioĩ. Nioni ápo tĩjĩ e nání umĩ enagi nání soyĩné nepa dijí sixí ninĩyirĩnáyĩ, yayĩ seáyĩmĩ dánĩ seainĩmĩnĩrĩ éfĩrinĩ. Ápo seáyĩ e nĩmũroŋo enagi nání rarĩjĩni. ²⁹ Soyĩné nioni searfápi

xixeni imónfagi n̄winiṛfná diṅf̄ n̄ikw̄roro ‘Ayf̄ o neariṅf̄pirf̄ani?’ yaiwiro oépoiṅriṅi s̄ini mimónipa éf̄mi searariṅiṅi.” nuriri ³⁰ re uriṅinigiṅi, “Xw̄f̄á t̄f̄yo meṅweṅo —O oboriṅi. O r̄ixa bar̄iṅagi n̄ani nioni soyf̄né t̄f̄ni niṅweari ámi ayá wí searim̄méni. O nioni eṅf̄ m̄neániṅo eṅagi aiwi ³¹ áma xw̄f̄á t̄f̄yo dánf̄yf̄ n̄f̄ni re niawiṛrixiṅri, ‘O xanomi diṅf̄ s̄ixf̄ uyinor̄f̄ani?’ niawiṛrixiṅri ápo sekaxf̄ n̄riṅf̄pi t̄f̄ni xixeni oem̄ni.” nuriri re uriṅinigiṅi, “Re d̄ani n̄wiáp̄ni meámi r̄ixa owaneyi.” uriṅinigiṅi.

15

“Wainf̄ uraxf̄ nepaxiṅf̄ imóniṅf̄p̄niṅf̄ imóniṅáoniriṅi.” uriṅf̄ n̄aniriṅi.

¹ Jisaso ewayf̄ xw̄yf̄á nuriri re uriṅinigiṅi, “Wainf̄ uraxf̄ nepaxiṅf̄ imóniṅf̄pi, ayf̄ nioniṅriṅi. Wainf̄ om̄iṅf̄ xiáwo ḡf̄ áporiṅi. ² Wireṅf̄ nioniṅi d̄ani neániṅi ná m̄iwéyf̄f̄ n̄f̄ni ápo emi wixiṅmoariṅriṅi. Wireṅf̄ ná wear̄iṅf̄yf̄f̄ n̄f̄ni xwiogw̄f̄ w̄f̄omi ná xwé wéwiniṅriṅri o emi w̄wákwiṅf̄ niyárim̄aná m̄f̄á im̄ixárar̄iṅriṅi. ³ Xw̄yf̄á nioni searariṅap̄im̄i d̄ani soyf̄né r̄ixa m̄f̄ániṅf̄ in̄iṅo. ⁴ Sof̄né uraxf̄ wireṅf̄ eániṅf̄pa ax̄f̄pi nioni neániṅrixiṅi. E ner̄fnáyf̄, nioni wireṅf̄niṅf̄ ax̄f̄pi soyf̄né seaeániṅf̄riṅi. Wainf̄ m̄f̄komi wireṅf̄ meániṅpa ner̄fnáyf̄, ná m̄iwepaxf̄ imóniṅf̄pa soyf̄né eni nioni wireṅf̄niṅf̄ m̄neániṅpa ner̄fnáyf̄, ná wepaxf̄ men̄ni. ⁵ Nioni uraxf̄ wainf̄ m̄f̄k̄niṅf̄ imóniṅáoniriṅi. Sof̄né uraxf̄ wainf̄ wireṅf̄niṅf̄ imóniṅf̄oȳf̄nériṅi. Áma nioni wireṅf̄niṅf̄ neániṅf̄ go go nioni x̄f̄oyá m̄f̄k̄f̄ imóniṅáon̄i eṅagi n̄ani ná xwéniṅf̄ wear̄iṅf̄riṅi. Ayf̄ riṅi n̄aniriṅi. Sof̄né nioni p̄f̄ni n̄niwiáriṅi nur̄fnáyf̄, am̄ipi wí epaxf̄ men̄ni. ⁶ Wireṅf̄ emi móf̄yf̄ yeáyf̄ yárar̄iṅf̄pa

ámá niont wíreñtññt mĩneántpa éf gomt gomt emt móáná yeáyf yárarñtñt. Wíreñt axtptnt e eñtyf awí neaártt rfa íkeaáráná rfa nowárarñtñt.” nurtt 7 re urñtññt, “Soytne niont wíreñtññt neántt xwtyfá niontyápt xfdtt nerfnáyf, soytne pí pí seaimónarñtyf nánt ápomt rixñt uráná anant seainfártt. 8 Soytné e nero ná xwénñt nerñtptmĩ dánt eñt stxť eánñt gť ápoyápt ámáyo stwá wíáná ‘O seáyť e imónñorfanť?’ wíaiwptfártt. Soytné e nerñtptmĩ dánt ent ‘Xegt wíepstñtyf wírfant?’ wptmónñfártt. 9 Ápo dñt stxť ntyñtpa niont ent dñt stxť seayñtñt. Aytnánt niont dñt stxť seayñápt anñt neaywñtññt éfñtñt. 10 Soytné niont sekaxť searfáyo xtñent ntxfdtónáyf, niont gť ápo sekaxť nrtñtpt píránñt xfdarñtagt nánt dñt stxť ntyarñtpa niont ent axtpt anñt soytne dñt stxť seaymífártt. 11 Dñt nifá bt ontmíápt seartt yayť bt ontmíápt seaintt oentt nánt mĩseararñtñt. Dñt nifá nñntt yayť ninarñtpa soytne ent dñt nifá ayá wí seartt yayť seaintt oentt seararñtñt. 12 Sekaxť niont rarñápt rtpñtñt. Niont dñt stxť seayarñápa soytne ent axtpt xtñe dñt stxť yntfñtñt. 13 Ámá wo xegt ámáyo dñt stxť nuyirtná artrá wimñntt nánt upełtpt dñt stxť uyartgťápt bt tñt xtñent mĩmónñt. Aga seáyť e múrónñt. 14 Soytné niont sekaxť seararñápt xtñent axtpt nerónáyf, gť ámáytné imónñot. 15 Xtñáwánñt nĩmónñro omñt wíartgťáyf wígt boso ‘E emfántt nánt rfa neararñt?’ mtyaiwí majfá imónarñt eñtagt nánt stñt ‘Inókiwayfnénñt imónñtfoytneýf seartmĩméñt. Amtpí ápo nrtarfná arfá wñá ntpñt áwanť nĩseartt nánt ‘Gť ámáoytnéýf seararñtñt. 16 Soytné niont fá ntyamñtñt. Ayť niont soytne nuro ámáyo nuréwaptyirtñtptmĩ dánt aiwá ntytmññt wéfnñtñt

fá yiyamiximf niseairi searípeanjárini. Ayináni pí pí náni ápomi rixinjf nurirfná nionimi dáni nuriri uránáyf, anani xixeni seaiinfáriní. ¹⁷ Sekaxf nioni rariñápi ripirini. Aga xixe dijf sixf yinfrixini.

“Gf seaiepsariñáoyfné enagi náni áamá sfmf tfni seaiprfáriní.” urinjf nánirini.

¹⁸ “Áamá xwíá tfo enjpi nánini moarigfáyf soyfné sfmf tfni seaiarñagfa niwinirfná dijf re mófrixini, ‘None sini sfmf tfni mineaipa nerfná xami Jisasomi wigfáraní?’ mófrixini. ¹⁹ Soyfné áamá xwíá tfo wenjpi nánini moarigfáyf tfni nawini nimóniri sñwriyf, soyfné wigyf imónaniri éfá enagi náni dijf sixf seayipaxirini. E neri aí soyfné áamá xwíá tfo wenjpi nánini moarigfáyf tfni nawini mimónipa ero ayf tfni axpi mimónipa éfrixiniri fá yiyamiximf seairi ená enagi náni ayf sfmf tfni seaiarño. ²⁰ Ewayf xwiyfá nioni searfá rípi, ‘Áamá xináinijf nimóniri omijf wiariñf go go xegf bosomi seáyf e wimónarñfmaní.’ searfápi náni dijf mófrixini. Nioni xeanijf ninikátrónáyf, soyfné eni xeanijf seikáripfrfáriní. Xwiyfá nioniyápi arfá niniro ninixfdirónáyf, soyfnéyápi eni arfá niseairo seaxfdiprfáriní. ²¹ E neri aí nioni nirowárenapiño náni njfá píranijf mimónipa nero náni soyfné nioni ninixfdiro ‘Jisasoyáonerini.’ rariñagfa náni xeanijf rípi nipini seikáripfrfáriní.” nuriri ²² re urinjiginí, “Nioni nibiri xwiyfá muripa neri sñwriyf, wigf fwf nero nioni rfwf nimófápi náni xwiyfá meárinpaxf imónaniri éfámani. Nioni ríxa biñá enagi náni ayf re wí rípxaf menini, ‘Negf enwápi nerfná fwf miyarñgwiniñf enwáriní.’ rípxaf menini. ²³ Áamá nioni sfmf tfni niarigfáyf gf ápomi eni sfmf tfni wariño. ²⁴ Nioni

emimf amipí amá eníná dání aiwí mīwīwapiyigfá bī mīwīwapiyipa nerī sījwīriyí, wigí fíwí nero nioní ríwí nīmófápi nání xwiyfá meárīnipaxí menīnī. E nerī aiwí nioní emimf wīwapiyīnāpi sījwí nīnanīro aí nioní tīnī gí ápo tīnī enī nīwawinī sīmí tīnī yeaiarīno. ²⁵ Ríwamīnī nioní nání wigí ŋwí ikaxí eánīnīyo dání eánīnī rīpi, ‘Míkfí meŋagi aiwí sīmí tīnī nigfárīnī.’ nīrīnīrī eánīnīpi xīxenī imónīnī nání niarīno.” urīnīnigīnī.

²⁶ Amī re urīnīnigīnī, “Arīrá seainfo —O Gorīxoyá kwīyīpīrīnī. Api nioní ápo tīnī e dání soyíné tīnī e nání uowárēnapīmīfāpīrīnī. Api kwīyí Gorīxoyāpi xfo tīnī e dání nībīrī xfo nání nepa imónīnīpīnī seaiwāpīyarīnīpi nání rarīnī. Api nībīrīnā nioní nání áwanī searīnīfārīnī. ²⁷ Soyíné nioní amáyo iwamfo nurēwāpīya ŋaé dání nioní tīnī emeagfōyíné enagi nání seaimēnī mīkoyíné enī amáyo nioní nání áwanī urīpīrīfārīnī.

16

¹ Soyíné axínánī dīnī nīnīkwīrōro nemáná óreámioapfīrīxīnīrī api nīpīnī seararīnī. ² Ayí re seaipīrīfārīnī. Rotú anīyo dání segí yoí emī nīseakwīrimoro aiwí ríwéná xe nīmónīrīnā amá seapīkífāyí Gorīxo wimónarīnīpīnī yarīnīwīnīrī seapīkipīrīfārīnī. ³ Ápo nání nījīfá pírānīnī mimónīpa ero nioní nání enī axīpi e mimónīpa ero nero nání api seaipīrīfārīnī. ⁴ Xwiyfá nioní searfāpi, ayí rīpi nání searfīnī. Xeanīnī api rīxa nīmónarīnā nioní nīseara úapi nání dīnī mopīrīfā nání searfīnī. Api nání iwamfo soyíné tīnī emēnīwāé dání áwanī mīsearīnīnigīnī. Sīnī soyíné tīnī nēmerī nání áwanī mīsearīnīnigīnī.

Kwíyípi enfápi nání uríngí nániríni.

⁵ “Ríxa nírowárenapíngó t́ngí e nání waríngagí aí soyíné woxí ‘Joxí gími nání urííni?’ mìniraríngó.
⁶ Nioní ‘Ríxa numííni.’ searíngí nání soyíné íkíníngí sípí seiaríni. ⁷ E nerí aí aga nepa seararíngíni, ‘Nioní soyíné t́ni aníngí re níngwearíná arírá níseaipaxí aiwí píni níseawiárími nuríná arírá aga seáyí e imóníngípi seaipaxííni.’ seararíngíni. Ayí rípi nániríni. Nioní píni níseawiárími mupa nerínýí, arírá seainfómi —Kwíyípi nání raríngíni. Omí murowárenapípa epaxííni. Nioní nurínýí, omí soyíné t́fámíni uowárenapímtá engagí nání raríngíni. ⁸ Kwíyípi níbiríná ámá xwíá t́yo dáníyí re yaiwíríxíni, ‘Nene “íwípi, ayí apíríani?” moaríngwápi t́ni “Wé róníngípi, ayí apíríani?” moaríngwápi t́ni “Goríxo ámáyo xwíyíá numeárííni e winíáríani?” moaríngwápi t́ni apiaú apí xerwíni moaríngwáríani?” yaiwíríxíni wíwapíyínííni. ⁹ Ayí nioní díngí mìníkwíropa yaríngagí nání kwíyípi ‘íwípi, ayí apíríani?’ oyaiwípoyíni wíwapíyiri ¹⁰ nioní ápo t́ngí e nání yíaná o nínimímínímaná soyíné síni síngwí ámi wí máníngí engagí nání kwíyípi ‘Wé róníngípi, ayí apíríani?’ ení oyaiwípoyíni wíwapíyiri ¹¹ Goríxo obo, ámá xwíá t́yo meḡweḡomí ríxa xwíyíá umeáríngí engagí nání kwíyípi ‘Goríxo xwíyíá numeárííni e winíáríni.’ ení oyaiwípoyíni wíwapíyiri enííni.” uríngínigíni.

¹² Ámi re uríngínigíni, “Nioní xwíyíá xwapí ámi bí t́ni ‘Osearííni.’ nímonaríngagí aiwí agwí soyíné aríá nípaxí mímóníngó. ¹³ E nerí aiwí kwíyí amípi nepaxíngí imóníngípi nání raríngípi níbiríná Goríxo nání nepáni imóníngípi níni seaiwapíyínííni. Apí xegí díngí t́ni wí mísearípa nerí ápomíni aríá wiaríngípi

rínfá eɟagɪ nánɪ amɪpí Gorɪxo nánɪ imónɪɲɪpɪ xɪxeni searéwapɪyɪnɪfárɪnɪ. Amɪpí rɪfwɪyo imónɪnɪfápɪ nánɪ enɪ wɪfá searókiamonɪfárɪnɪ. ¹⁴ Kwíyɪpɪ xwíyɪfá nionɪ rarɪɲápɪ wɪfá nɪsearókiamorɪ nionɪ nánɪ nɪsearɪrɪ nánɪ nionɪ seáyɪ e nimɪxɪnɪfárɪnɪ. ¹⁵ Ápo nionɪ fánɪɲɪ niepɪxɪnɪasiɲɪ eɟagɪ nánɪ amɪpí nɪnɪ oyá imónɪɲɪpɪ nionɪyárɪnɪ. Ayɪnánɪ nionɪ re searɪnɪ, ‘Kwíyɪpɪ nionɪ rarɪɲápɪ arɪfá nɪnɪrɪ wɪfá searókiamonɪfárɪnɪ.’ searɪnɪ.” urɪɲɪnɪgɪnɪ.

“Íkɪnɪɲɪ sɪpí nɪsealɪsáná yayɪ seainɪnɪfárɪnɪ.” urɪɲɪ nánɪrɪnɪ.

¹⁶ Jisaso ámɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ bɪ onɪmiápɪ soyɪné tɪnɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Soyɪné segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.” urɪfagɪ ¹⁷ wiepɪsarɪɲɪyɪfá wa re rɪnɪgɪfawixɪnɪ, “O pí enɪpɪ nánɪ rɪfá re áwanɪf neararɪnɪ, ‘Nionɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Soyɪné segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.’ Rɪpɪ enɪ ‘Ápo tɪɲɪ e umɪnɪrɪ rarɪɲɪnɪ.’ neararɪɲɪpɪ pí enɪpɪ nánɪ rɪfá neararɪnɪ?” nɪrɪnɪro ¹⁸ re rɪnɪgɪfawixɪnɪ, “Bɪ onɪmiápɪyɪfá rarɪɲɪyɪfá pí nánɪ rɪfá neararɪnɪ? None xɪo rarɪɲɪpɪ nánɪ nɪɲfá mimónɪɲwɪnɪ.” rɪnarɪɲagɪfá ¹⁹ Jisaso awa yarɪɲɪ owianeyɪnɪro wimónarɪɲagɪfá nánɪ nɪɲfá nimónɪrɪ nánɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ ‘Bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná eɲáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪméoɪ. Segɪpɪ ámɪ bɪ onɪmiápɪ nɪɲweámáná sɪɲwɪ nanɪpɪrɪfárɪnɪ.’ searɪfápɪ nánɪ yarɪɲɪ nɪnɪro rɪrɪnarɪɲoɪ? ²⁰ Aga nepa seararɪɲɪnɪ. Soyɪné ámɪxɪfá nero ɲwɪfá pɪyɪfá wɪrɪnɪpɪrɪfá aiwɪ ámá xwɪfá tɪyo dánɪyɪfá —Ayɪ Gorɪxo tɪnɪ xepɪxepá rónɪgɪfáyɪrɪnɪ. Ayɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ winɪnɪɲoɪ. Ríná soyɪné íkɪnɪɲɪ sɪpí nɪseairɪ aiwɪ rɪwéná dɪɲɪfá nɪfá seainɪnɪfárɪnɪ.”

nuriri ²¹ ewayf xwiyfá bi ripti uriniginini, “Apixiwa niaíwí nixiriríná yarigfápi nání dñjť mópoyi. Apixť niaíwí sñjwť wanarfná ‘Rinñjť nininiri niaíwí xřimi nání rixa rínárřani?’ niyaiwiri nání ikññjť sipi wiarñjřrini. E neri aí rřwéná niaíwí rixa nixřimáná niaíwí xřřo nání dñjť niřá winarñjagi nání rññjť winřřpi nání arřá ikeamoarñjřrini. ²² Soyfné eni axřpññjť seaimónini. Agwť soyfné ikññjť sipi nřseairi aiwi nioni ámi sñjwť seanáná xwioxřyo dñjť niřá seaininřarini. Yayť apť amá wí amipí wí nřseaikarřo aí přřť searqipaxť mimóninřřpi nání rarñjini. ²³ Dñjť yayť seainře dání nioni ámi amipí bi nání yarñjť nipřřřamaní. Aga nepa seararñjini. Ápomi amipí bi nání rixñjť nurirfná nionimi dání uránayť, anani nřseaiapinřarini. ²⁴ Inina dání ápomi nionimi dání rixñjť murřpa néra nibřasáná aí dñjť niřá seaininřapť bi onimiápi mřseainřpa éwinřginiri omi anani rixñjť urřřřixini. Rixñjť uráná seaiapinřarini.” uriniginini.

“*Nioni* amá Gorřxo řni xepřxepá róniğřayo rixa xopřřarř wñjarini.” urñjť nánirini.

²⁵ Ámi re uriniginini, “Xwiyfá nioni nřserra úapť ewayť xwiyfá řni nřseariri aiwi rřwéná ewayť xwiyfá řni ámi bi mřsearř apo nání sñjani áwanř searimřáiná nimóninřarini. ²⁶ Iná Gorřxomi rixñjť nurirfná nionimi dání uripřřřarini. Sewanñjoyfné rixñjť uráná anani arřá seainřa enagi nání ‘Iná nioni soyfné nání ápomi rixñjť seauriyimřarini.’ mřseararñjini. ²⁷ Xewanñjo dñjť sixť nřseayiri nání arřá seainřarini. Soyfné nioni dñjť sixť niyiro ‘Apo řñjť e dání bñjorřani?’ niawiwo yarñjagřa nání xewanñjo dñjť sixť nřseayiri nání arřá seainřarini.” nuriri ²⁸ re uriniginini, “Enřná nioni

ápo tñni ñweaagáoni aí o tññf e dání pñni nñwiárimí xwíá tñyo nání bñjárini. Re ññweañsáná xwíá tñyo pñni nñwiárimí ámi o tññf e nání umñini.” urfagi²⁹ xegí wiepñsariniowa re urigñawixini, “Ayí apñrini. Agwi joxi ewayí xwiyíá tñni mñneararini. Ríxa sññáni áwaní neararini.”³⁰ Agwi none dññf re ññsaiwirane ñññfá imóniñwini, ‘Amípi nñni nání ñññorñani? Ámá yarññf mñwipa éñmi aiwi wigí xwioxíyo “Yarññf apí owimini.” yaiwiarígnípi nání ñññfá imóniñorñani?’ ññsaiwirane ñññfá imóniñwini. Ayínáni dññf re ññsaiwirane dññf ríkwíroarini, ‘Joxi Goríxo tññf e dání bññoxirini.’ ríkwíroarini.” urfagí³¹ Jisaso re urñññinigini, “Agwi soyñné dññf rññkwíroarini?³² Soyñné xídxíxdowarí seaíáná nioni ññgnípi pñni nñniwiárimí segí aññmi nání xixegñni umipñríná ríxa añwi e nerí ríxa imónini. Soyñné nioni pñni nñniwiárimí núagíá aí ápo dññf ññkikayonagi nání nioni ññgnípi ññweapaxímani.”³³ Soyñné ayá sñwí mñsearó ‘O tñni ikárinññwáonerñani?’ ññyaiwiníro kikiíá éñrixiniri xwiyíá nioni ññseara bññapi searñrini. Soyñné xwíá tñyo ññweañáná ámá Goríxo tñni xepíxepá rónígníyí xeanññf seaikáripññfá enagi aiwi nioni ayo ríxa xopñrání wíá enagi nání dññf sixí níniro ññweáññixini.” urñññinigini.

17

Wiepñsariniyó nání ríxññf wurññññpi nánirini.

¹ Jisaso xwiyíá apí nura núñsáná aññnamí nání sññwí nanánirí re rñññinigini, “Ápoxini, ñimónini nání ríxa rínáriní. Díxí riwaxoní ení sixí eánññf joxiyápi ámáyo sñwá wimí nání joxí ‘O ámá ññyoní seáyí e imóniñorñani?’ oniaiwípoyiniri níññrixini.”² Ámá joxiyá dññfyo dání nioni ñññdarígníyó dññf ññyimññf

imóniḡḡpḡ siḡḡ umímopaxo imónḡwḡniḡḡniḡri ‘Ámá nḡni nánḡ nénḡ tḡḡoxi imónet.’ nḡriḡḡ eḡaḡi nánḡ rḡrariḡḡni. ³ Ámá rḡpḡniḡ nerḡḡḡpimiḡ dánḡ dḡḡḡ nḡyḡmḡḡḡḡ imónḡḡḡpḡ tḡḡḡáyḡ imónarḡḡḡárḡniḡ. Joxḡ nánḡ ‘ḡwḡḡá imónḡḡo, ayḡ Gorḡxorḡniḡ. Ámiḡ wo mḡḡweanḡniḡ.’ dḡḡḡ rḡmoro Jisasḡ Kiraisonḡ, joxḡ nḡrowárenapḡḡonḡ nánḡ ‘Nepa ayḡ orḡniḡ.’ dḡḡḡ nḡmoro yarḡḡḡáyḡ, ayḡ dḡḡḡ nḡyḡmḡḡḡḡ imónarḡḡḡárḡniḡ. ⁴ Joxḡ o e éwḡniḡḡniḡri nḡriḡḡḡpḡ xḡxenḡ nḡpḡniḡ nḡyárḡrḡná eḡḡ siḡḡ eánḡḡḡ joxḡyápiḡ nḡwḡwapiyirḡḡḡpimiḡ dánḡ seáyḡ e joxḡ imónḡḡḡḡḡ ámá xwḡḡ tḡyo dánḡḡyo sḡwánḡḡḡ wárḡniḡ. ⁵ Ápoxḡniḡ nionḡ e eá eḡaḡi nánḡ xámḡ xwḡḡ rḡrḡ sḡni mimónḡpa eḡḡmḡ joxḡ tḡniḡ nḡḡwearḡná nikḡniḡri ḡweaagápi ‘Ámḡ nionḡ tḡniḡ nḡḡwearḡná nionḡ tḡniḡ nawínḡ seáyḡ e nimónḡrḡ axḡḡpḡ oikḡniḡniḡ.’ osimónḡniḡ.” nurḡri ⁶ re urḡḡḡniḡḡniḡ, “Ámá xwḡḡ tḡyo dánḡḡ joxḡyá dḡḡḡ tḡniḡ nionḡ nḡxḡdarḡḡḡáyḡ joxḡ imónḡḡḡḡḡ nánḡ xḡxenḡ nḡḡḡá oimónḡḡpoyḡniḡriḡ wḡwapiyḡḡárḡniḡ. Ayḡ ámá dḡxḡyḡ nionḡ niapḡḡḡyḡ nánḡ rḡrariḡḡniḡ. Dḡxḡ xwḡyḡḡ nionḡ nḡriḡḡḡpimiḡ píránḡḡḡ nḡxḡḡa nḡbiro ⁷ rḡxa nḡḡḡá re imónḡḡoḡ, ‘Amḡpḡ joxḡ ḡánḡḡḡ niepḡxḡniasḡḡḡ nionḡ nḡriḡriḡ yarḡḡápiḡ nḡpḡniḡ joxḡ niapḡḡḡrḡniḡ.’ Nḡḡḡá e imónḡḡoḡ. ⁸ Xwḡyḡḡ joxḡ nḡriḡḡḡḡḡ xewanḡḡonḡ rḡxa urḡḡ eḡaḡi nánḡ nḡḡḡá e imónḡḡoḡ. Xwḡyḡḡ nionḡyápiḡ arḡḡá nḡniróná dḡḡḡ nḡnḡkwḡroro xḡxenḡ re nḡsiaiwiro nḡḡḡá imónḡḡoḡ, ‘Gorḡxo tḡámḡniḡ biḡorḡniḡ.’ nḡsiaiwiro ‘Gorḡxo urowárenapḡḡorḡani?’ nḡiaiwiárḡḡoḡ.” nurḡri ⁹ re urḡḡḡniḡḡniḡ, “Ámá xwḡḡ tḡyo dánḡḡ ápoxḡḡ tḡniḡ xepḡxepá rónḡḡḡáyo arḡḡá owiniḡri yarḡḡḡ mḡsiarḡḡniḡ. Ámá joxḡyá dḡḡḡ tḡniḡ dḡḡḡ nḡkwḡroarḡḡḡáyḡ dḡxḡ imónḡḡaḡḡ nánḡ yarḡḡḡ siarḡḡniḡ. ¹⁰ Amḡpḡ ámá aí nionḡyáyḡ ayḡ joxḡyá imónḡniḡ. Amḡpḡ ámá aí joxḡyáyḡ enḡ ayḡ nionḡyá imónḡniḡ. Ayḡ dḡḡḡ nḡnḡkwḡrorḡḡḡpimiḡ

dáni ámáyo réniḡḡ urariḡoḡ, ‘Seáyi e imóniḡo, ayf orini.’ urariḡoḡ. ¹¹ Nioni joxi tḡámniḡ bimḡ enagi náni xwḡáyo re bi tḡniḡ sḡniḡ ḡweámiméniḡ. E neri aí ámá rowa sḡniḡ xwḡá tḡyo re ḡweapḡrḡá enagi náni ápoxiḡniḡ, —Joxi sḡyikwḡ mḡniḡḡ imóniḡoxiriḡniḡ. Joxi dḡxḡ enḡ eániḡḡḡḡ —Enḡ eániḡḡḡ joxi neámixowáriḡḡḡḡ náni rariḡḡniḡ. Api tḡniḡ pírániḡḡ uméḡrixiḡniḡ. Yawawi nawíni imóniḡwḡḡpa ayf enḡ axḡḡḡ nawíni imóniḡḡḡḡ náni pírániḡḡ uméḡrixiḡniḡri ririariḡḡniḡ. ¹² Nioni awa tḡniḡ emearḡná enḡ sḡxiḡ eániḡḡḡ joxi neámixowáriḡḡḡḡ tḡniḡ niméra nibiriḡ awíniḡḡ numearóa barḡná awa wo miyorḡriḡniḡpa nemána aiwiḡ Biḡkwḡyo dáni rḡwamiḡḡ eániḡḡḡḡ xiḡeni imóniḡniḡ náni awa woniḡniḡ xewaniḡo neriḡḡḡḡpimiḡ dáni yoriḡriḡniḡniḡri yariniḡ. ¹³ Agwi nioni joxi tḡḡḡ e náni bimḡniḡniḡ. E neri aí diḡḡ níḡá nioni ninariḡḡḡpa awa enḡ bi oniḡmiáḡḡ miḡwinḡ xwé wíwiniḡḡniḡriḡ sḡniḡ xwḡá tḡyo niḡwearḡná nioni nḡra warḡḡḡḡḡ ririariḡḡniḡ.” nuririḡ ¹⁴ re uriḡḡniḡniḡ, “Nioni ámá ápoxi diḡḡ riḡkwḡroariḡḡyo xwiḡyḡá joxiyáḡḡ uriḡḡá enagi náni ámá xwḡá tḡyo dánḡyḡḡ ayo sḡmḡ tḡniḡ wiarḡḡoḡ. Nioni xwḡá tḡyo dánḡoni mimóniḡpa enápa awa enḡ xwḡá tḡyo dánḡniḡḡḡ mimóniḡḡḡ náni sḡmḡ tḡniḡ wiarḡḡoḡ. ¹⁵ Awami joxi xwḡá tḡyo daniḡ owiriḡmeaniriḡ miririariḡḡniḡ. Siḡiḡ wikáriariḡo xwiḡḡá miḡwikixepa enḡa náni joxi pírániḡḡ méwiniḡḡniḡriḡ ririariḡḡniḡ. ¹⁶ Nioni xwḡá tḡyo dánḡoni mimóniḡpa enápa awa enḡ xwḡá tḡyo dánḡniḡḡḡ mimóniḡpa enagḡá náni ámá xwḡá tḡyo dánḡyḡḡ tḡniḡ axḡyḡ mimóniḡoḡ. ¹⁷ Xwiḡyḡá joxiyáḡḡ aga nepáni imóniḡḡḡ náni ámá rowa joxi simónariḡḡḡḡ náni xiḡeni kumiḡxiḡniḡḡḡ náni xwiḡyḡá api nuréwapiḡyiriḡḡḡḡpimiḡ daniḡ pírániḡḡ imixḡrixiḡniḡ. ¹⁸ Joxi xwḡáyo náni úwiniḡḡniḡriḡ niḡrowarénapḡḡḡpa xamiḡḡoni enḡ awamiḡ

uowárɨjárɨnɨ. ¹⁹ Joxɨ ámayɨ nánɨ wíwɨnɨgɨnɨrɨ nɨrowárɨnapɨɨpɨ tɨnɨ xɨxɨnɨ nɨwanɨɨɨonɨ owiimɨnɨrɨ nánɨ okumɨxɨnɨmɨnɨ. Ámá rowa enɨ joxɨ e éfrɨxɨnɨrɨ simónarɨɨpɨ nánɨ okumɨxɨnɨpoyɨnɨrɨ nánɨ joxɨ wíwɨnɨgɨnɨrɨ nɨrowárɨnapɨɨpɨ tɨnɨ xɨxɨnɨ owiimɨnɨ.” nurɨrɨ ²⁰ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Nionɨ awa nánɨnɨ rɨxɨɨɨ mɨrɨrarɨɨnɨ. Awa uréwapɨyɨáná dɨɨɨ nɨkwɨrófáyɨ nánɨ enɨ ápoxɨnɨ rɨrarɨɨnɨ. ²¹ Ayɨ nɨnɨ axɨyɨnɨɨɨ imónɨpɨrɨfá nánɨ yarɨɨɨ siarɨɨnɨ. ‘Ápoxɨ nionɨ tɨnɨ imónɨrɨ nionɨ joxɨ tɨnɨ imónɨrɨ egwɨfá ayɨ enɨ yawawi tɨnɨ nawɨnɨ oimónɨpoyɨ.’ nimónarɨnɨ. Ámá nɨnɨ dɨɨɨ nɨnɨkwɨroro ‘Gorɨxo uowárɨnapɨɨɨɨ weapɨɨɨɨɨ?’ nɨaiwɨrɨxɨnɨrɨ ‘Ámá tɨyɨ axɨyɨnɨɨɨ oimónɨpoyɨ.’ nimónarɨnɨ. ²² Eɨɨ sɨxɨ éánɨɨɨ joxɨ neámɨxowárɨɨpɨ awa enɨ yawawi axowawi imónɨgɨwɨfá axowánɨɨɨ oimónɨpoyɨnɨrɨ nánɨ weámɨxowárɨɨɨɨ. ²³ Awa aga xɨxɨnɨ axowánɨɨɨ oimónɨpoyɨnɨrɨ nionɨ awa tɨnɨ nawɨnɨ imónɨrɨ joxɨ nionɨ tɨnɨ nawɨnɨ imónɨrɨ eɨwɨnɨ. Ámá nɨnɨ re nɨyaiwɨro nɨjɨfá imónɨpɨrɨfá nánɨ e imónɨɨwɨnɨ, ‘Gorɨxo omɨ uowárɨnapɨɨɨrɨnɨ. Omɨ dɨɨɨ sɨxɨ uyɨɨɨɨ awamɨ enɨ dɨɨɨ sɨxɨ uyɨnɨ.’ nɨyaiwɨro nɨjɨfá imónɨpɨrɨfá nánɨ e imónɨɨwɨnɨ.” nurɨrɨ ²⁴ re urɨɨɨnɨgɨnɨ, “Ápoxɨnɨ, ámá joxɨyá dɨɨɨ tɨnɨ nɨxɨdarɨgɨfá rowa nionɨ xámɨ joxɨ tɨnɨ nɨɨwearɨná nɨkɨnɨrɨ ɨweaagápa ámɨ nɨkɨnɨrɨ ɨwearɨnáná sɨɨwɨ nanɨpɨrɨfá nánɨ nionɨ ɨweámɨfáé awa enɨ nionɨ tɨnɨ ɨweáfrɨxɨnɨrɨ nánɨ nimónarɨnɨ. Ápoxɨnɨyá dɨɨɨ tɨnɨ nɨkɨnɨrɨ ɨweaagápɨ nánɨ rɨrarɨɨnɨ. Ayɨ rɨpɨ nánɨrɨnɨ. Xwɨfá rɨrɨ sɨnɨ mimónɨɨáná dɨɨɨ sɨxɨ nɨyɨɨoxɨ eɨagɨ nánɨ rarɨɨnɨ. ²⁵ Ápoxɨnɨ, joxɨ wé rónɨɨoxɨrɨnɨ. Joxɨ nánɨ ámá xwɨfá tɨyo dánɨyɨ nɨjɨfá xɨxɨnɨ mimónɨpa eɨagɨfá aiwɨ nionɨ joxɨ nánɨ nɨjɨfá xɨxɨnɨ imónɨɨnɨ. Rowa enɨ joxɨ nánɨ ‘O omɨ uowárɨnapɨɨɨɨɨ?’

n̄siaiwiro nijfá imóniŋoi. ²⁶ Joxi imóniŋiŋp̄i nán̄i awami rixa niw̄wapiyiri w̄fá urókiamojár̄ini. D̄iŋf̄ joxi sixf̄ niyar̄iŋiŋpa awa eni w̄niyo axf̄p̄i uyip̄r̄fa nán̄i ámi bi t̄f̄ni w̄wapiyimf̄ini. Nioni eni awa t̄f̄ni nawini imónim̄fa nán̄i ámi bi t̄f̄ni w̄wapiyimf̄ini.” ur̄iŋinigiŋi.

18

Jisasomi fá x̄riŋf̄á nán̄iriŋi.

¹ Gorixomi rixiŋf̄ e nurár̄imo xegf̄ wiep̄sar̄iŋowa t̄f̄ni nuro írirenf̄ xegf̄ yoŋ Kid̄iron̄yiŋ r̄iniŋf̄p̄ami n̄ixemoro om̄iŋf̄ oj̄ikw̄f̄i bi oriw̄ami dán̄i in̄iŋf̄p̄i t̄fe rémoḡf̄awix̄ini. ² Judaso, Jisaso nán̄i miyf̄ ur̄ino eni Jisaso t̄f̄ni xegf̄ wiep̄sar̄iŋowa t̄f̄ni íníná e awi eánayar̄iḡf̄a enagi nán̄i om̄iŋf̄ oj̄ikw̄f̄i api nán̄i nijf̄ar̄ini. ³ O émáyf̄ porisf̄ wami awi eari aŋf̄ r̄idiyowá yar̄iḡfiw̄ami awi mearoar̄iḡf̄awami eni Parisiowa t̄f̄ni apax̄p̄aniŋf̄ imóniḡf̄a xwéowa t̄ŋf̄ e dán̄i awi eari nemáná awa ramix̄f̄ t̄f̄ni uyf̄w̄f̄ t̄f̄ni mix̄inápi t̄f̄ni n̄ix̄irimáná oj̄ikw̄f̄ipimi nán̄i nuro rémoáná ⁴ Jisaso x̄f̄omi wikár̄ip̄r̄f̄p̄i n̄ip̄niŋi nán̄i rixa nijf̄á nimón̄iriŋi nán̄i aŋwi e nuri re ur̄iŋinigiŋi, “Soyf̄né go nán̄i p̄f̄a yar̄iŋoi?” ur̄fagi ⁵ awa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Nasareti dán̄f̄ Jisaso nán̄i p̄f̄a yar̄iŋwini.” ur̄fagf̄a Judaso x̄fo nán̄i pasaniŋf̄ umear̄iŋo awa t̄f̄ni roŋáná Jisaso “Ayf̄ nioniŋini.” ur̄iŋinigiŋi. ⁶ “Ayf̄ nioniŋini.” uráná awa re eḡf̄awix̄ini. Óf̄ nero r̄iw̄iminan̄f̄ úf̄ayf̄ xw̄f̄ayo p̄ikínimeaḡf̄awix̄ini. ⁷ Xw̄f̄ayo p̄ikínimeáḡf̄a o ámi re ur̄iŋinigiŋi, “Go nán̄i p̄f̄a yar̄iŋoi?” ur̄fagi awa “Nasareti dán̄f̄ Jisaso nán̄i p̄f̄a yar̄iŋwini.” ur̄fagf̄a ⁸ Jisaso “‘Ayf̄ nioniŋini.’ rixa sear̄fanigiŋi. Ayinani nioni nán̄i p̄f̄a n̄inir̄f̄náyf̄, áma rowayf̄ xe oúpoyiniŋi

sijwí winípoi.” uríjínigíni. ⁹ Xámi Goríxomi re uríípi, “Ámá joxiyá díní tñi xídíírixiniri niapijítíyí womi míwiorííjáriini.” uríípi xixeni imónini nání e uríjínigíni. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nímíxeari re eníjínigíni. Mírí nurí apaxípaníjít imónígíawami seáyí e wimóníjoyá omíjít wiiaríjomi —O xegí yoí Maríkasoyí ríníjoríni. Omí míjít rómíniri étyí pírtí noyíkiri aríá míjít wirípieanjínigíni. ¹¹ Pírí noyíkiri aríá míjít wirípieáagi Jisaso Pitaomi míxí re uríjínigíni, “Kirápá xegí aníyo ámi upíroí. Xeaníjít kapíxíníjít ápo o oníniri niaparíjítí ‘Mínípa oent.’ rísimónaríni?” uríjínigíni.

Jisasomi Anaso tíjít e nání níméra nuro wárigíá nániríni.

¹² Émáyt porisowa tñi wigí seáyí e wimóníjō tñi Judayí aní rídíyowá yarígíiwámi awí mearoarígíáwa tñi Jisasomi íá nixero gwí níjoro ¹³ xámi Anaso tíjít e nání níméra ugíawixíni. Anasomi xíneagwo Kaiapasoríni. Xwiogwí omí o apaxípaníjít imónígíáwa seáyí e wimóníjoríni. ¹⁴ Xámi xegí Judayo re uríjō, ayí oríni, “‘Negí ámá níní pepírixiniri ayí ríníjít meanirí éfápí nání ámá ná woní ríníjít apí nímearí níperínáyí, ananiríni.’ nimónaríni.” uríjoríni.

Pitao “Oyá niepísaríjít wonímani.” ríjít nániríni.

¹⁵ Omí xíneagwo, Anasoyí ríníjō tñí e nání Jisasomi níméra waríná Saimoni Pitao tñi wiepísaríjítíyí ámi wo tñi awaú Jisasomi ríwíyo níxída nuri apaxípaníjít imónígíawami seáyí e wimóníjoyá aní tñí e níremómáná wiepísaríjít wíomí apaxípaníjít imónígíawami seáyí e wimóníjō símímaníyí oyá níjítá enagi nání o Jisaso tñi aní ákíjáyō ínímí nípáwiri

¹⁶ Pitao siní b̄aríwámíní íwí e roṅagi nání nurí apíxí ákíná íwíyímí awí roarínímí Pitao nání nurímo nípeyearí níwirímeámí íwiaparíná ¹⁷ apíxí ákíná íwíyímí awí roaríní Pitaomí re uríniginí, “Joxí ení ámá royá wiep̄saríní woxí menírání?” uríagi o “Nionímaní.” nurímí nípáwirí ¹⁸ xínáíwáníní nímoníro omíní yarígfáyí t̄níní aṅí rídiyowá yarígfíwámí awí mearoarígfáwa t̄níní e nírówapíro imíní rarínagi nání r̄fá níkeámáná r̄fá imónaríná Pitao ení r̄fá oimónímíní aṅwí e nurí awa t̄níní nawíní nírorí r̄fá imónarínaginí.

Anaso Jisasomí yaríní níwia uṅí náníríní.

¹⁹ Apaxípáníní imónígfáwamí seáyí e wimónínjo Jisasoyá wiep̄saríníyí nání yaríní wirí xwíyífá amáyo uréwapíyarínípí nání yaríní wirí éagi ²⁰ Jisaso re uríniginí, “Nioní ámá níyoní sínáníne dání uréwapíyarínáríní. Nioní gíní gíná nuréwapíyiríná rotú aṅíyo dánírání, aṅí rídiyowá yarígfíwámí dánírání, sa negí Judayí awí eánaríge dání uréwapíyaríná enagi nání ²¹ joxí pí nání nioní yaríní niaríníní. Nioní xwíyífá uraríná arífá niarígfáyo yaríní wí. Pí pí urarínápi nání ayí ananí níj̄fáríní.” uráná ²² aṅí rídiyowá yarígfíwámí awí mearoarígfáyí wo aṅwí e éf nírómáná Jisasomí wé t̄níní nupíkákwirí re uríniginí, “Apaxípáníní imónígfáwamí seáyí e wimónínjomí e nuríríná ‘Apání uraríníní.’ r̄simónaríní?” uríagi ²³ Jisaso re uríniginí, “Nioní xerw̄níní nírirí sípíní rarínáyí, xerw̄ r̄fápi nání áwaní neareí. Nioní naṅí rarínáyí, pí nání iwaní neaaríníní?” uríagi ²⁴ Anaso Jisaso siní gwí jinínáná apaxípáníní imónígfáwamí seáyí e wimóníní amí wo, Kaiapasoyí rínínjo t̄níní e nání wíwaríniginí.

Pitao “*Oyá niep̄sar̄iñf̄ won̄imani.*” ámi ur̄iñf̄ nán̄ir̄ini.

²⁵ Saimoni Pitao r̄fá ikeaar̄in̄ije éf̄ n̄irómáná r̄fá imónar̄iná e rówap̄iḡf̄áyf̄ wí re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Joxi eni xeḡf̄ wiep̄sar̄iñf̄ȳf̄ woxi men̄irani?” ur̄faḡf̄a aí o “Oweoi.” nur̄iri “Nioni eni won̄imani.” ur̄fagi

²⁶ Apax̄fp̄ániñf̄ imóniḡf̄awami seáȳi e wimóniñoyá x̄ináwániñf̄ nimón̄iro omiñf̄ wiiar̄iḡf̄áyf̄ wo —O Pitao ar̄fá miñf̄ wir̄fp̄ieañomi xex̄ir̄f̄meá wor̄ini. O eni Pitaomi re ur̄iñin̄iḡini, “Nioni oj̄ikw̄f̄iyo Jisaso t̄ni nawini roñagi s̄iñw̄f̄ ran̄f̄áoxi men̄irani?” ur̄fagi

²⁷ Pitao ámi “Oweoi.” uráná re eñin̄iḡini. Kar̄fkar̄f̄ r̄faiwá r̄iñin̄iḡini.

Jisasomi Pairato t̄ñf̄ e nán̄i wiowár̄iḡf̄á nán̄ir̄ini.

²⁸ Wf̄fá móniñf̄mi Kaiapaso t̄ñf̄ e dán̄i émáyf̄ gap̄imanowayá an̄iwámi nán̄i Jisasomi n̄iméra nuro aiwi Judayf̄ ámináowa none n̄ipáwir̄iñf̄p̄imi dán̄i xw̄ir̄f̄á ik̄ixenáná aiwá An̄f̄najo Neamúroagoi r̄in̄iñȳi nán̄i min̄ipax̄f̄ imónan̄iḡin̄iri m̄ipáwi yar̄iñaḡf̄a ²⁹ gap̄imanf̄ p̄irimiá imóniño —O émáyf̄ wo xeḡf̄ yoñ Pairatoyi r̄in̄iñor̄ini. O awa t̄ñf̄ e nán̄i n̄f̄wiap̄iri re ur̄iñin̄iḡini, “Om̄i pí xw̄iyf̄á nán̄i xw̄iyf̄á mearan̄iro n̄imeámi bar̄iñoi?” ur̄fagi ³⁰ awa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Ámá ro f̄wf̄ miyar̄iño eñánáyf̄, joxi t̄fe nán̄i n̄imeámi ban̄iri éwámani.” ur̄faḡf̄a ³¹ Pairato re ur̄iñin̄iḡini, “Se-waniñoȳf̄né n̄imeámi nuro seḡf̄ ñw̄f̄ ikax̄f̄ rar̄iñf̄pi t̄ni xixeni xw̄iyf̄á umear̄f̄poȳi.” ur̄fagi Judayowa re ur̄iḡf̄awix̄ini, “Émáoȳf̄né f̄wf̄ yar̄iḡf̄áyo op̄ik̄ipoȳin̄iri s̄iñw̄f̄ neanar̄iḡf̄amani.” ur̄iḡf̄awix̄ini. ³² Xw̄iyf̄á Jisaso xámi re ur̄iñf̄pi, “Nioni n̄in̄ip̄ik̄ir̄fná e n̄in̄iro n̄ip̄ik̄ip̄ir̄f̄ar̄ini.” ur̄iñf̄pi xixeni imónini nán̄i Judayowa Pairatomi xw̄iyf̄á e ur̄iḡf̄awix̄ini. ³³ Pairato

ámí gapímanowa wigí añí iwámi nípáwímáná “Jisaso obiní.” níríri re uríñinigini, “Joxí mixel ináyí Judayáyáoxirani?” uríagi³⁴ Jisaso re uríñinigini, “Dixel dñí tñi rínraríñini? Wa rírígí rínraríñini?” uríagi³⁵ Pairato re uríñinigini, “Nioni dixí Judayí wonirani? Dixí gwí axírí imónigíáyí tñi apaxípáníñí imónigíá xwéowa tñi joxí níimeámi níbiro nioní tñí re ríwáráoi. Joxí pí éagi nímeámi ríbáoi?” uríagi³⁶ Jisaso re uríñinigini, “Ámá mixel ináyí nimóniro xwíá tño menjwearígíáyí yapí mimóníñini. Nioni xwíá tño dáníyí mixel ináyí imóníwínigínirí múnífépeagí enagi nání xwíá tño menjwearígíáyíñíñí mimóníñini. Mixel ináyí xwíá tño dání woní nimónirí síñwíríyí, gí Judayowa íá múníxirípa oépoyiní gí símíñí nínarígíáyí mixel níwíipaxíriní. E níriri aí mixel ináyí nioní imóníñapí xwíá tño dánímani.” uríagi³⁷ Pairato re uríñinigini, “Ayínání ‘Joxí mixel ináyí woxírini.’ nimónariní.” uríagi Jisaso re uríñinigini, “ ‘Mixel ináyoxirini.’ joxí xixeni níraríñini. Nioni nepaxíñí imóníñípi ámayo áwaní uríimíginí gí okí níxírirí xwíá tño nání birí enárini. Ámá nepaxíñí imóníñípi xídarígíá gíyí gíyí nñi nioni aríá níarígíáriní.” uríagi³⁸ Pairato re uríñinigini, “Nepaxíñí imóníñípi pírini?” uríñinigini.

Pairato “Ananí yekwíroárípoi.” ríñí nánirini.

E nurimo Judayí nñi tñí e nání nípeyarí re uríñinigini, “O xwíyíá meárínípxí bí raríñagi aríá míwíñí.”³⁹ E nerí aí xwiogwí ayí ayo sítá Aníñajo Neamúroagoí rarígíáyí nání aiwá imíxaríá ámá gwí ñwaní wo seawáriaríñirini. ‘Judayeneyá mixel ináyí imóníño oneawáriní.’ ríseaimónariní?” uríagi⁴⁰ ayí

xwamiání nīwiéra nuro “Omī mīneawáripáni. Barabasomī —O ámáyá amīpí pīkioráparīñí worīnī. Omī neawárit.” nura ugíawixīnī.

19

¹ Ayí Pairatomi e urarīñagífa nánī porisowa Jisasomī nīmeámī nuro sīkwífa nearo ragí pírí nuyīkiárimáná ² ópīyá enīññí imónñí wírī nīkíkiyimáná mīxí ináyí amīnañwññí imónñí mīñño dīkīnarīgífa mīñño udīkiáritro rapīrapí ayí rññí mīxí ináyí yīnarīgífa wú nīmearo omī uyírīro nīyárimáná ³ xfo tññí e añwi e uro “Ámīnáoxīnī, Judayíyá mīxí ináyoxīrīnī.” urīro wé upīkákwiro nīyayimáná enáná ⁴ Pairato ámī nīpeyearī re urīññīnīgīnī, “Arífa nīpoyí. ‘Xwīyífa meárīnīpaxí bī mīrarīñagī arífa nīwirī nīmeámī rīwiaparīnī?’ onīaiwīpoyīnī nīmeámī fīwiaparīññí.” nurīrī ⁵ Jisaso, ópīyá enīññí imónñí udīkiáritro rapīrapí ayí rññí uyírīro éfo fīwiapáná Pairato ámá e awī neaarīmáná rogíayo re urīññīnīgīnī, “Ámá royoí. Sīñwí wīnīpoyí.” uríagī ⁶ Apaxípánñí imónñí xwéowa tññí añí rīdiyowá yarīgíwámī awī mearoarīgífa tññí omī sīñwí nīwīnīróná xwamiání nīwiro “Íkíayo yekwīroárīpoyí. Íkíayo yekwīroárīpoyí.” uríagífa Pairato re urīññīnīgīnī, “Nionī o xwīyífa meárīnīpaxí bī mīrarīñagī arífa nīwirī nánī sewanīñjoyíne nīmeáa nuro yekwīroárīpoyí.” uríagī ⁷ Judayowa re urīgíawixīnī, “O nánī negí ñwí ikaxí eánñño dánī bī rinīnī. Ayo dánī ‘Xe sññí ounī.’ rīpaxí mimónñī. O ‘Nīaíwí Gorīxoyáonīrīnī.’ rīññí enagī nánī xe sññí ounīrī sññwí wīnīpaxí menīnī. Xe pīkoí.” uríagífa ⁸ Pairato xwīyífa apí arífa nīwiríná wáyí ámī bī tññí nīwīnīrī ⁹ ámī gapīmanowayá añiwámī nīpáwirī

Jisasomi yariŋŋ re wiŋŋnigini, “Joxi gimidi dajoxirini?” urŋagi aŋ Jisaso xwiŋŋa bi murŋŋnigini. ¹⁰ Xwiŋŋa bi murarŋagi niwiniŋi nani re urŋŋnigini, “Joxi xwiŋŋa bi miniri riyarŋini? ‘O ikŋayo niyekwiroariri nikweawariri mepa epaxorini.’ riniaiwarŋini? Gi diŋŋ tŋni nriyekwiroaririna nriyekwiroaripaxirini. Niriwaririna niriwaripaxirini.” urŋagi ¹¹ Jisaso re urŋŋnigini, “Erami ŋweajo api xe oimoniŋi siŋwi miranipa neri siŋwiriŋi, joxiya diŋŋ tŋni wi e ripaxi imoniminiŋi efmani. Ayinani sipi joxi niripi xwe neri aiwi nioni joxi tŋe nani niwiowarfoyapi aga seayi e imoniniŋi.” urŋagi ¹² Pairato arŋa e niwiri nani omi wariminiŋi efyi Judayŋ xwamianti niwiyiro re urigŋawixini, “Joxi ama romi nikweari niwaririnaŋi, emayineya mixi inayi Sisao tŋni nikumixiniŋi emearŋi woxi mimoniniŋi. Ama go go xewanjo nani ‘Mixi inayoniriniŋi.’ niriŋirinaŋi, Siasomi mamowariminiŋi yariŋŋ enagi nani rarŋiniŋi.” urarŋagŋa ¹³ Pairato xwiŋŋa api arŋa e niwiri nani Jisasomi nimeami wafi e nipeyari siŋa tŋni wafi imixiniŋe —Ayŋ Xibiruyŋ pŋne tŋni Gabataŋ rinŋeriniŋi. E ikwianŋwŋ xwirixi numerina ef ŋweearigŋanami ef niŋweari ¹⁴ —Sŋa ayi Judayŋ Anŋnajo Muroŋŋyi nani aiwa imixararigŋayiriniŋi. Ayimi sogwi rixa awinimi ŋweaminiriŋi enana Pairato re urŋŋnigini, “Siŋwi winipoyi. Segŋ mixi inayo riworiniŋi.” urŋagi ¹⁵ Judayŋ xwamianti re wigŋawixini “Xe nimeaa xe nimeaa oupoyi. Nimeaa nuro ikŋayo yekwiroaripoyi.” urarŋagŋa Pairato re urŋŋnigini, “Segŋ mixi inayo ‘Ikŋayo oyekwiroariniŋi.’ riŋeaimonariniŋi?” urŋagi apaxpaniŋi imonigŋa xweowa re urigŋawixini, “Negŋ mixi inayi ami wo meniniŋi. Emayineya mixi inayi Sisao eni negoriniŋi.” urŋagŋa

¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroáripoyiniri porisowami tfini wiowáriniginini.

Jisasomi yekwiroárigtá nánirini.

¹⁷ Jisasomi anj apimi dani nimera nuróna xewanjo ikta yoxátpa xwanw níkwónim nuri wí e xwta yof bi Mij Gixweat rinije —Xibiruyt pine Gorigotai riniherini. E niremoro ¹⁸ e Jisasomi yekwiroárigtawixini. Niyekwiroárona Jiso awini e enana ama waú eni midmidani yekwiroárigtawixini.

¹⁹ Pairato rfwamijt bi re niri neari yoxátpami seay e pfrauniginini, “Nasaret dajt Jiso, Juday mixt inayorini.” rfwamijt e neari pfrauagt ²⁰ Jisasomi yekwiroarte anj apimi na jfami mimonijagt nani Juday obaxt nipurona rfwamijtpi —Api nearina Xibiruyt pine tni eari Romiyt pine tni eari Girikiyt pine tni eari enjpirini. Api ta roarinjagta nani ²¹ Apaxtpanijt imonigtá seay e imonigtáwa Pairatom re urigtawixini, “Joxt rfwamijt re niri meapani, ‘Juday mixt inayorini.’ niri meapani. Sa re niri eat, ‘Xewanjo “Judayt mixt inayonirini.” rinihorini.’ niri eat.” urtagta ai ²² Pairato re uriniginini, “Niont eapt xe oeanini.” uriniginini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroarimána rapirap amipi o yinijtpi yanj nimeru biau biau nitiro nowani xixen nimearo ai xegt sortá gw bi mikiwenjnu —Ú nimixirtina axuni imixarigturini. ²⁴ Ú nani re rinigtawixini, “None maxepa oyaneyi. Awini e nitimána go go meanirfenjoi niri sarú oyaneyi.” rinigtawixini. Bkwtyo xwytá niriniri eanijt ript, “Rapirap niont seay e yinarjayt yanj ninro gt sortá meapiri nani go go meanirfenjoi niri sarú

egfawixini.” ²⁵ niriniri eanijipi xixeni imonini nani porisowa e egfawixini.

Jisasomi xinai tni xinisimái tni Kiripasomi xiepi Mariai tni Magidara danj Mariai tni iwa ikfa yoxaf Jisasomi yekwiroarinijipami anwi e rojana ²⁶ Jiaso xegf xinai e rojagi niwiniri wiepisarinj xfo dinj sixt uyijo eni anwi e rojagi niwiniri xinaimi re urijnigini, “Ineyi, dixf iwo iworini.” nrimana ²⁷ wiepisarjomni re urijnigini, “Dixf rinai iyirini.” urfagi wiepisarjho sfa ayimi dani xegf anjyo nani piranijf numera unjigini.

Jiaso peyí nánirini.

²⁸ E nurarimo nijfa re nimonirina “Xano e ewiniginiri nirijipi rixa nipini yarfini.” nijfa e nimonirina Bikwfo xfo nani niriniri eanijf nipini xixeni oimoniri re rijnigini, “Ini gf nani ninarini.” rana ²⁹ sixt wainf mixt yarijipi magwf injf wa wejagi nani wa irikwf bi nimearo inigf wainf apimi igfa neamaná xisopfyi rinijf wegwanijf imonijfwami nikwiroarimana xegf manj tfj e wimixfagi ³⁰ Jiaso wainf mixt yarijipi ninimana “Rixa pixwnigot.” niri mi jf warf niri dinj niyamiga unjigini.

Porisowa Jisasomi miwfo ayijwf ikrogfa nánirini.

³¹ Sfa Jisasomi yekwiroarigfayi —Ayi anjnajo Judayo muroj nani aiwa amipi piranijf nimixtro tarigfayirini. Ayi rixa sfa oraná Sabarfa aga seayi e imonijfyi nimonini enjagi nani porisowa Jisasomi tni awaum tni awi menjewanana sabarfa imoniniginiri Judayf amnawowa nuro Pairatomni re urgfawixini, “Apaxf me dinj smigwfa nyiniri opépayiniri skwfo enj prf jeapoyi. Nipeana wigf warapi oyoaneyiniri enj prf jeapoyi.” urfagfa ³² porisowa nuro midimidani

yekwiroárigtíwaúmi sɪkwíyo pírí nɪjearo aí ³³ Jisaso yekwiroárinɪje wenɪɲí éfáyí winɪgɪfawixɪnɪ. O rɪxa nɪpéagɪ nɪwinɪro nánɪ xegɪ sɪkwɪ pírí mɪjeapa nero aí ³⁴ porisɪ wo wákwɪrɪxá tɪnɪ ayɪɲwɪ ikɪróáná axɪná inɪgɪ tɪnɪ ragɪ tɪnɪ fwiapɪɲɪnɪgɪnɪ. ³⁵ Ámá Porisowa e yarɪná sɪɲwɪ winarɔɲáonɪ áwanɪ nɪrɪrɪná xɪxenɪ aga nepa rɪɲárɪnɪ. Nionɪ rarɪɲápɪ nɪjɪfá xɪxenɪ e nimónɪrɪ nánɪ seyɪné “Neparɪnɪ.” yaiwiro dɪɲí ikwɪroro éfɪrɪxɪnɪrɪ áwanɪ seararɪɲɪnɪ. ³⁶ Bɪkwíyo re nɪrɪnɪrɪ eánɪɲɪpɪ xɪxenɪ imónɪnɪ nánɪ porisowa omɪ e wigɪfawixɪnɪ, “Xegɪ enɪ bɪ pírí jeapɪrɪfámanɪ.” ³⁷ Bɪkwíyo ámɪ bɪ re nɪrɪnɪrɪ eánɪɲɪpɪ, “Ayɪɲwɪ ikɪróárigɪfomɪ sɪɲwɪ winɪpɪrɪfárɪnɪ.” rɪnɪɲɪpɪ enɪ xɪxenɪ e imónɪɲɪnɪgɪnɪ.

Jisasomɪ xwɪfáyo weyárigɪfá nánɪrɪnɪ.

³⁸ E nɪyárɪmáná enɲáná ámá wo —O Arimatia dánɪ Josépoyɪ rɪnɪɲorɪnɪ. O Jisasoɲá wiepɪsarɪɲɪfɪ wo aí Judayɪ ámináowamɪ wáyɪ nɪwɪrɪ nánɪ ínɪmɪ xɪdarɪɲorɪnɪ. O Pairato tɪɲí e nánɪ nurɪ “Jisaso pɪyo omeámɪnɪ.” uráná Pairato xe omeanɪrɪ sɪɲwɪ winɪfagɪ o nurɪ pɪyomɪ xwɪfá weyárimɪnɪrɪ nánɪ nɪmeámɪ úáná ³⁹ ámá ámɪ wo —Xegɪ yoɪ Nikodimasoyɪ rɪnɪɲorɪnɪ. O xámɪ árɪwɪyimɪ Jisaso tɪnɪ xwɪyɪfá rɪnɪgɪfɪorɪnɪ. O enɪ nɪbɪrɪ íkɪfá dɪfá biaú —Bɪ murɪyɪ rɪnɪɲɪpɪ tɪnɪ bɪ earosɪyɪ rɪnɪɲɪpɪ tɪnɪ apiaúrɪnɪ. Apiaú xámɪ nawɪnɪ nɪfá megɪfápiaú xegɪ sanɪ 30 kiro imónɪɲɪpɪrɪnɪ. Apɪ tɪnɪ pɪyomɪ xópé oemɪnɪrɪ nɪmeámɪ nɪbɪrɪ ⁴⁰ awaú pɪyomɪ nɪmeari Judayɪ wigɪ ámá pɪyɪ nɪtɪrɪná yarɪgɪfápa rapɪrapɪyo rɪgɪwɪrɪgɪwɪ nɪrorɪná íkɪfá dɪfá dɪɲí nanɪ earɪɲɪpɪ tɪnɪ xópé nɪyárɪmáná ⁴¹ nɪmeámɪ omɪɲí aɲwɪ e inɪɲɪpimɪ nánɪ —Omɪɲí apɪ Jisasomɪ yekwiroárɪfɪ dánɪ aɲwɪ e enɪpɪrɪnɪ. Sɪɲá óf sɪnɪ ámá mɪtarɪgɪfáyi tɪɲɪpɪrɪnɪ. Omɪɲí apimɪ nánɪ nɪmeáa nuri ⁴² sɪfá ayɪ Sabarfá nánɪ

Judayí amípi píraníñí nimixiro tarígfáyi imóníñagi nání sñá óf anwi e iníñíyimi nání nimeámí nuri e tígfísixíni.

20

Jisaso wiápnímeaní náníriní.

¹ Sadéyo wíá móníñímí sñí sñá yiníñaná Magídara dání Mariaí sñá ófíyimi Jisaso weñe nání nuri weníñí éfíyí winíñínigíni. Sñá xwé ófíyimi éf ráráríñño sñí mípíroní ríxa wí e weñagi níwíními ² aníni nuri Saimoní Pitaomí tñí wiepísiñí wó, xó dñí s+xí uyiñomi tñí níwímeari re uríñínigíni, “Ámínáomí ríxa nexwearo gími ríá táfawixíni? Newané majfáríni.” urfági ³ Pitaó tñí wiepísiñí wó tñí aní e pñí níwiárimí xwárípáyo nání nuri ⁴ ananíni nuri wó Pitaomí nímurorí xwárípáyo xámí níremorí ⁵ nírkwíníni ínimí weníñí yánfíyí winíñínigíni. Rapírapí Jisasomí xopíxopí róníñúní weñagi níwíníni aiwí ínimí mípáwí weníñí yaríni ⁶ Saimoní Pitaó ení rífwíyo níbirí bfaríwámíni éf nírómáná weníñí mé xwárípáyo ínimí nípáwiri weníñí éfíyí winíñínigíni. Rapírapí xopíxopí róníñúní weñagi níwíníni ⁷ rapírapí míñíyo xopíxopí rogíú wíú tñí nawíni míwé xegí wí e níkróníni weñagi winaríni ⁸ wiepísiñí wó, xámí xwárípáyo rémóo ení nípáwiri rapírapí e imóníñagi níwíníni “Neparíni.” níyaiwiri dñí wíkwíroníñigíni. ⁹ Íná awaú Bíkíwíyo Jisaso ámi xwárípáyo dání níwiápnímeaníni nání níriníni eáníñípi nání sñí píraníñí dñí mímopa neri majfá neri nání ¹⁰ ámi egí aní e nání ugísixíni.

*Mag*idara dánǵ Mariaí Jisasomi sǵwǵ wǵnǵnǵ nánǵrǵnǵ.

¹¹ Mariaí xwárǵpá tǵǵ e aǵwǵ e nǵrómáná ǵwǵ nearǵ e nerǵná xwárǵpáyo ínǵmǵ nǵrǵkwǵnǵrǵ wenǵǵ yánǵǵyǵ wǵnǵǵnǵnǵnǵ. ¹² Jisaso tǵǵǵe aǵǵnǵǵ wáu rapǵrapǵ apǵá weǵǵ nǵyǵnǵmáná wǵo mǵǵǵ tǵǵǵámǵnǵ ǵweari wǵo sǵkwǵ tǵǵǵámǵnǵ ǵweari eǵagǵi wǵnáná ¹³ awáu Mariaímǵ re urǵǵǵisixǵnǵ, “Ineyǵ, jǵxǵ pǵ nánǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ?” urǵagǵǵ í re urǵǵnǵnǵnǵ, “Ǵǵ Ámǵnáo nexweari tǵe nánǵ níǵnǵ majǵá eǵagǵ nánǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ.” nurǵmáná ¹⁴ nǵkǵnǵmónǵrǵ wenǵǵ éyǵ wǵnǵǵnǵnǵnǵ. Jisaso daiwo ronǵagǵ nǵwǵnǵrǵ aiwǵ mǵ mǵwómǵxǵǵnǵnǵnǵ. ¹⁵ Mǵ mǵwómǵxǵagǵ Jisaso re urǵǵnǵnǵnǵ, “Ineyǵ, pǵ nánǵ jǵxǵ ǵwǵ eaarǵǵnǵ? Go nánǵ pǵá yarǵǵnǵ?” urǵagǵ Mariaí omǵǵǵ xǵáwo nǵrarǵnǵrǵ re urǵǵnǵnǵnǵ, “Ápoxǵnǵ, joxǵ pǵyomǵ nǵmeámǵ nurǵ wǵ e tǵǵrǵ oerǵwǵrǵyǵ áwanǵ nǵreǵ. Níǵnǵ nurǵ nǵmeari nǵmeámǵ umǵǵnǵ.” urǵagǵ ¹⁶ Jisaso “Mariaǵxǵnǵ!” urǵagǵ í nǵkǵnǵmónǵrǵ Xibǵruyǵ pǵné tǵnǵ Rabonaiyǵ —Apǵ “Nearéwapǵyarǵǵoxǵnǵ.” nǵrǵrǵnǵ rarǵǵǵapǵrǵnǵ. E urǵagǵ ¹⁷ Jisaso re urǵǵnǵnǵnǵ, “Nionǵ sǵnǵ ǵǵ ápo tǵe nánǵ mǵpeyǵá eǵagǵ nánǵ jǵxǵ ǵá mǵnǵxepanǵ. Jǵxǵ nurǵ ámá nionǵ ǵǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵǵáyo re ureǵ, ‘O re rǵǵoǵ, “Nionǵ ǵǵ ápo Gorǵxo tǵe nánǵ peyarǵǵnǵ. O seyǵné enǵ segǵ ápo Gorǵxorǵnǵ.” rǵǵoǵ.’ urémeat.” urǵagǵ ¹⁸ Magǵidara dánǵ Mariaí nurǵ xegǵ wiepǵsǵǵyo áwanǵ re urémeaǵǵnǵnǵ, “Níǵnǵ Ámǵnáo mǵ rǵxa sǵǵwǵ wǵnǵǵnǵ. Xǵo nǵrǵǵpǵ, ayǵ apǵrǵnǵ. Ayǵ apǵrǵnǵ.” nura uǵǵnǵnǵnǵ.

*Xeg*ǵ wiepǵsǵǵowa xǵomǵ sǵǵwǵ wǵnǵǵǵá nánǵrǵnǵ.

¹⁹ Sadéyo sǵá axǵyimi sǵápǵ tǵnǵ wiepǵsǵǵowa Judayǵ ámǵnáoowa nánǵ wáyǵ nero nánǵ aǵǵ wigǵ ǵweagǵiwámǵ ówanǵ xǵáwǵ nǵyárǵmáná ǵweaǵáná re eǵǵnǵnǵnǵ. Jisaso

awamí áwini e nironapiri re uriniginini, “ ‘Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná re eniginini. ²⁰ Wé niri ogfúkaú síwá wiri miwí wákwirixá tñi ikirogfáyi síwá wiri éagi wiepisiñowa Jisaso ámi sñí enagi sñwí niwiniro nani diñí nífá winaríná ²¹ ámi re uriniginini, “ ‘Soyíne Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tño nrowárenapinipa nioni eni soyíne searowáreninini.” nurimáná ²² awamí píramí imimí niwiowáriti re uriniginini, “Kwíyí Gorixoyápi numimniro apí tñi nawini eméfirixini. ²³ Soyíne ámá fwi yarigfápi yokwarimí nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí wiiarini. Soyíne yokwarimí mwiipa nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí mwiiarinini.” uriniginini.

Tomaso Jisasomi sñwí wininí nánirini.

²⁴ Wiepisiñowa wo, Tomaso —O wiepisiñí wé wúkaú síkwí waú imónigfáwa worini. Xegí yoí ámi bí Didi-masorini. O mñjweañána wía Jisaso wianinowamini wímeáf enagi nani ²⁵ Tomasomi re urigfawixini, “None Ámináomi rixa sñwí winíwini.” urfagía aí o re uriniginini, “Nioni wéyo niri ogfáyaú mwininipa eri niri ogfáyaúmi wé mwiwíxmopa eri miwí wákwirixá tñi ikirogfáyimi gí wé mwiwíxmopa eri nerínáyí, diñí wí ‘Nepa orini.’ niyaiwiri wíkwírómiméini.” uriniginini. ²⁶ Sífá wé wíumi dání waú wo nórimáná enána ámi xegí wiepisiñowa anño inimi ñweañána Tomaso eni wía tñi nerimeániro ñweañána Jisaso anñ ówaní niyárininagi aiwi awamí áwini e nironapimáná re uriniginini, “ ‘Gorixoyá diñí tñi niwayironiro onweápoi.’ nimónarini.” nurimáná ²⁷ Tomasomi re uriniginini, “Dixí wé símí re ninimixénapiri gí

wéyo sɨŋwɨ́ naneti. Dixɨ́ wé re nɨnimixɨ́napɨ́ri gɨ́ miwɨ́yo nɨwɨ́xɨ́moi. Sinɨ́ dɨ́ŋɨ́ mɨnɨ́kwɨ́ró mepanɨ́. Aga dɨ́ŋɨ́ nɨkwɨ́rói.” urɨ́agi ²⁸ Tomaso re urɨ́ŋɨ́nigɨ́nɨ́, “Joxɨ́ gɨ́ Ámináoxɨ́rɨ́nɨ́. Gɨ́ Ŋwɨ́áoxɨ́rɨ́nɨ́.” urɨ́agi ²⁹ Jisaso re urɨ́ŋɨ́nigɨ́nɨ́, “Joxɨ́ sɨ́ŋwɨ́ nɨnanɨ́ri nánɨ́ rɨ́xa ‘Neparɨ́nɨ́.’ nɨyairɨ́ dɨ́ŋɨ́ rɨ́nɨ́kwɨ́róɨ́nɨ́? Ámá nionɨ́ sɨ́ŋwɨ́ mɨnanɨ́pa nero aí ‘Neparɨ́nɨ́.’ nɨyairɨ́ dɨ́ŋɨ́ nɨkwɨ́rófáyɨ́ yayɨ́ winɨ́ŋɨ́fɨ́rɨ́nɨ́.” urɨ́ŋɨ́nigɨ́nɨ́.

“Bɨ́kwɨ́ rɨ́pɨ́ ámáyɨ́ dɨ́ŋɨ́ wɨ́kwɨ́rófɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri eánɨ́nɨ́.” urɨ́ŋɨ́ nánɨ́rɨ́nɨ́.

³⁰ Jisaso emɨ́mɨ́ ámɨ́ ayá wí wiepɨ́sarɨ́ŋowa sɨ́ŋwɨ́ anɨ́gɨ́e dánɨ́ enɨ́ aí apɨ́ nánɨ́ bɨ́kwɨ́ rɨ́pɨ́mɨ́ rɨ́wamɨ́ŋɨ́ bɨ́ meánɨ́nɨ́. ³¹ E nerɨ́ aí seyɨ́né Jisasomɨ́ dɨ́ŋɨ́ wɨ́kwɨ́roro “O Kiraiso, ámá yeáyɨ́ neayimɨ́xemeanɨ́fa nánɨ́ Gorɨ́xoyá dɨ́ŋɨ́ tɨ́nɨ́ arɨ́owayá xwɨ́á piaxɨ́yo dánɨ́ iwiaronɨ́oyɨ́ rarɨ́ŋwáorɨ́anɨ́?” wiairɨ́ “Gorɨ́xoyá xewaxorɨ́anɨ́?” wiairɨ́ éfɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri rɨ́wamɨ́ŋɨ́ rɨ́pɨ́ nɨ́rɨ́nɨ́ri eánɨ́nɨ́. Omɨ́ dɨ́ŋɨ́ nɨ́wɨ́kwɨ́rorɨ́ŋɨ́pɨ́mɨ́ dánɨ́ dɨ́ŋɨ́ nɨ́yɨ́mɨ́ŋɨ́ imónɨ́ŋɨ́pɨ́ tɨ́gɨ́fáyɨ́ imónɨ́fɨ́rɨ́xɨ́nɨ́ri nɨ́rɨ́nɨ́ri eánɨ́nɨ́.

21

Wiepɨ́sɨ́ŋɨ́ wé wɨ́úmɨ́ dánɨ́ waú ámɨ́ Jisasomɨ́ sɨ́ŋwɨ́ winɨ́gɨ́fá nánɨ́rɨ́nɨ́.

¹ Jisaso e né́sáná xegɨ́ wiepɨ́sɨ́ŋowamɨ́ ipɨ́ Taibiriasɨ́yɨ́ rɨ́nɨ́ŋɨ́wá —Xegɨ́ yoɨ́ bɨ́ Garirɨ́yɨ́ rɨ́nɨ́ŋɨ́wárɨ́nɨ́. Awá rɨ́wone ámɨ́ sɨ́ŋánɨ́ síwá nɨ́winɨ́rɨ́ná rɨ́pɨ́ enɨ́nigɨ́nɨ́.

² Saimonɨ́ Pitao tɨ́nɨ́ Tomaso, Didimasoyɨ́ rɨ́nɨ́ŋo tɨ́nɨ́ Gariri piropenɨ́sɨ́yo anɨ́ yoɨ́ Kena dánɨ́ Nataniero tɨ́nɨ́ Sebediomɨ́ xewaxowáú tɨ́nɨ́ wiepɨ́sɨ́ŋɨ́ ámɨ́ waú tɨ́nɨ́ awa nerɨ́meánɨ́ro nawínɨ́ nɨ́ŋwearóná ³ Saimonɨ́ Pitao re urɨ́ŋɨ́nigɨ́nɨ́, “Nionɨ́ ubenɨ́ ipɨ́yo mamówarɨ́mɨ́ umɨ́fɨ́nɨ́.”

urʼfagi awa re urigʼawixini, “None eni joxi tʼni wantwini.” nuriro nipeyaro eweyo nʼpʼixemoanro sʼa ayimi arʼwiyimi peyʼ nanʼ nera nuro aiwʼ simi egʼawixini.

⁴ Rixa sogwʼ xemonapiminitʼ yarinjʼ tʼni Jisaso nibiritʼ ipi imanʼpa tʼni ronagi aiwʼ xegʼ wiepʼsiɲowa omi mi mʼwomixʼ eagʼa ⁵ Jisaso re urinjʼnigini, “Niaiwʼyne, segʼ ubenʼ mamowararigʼayo peyʼ ta mʼmʼnʼpa renʼ?” urana awa “Oweoi.” urʼagʼa ⁶ o re urinjʼnigini, “Ubenʼ ewe namini mamowarana peyʼ bi minʼnʼgoi.” urʼagi o rʼʼpi tʼni xixeni yarʼna re eninjʼni. Peyʼ xwe obaxʼ ayʼa wi minʼtagi nanʼ mʼmʼxeapaxʼ wimonʼinjʼnigini. ⁷ Mʼmʼxeapaxʼ wimonʼtagi wiepʼsiɲʼ Jisaso dʼinjʼ sixʼ uy-ɲo Pitaomi re urinjʼnigini, “E nearʼo negʼ Aminʼaorini.” urʼagi Saimoni Pitao arʼa e nʼwiri Jisasomi xami owimeaminiri xegʼ rapirapʼ seayi e yinarɲu —U nʼwirarimana yarɲurini. U nʼmeari niyininana ipiyo nʼmawiri xeamoninjʼni. ⁸ Ipiyo nʼmawiri xeamogʼi ai wiepʼsiɲʼ wʼa ipi imanʼpa tʼni e aɲwi e sa 100 mita imonʼtagi nanʼ ewepami peyʼ ubenʼ magwʼ minʼɲu u tʼni nʼmʼxeaa nibiro ⁹ imanʼpami niwieknimearo weninjʼ eʼayʼ winigʼawixini. Rʼa nikeanimana peyʼ bi rʼkwaminɲyo weri bisʼkerʼa bi eni weri enagi winarʼna ¹⁰ Jisaso re urinjʼnigini, “Peyʼ soyʼneya ubenʼyo minʼʼpi bi nimeami yapʼpoyi.” urʼagi ¹¹ Saimoni Pitao eweyo nʼpʼixemoanritʼ ubenʼ peyʼ magwʼ minʼɲu imanʼpa tʼe nanʼ nʼmʼxeaa bininjʼni. Peyʼ xwerʼxani 153 minʼtagi aiwʼ ubenʼ u wi marʼkinʼtagi wininjʼnigini.

¹² Jisaso re urinjʼnigini, “Soyʼne aɲwi e nibiro aiwa nʼpoyi.” urʼagi xegʼ wiepʼsiɲowa omi rixa mi nʼwomixiro “Negʼ Aminʼaorini.” nʼwaiwiro nanʼ wo yarinjʼ “Goxirini?” wipaxʼ mimonʼpa yarʼna ¹³ Jisaso rʼa

weariŋe aŋwi e nuri bisŋkerfá nimeari yaŋf niwia nuri peyf eni axŋpi e niwia unŋiniginŋi. ¹⁴ Jisaso xwariŋpáyo dáni niwiáŋf ni meámáná wiepŋsinowami xami biaú siwá niwinimáná ámi siwá winiŋf bi apiriŋi.

Pitaomi “Nioniyáyo píranŋŋf uméirixini.” urŋŋf nánirŋi.

¹⁵ Rixa aiwá niniŋi Jisaso niwiáŋf ni meari Saimoni Pitaomi re urŋŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ niniyirŋná diŋf sixŋ ámá rowa niyigŋáŋpimi wiáŋf nimirori riniyŋŋini?” urŋŋŋi o re urŋŋiniginŋi, “Oyi, Ámináoxini, nioni diŋf sixŋ rŋsináŋpi nánŋi joxi niŋfáŋŋi.” urŋŋŋi o re urŋŋiniginŋi, “Sipiŋŋiŋf miá nimerŋná aiwá wiarŋŋfáŋpa joxi ámá nioni tŋámŋni bŋáyo axŋpi neri píranŋŋf uréwapiyirŋŋi.” urŋŋiniginŋi. ¹⁶ Jisaso ámi bi nurirŋi re urŋŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ riniyŋŋini? Miniyŋŋf reŋŋini?” urŋŋŋi o “Oyi, Ámináoxini, nioni diŋf sixŋ rŋsináŋpi nánŋi joxi niŋfáŋŋi.” urŋŋŋi Jisaso “Ámá sipiŋŋiŋf awi mearoariŋfáŋpa joxi axŋpi neri ámá nioni gŋf imónŋŋfyo píranŋŋf uméirixini.” urŋŋiniginŋi.

¹⁷ Jisaso ámi bi nurirŋi re urŋŋiniginŋi, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi diŋf sixŋ riniyŋŋini? Miniyŋŋf reŋŋini?” urŋŋŋi Pitaomi Jisaso rixa biaú bi “Joxi diŋf sixŋ riniyŋŋini?” urŋŋŋi nánŋi diŋf sipiŋŋiŋf niwinirŋi re urŋŋiniginŋi, “Ámináoxini, amipiŋf nŋni nánŋi joxi niŋfáŋŋi. Nioni diŋf sixŋ riyŋŋáŋpi nánŋi eni niŋfáŋŋi.” urŋŋŋi Jisaso re urŋŋiniginŋi, “Sipiŋŋiŋf aiwá wiarŋŋfáŋpa joxi eni ámá nioni niŋfáŋŋfáŋfáyo axŋpi neri píranŋŋf uréwapiyirŋŋi. ¹⁸ Aga nepa rŋrariŋŋi. Joxi siŋŋi íwŋf siŋŋf neriŋfáŋ jiwaniŋoxi arerixŋ niyiniŋŋi diŋf simónŋŋiniŋf wagŋŋi. E neri aí joxi rixa xweyaŋf neriŋfáŋ diŋf wé wúkaú wimiŋxána ámá wí gwŋf niriŋjiro joxi

‘Mupa oemini.’ yaiwiarinimni nimeáa rupirfáriní.” uriniginini. ¹⁹ Wiepisingowa re oyaiwipoyiniri, “Pitao penfápt nání rfa nearariní? O e nerí niperinipimi dání seáyí e Gorixo imóninipí nání síwá neainfáfaní? Oyi.” oyaiwipoyiniri e uriniginini. E nurimáná re uriniginini, “Joxi nixídei.” uriniginini.

Jisaso wiepisingí xfo diní sixí uyiño nání rinipí nánirini.

²⁰ Pitao nikinimóniri wiepisingí Jisaso diní sixí uyiño —O xámí nerimeánimáná aiwápi nínroná Jisaso táfaminí nikinimónauri yariní re winjorini, “Ámináoxini, miyí rurino gorini?” urinjinini. O awaúmi númi barinjagi niwiniri ²¹ Jisasomi re uriniginini, “Ámináoxini, áamá romí ení pí wipirfáfaní?” urfagi ²² Jisaso re uriniginini, “O nioní ámi arjnamí dání weapimfáiná nání xe nweáwiniginiri ninimónirínáyí, ayí diní joxiyá menjagi nání pí nání ninarinini? Jíwaninjoxiní sa nixídei.” uriniginini.

²³ Ayináni áamá Gorixoyá imónigfáyí rípi rinimegfáriní, “Wiepisingí o wí nipenfámaní.” rinimegfá aiwí Jisaso “Joxi niperfámaní.” wí murí rípiní uriniginini, “O nioní ámi weapimfáiná nání xe nweáwiniginiri ninimónirínáyí, ayí diní joxiyá menjagi nání pí nání ninarinini?” uriniginini. ²⁴ O Jisaso wiepisingí Pitaomi e urinjinini. O amípi apí nání áwaní niri ríwaminí eanjorini. Nene o nání njífá re imóninwiní, “O áwaní rinipí nepáni rinini.” njífá e imóninwiní.

²⁵ Amípi Jisaso ení ámi obaxí ayá wí ení enjagi aiwí nioní re nimónariní, “O enípi rípiní nání bikwíyo

Jono 21:25

100

Jono 21:25

ríwamĩŋí píráníŋí nearínáyí, xwá tŋyo bĩkwí apĩ
déropaxĩrĩnĩ.” nimónarĩnĩ.

Xwiyá Gorixoyá Siripirini

The New Testament in the Ankave language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 20 Jul 2017

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051